

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

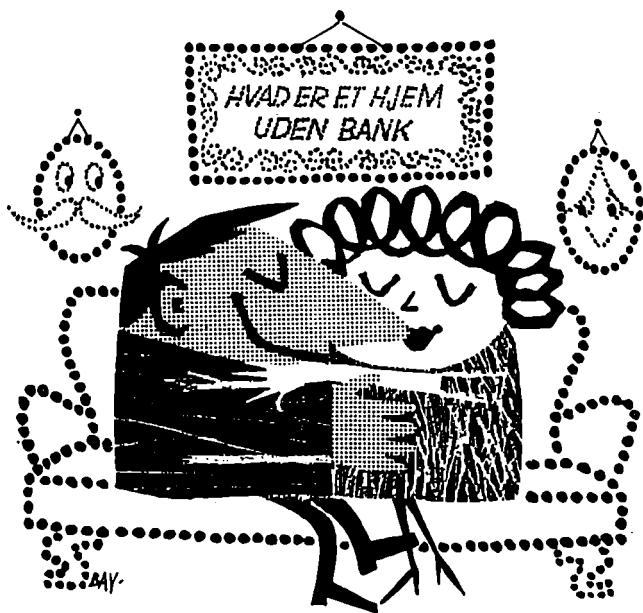
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SPROGFORENINGENS ALMANAK FOR 1965

18. MAJ 1843 DROG SEKS TUSIND SØNDERJYDER
TIL DEN FØRSTE SPROGFEST PÅ SKAMLINGSBANKEN

...VÆR GOD VED DEM SELV

*tænk på Deres fremtid med en
bankbog i Handelsbanken....*

HANDELSBANKEN

Sprogforeningens
ALMANAK 1965

Udgivet af
SPROGFORENINGEN

Redaktion: Morten Kamphövener

72. ÅRGANG

HEJMDALS BOGTRYKKERI . AABENRAA

INDHOLD

Almanak og kalender	4
<i>Caroline Larsen</i> : Et af de store minder	33
<i>Martin N. Hansen</i> : Prolog, Ved mindefesten i Sønderborg 18. april 1964	55
<i>F. Matzen</i> : Så som så mæ de tysk	58
<i>Inge Margrethe</i> : Di snakke it møje	64
<i>Gudrun Gregersen</i> : Om at fri til Marie	65
<i>Martin N. Hansen</i> : Pede og Ann-Sofi	77
<i>N. Petersen-Høkkelbjerg</i> : Fuldmægtig Rasmussen	81
<i>Sigfred Andresen</i> : Æ seperatister i Borlum	94
<i>D. Dirks</i> : En historisk forening	97
<i>M. O. Røder</i> : Befolkningens røst	101
<i>Lauritz Ludvigsen</i> : Gurli og Jens med budstikken	112
<i>Jens Lampe</i> : De to møllere	123

M i n d e o r d :

<i>Morten Kamphövener</i> : A. Svensson, Haderslev	128
<i>KEL.</i> : Andreas Kaad, Mindebjerg	131
<i>K. Chr.</i> : Hermann Tychsen, Flensborg	133
<i>L. A. Larsen</i> : Anders Pedersen Lund, Emmerlev	134
<i>K. Chr.</i> : Christian Ravn, Flensborg	135
<i>Hans Erik Madsen</i> : Helga Refslund, Bovlund	137
<i>C. P.</i> : Jacob R. Fromm, Grarupgård	137
<i>P. P. Thomsen</i> : Niels H. Skov, Løgumkloster	139
<i>K. Chr.</i> : Alfred W. Albertsen, Flensborg	140
<i>Helene Moltke</i> : Carl Borch, Tønder	141
<i>N. P.-H.</i> : Jørgen Nielsen Sorgenfri, Haderslev	142
<i>K. Chr.</i> : Johan Wrang, Flensborg	143
<i>L. A. Larsen</i> : Laust Nielsen Eriksen, Sdr. Sejerslev	143
<i>P. H.</i> : Hans Linnet, Møgeltønder	145
<i>C. P.</i> : Viggo Bancke, Tyrstrup	146
<i>N. S.</i> : Thomas Svendsen, Hjemsted	148
<i>K. Chr.</i> : Ferdinand Jensen, Egernførde	149
<i>KEL.</i> : Hans Clausen, Elsmark	150
<i>K.</i> : Hans Andresen, Flensborg	151

Regering og folketing	152
Nationale foreninger og institutioner	154
Biblioteker	156
Erhvervs-institutioner og organisationer	158
Danske organisationer og institutioner i Sydslesvig	171
Undervisning	176
Jagttabel	177
Porto-takster	181
Drægtighedstabel	184
Markedsfortegnelse	185
Kendingsbogstaver for motorkøretøjer	190

NEM

til opvask og rengøring
— det bløde uskadelige.

We-Cit

til WC-kummen, rensr,
desinficerer. Diskret, be-
hagelig duft.

MOTAX

død og udryddelse af lus
og utøj »o æ kre«.

Tre sønderjyske fabrikater fra Svend Holm, Aabenraa

— **tre, man køber
hos købmanden**

— ikke blot fordi de er
sønderjyske, men det er
reelle kvalitetsvarer, der
giver *fuld værdi for
pengene.*

Motto:

*Køb ikke blot
på må og få!
Køb de rigtige
varer fra
Svend Holm, Aabenraa*

— **hos KØBMANDEN**

Formørkelser i året 1965

1. **Total solformørkelse** den 30.-31. maj, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i det sydlige Stillehav, i Mellemamerika og i den nordvestlige del af Sydamerika. Den bliver total i et bælte fra nordspidsen af New Zealand, tværs over Stillehavet til kysten ved Peru.

2. **Partiel måneformørkelse** den 14. juni, synlig i Danmark. Formørkelsen begynder kl. 01.58 og slutter kl. 03.40, hvilket er 17 min. efter månens nedgang i København.

3. **Ringformet solformørkelser** den 23. november, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i Asien, undtagen de vestlige og nordlige dele, i Australien og store dele af Stillehavet. Den bliver ringformet i et bælte fra Afghanistan over Thailand, Nordborneo og Ny Guinea til Marshall-øerne.

Planeterne i året 1965

MERKUR er i almindelighed solen så nær, at den ikke kan ses med blotte øjne. Den 8. januar, 6. maj, 2. september og 21. december er planeten længst vest for solen og står omkring disse dage i København op henholdsvis $1\frac{3}{4}$ time, $\frac{1}{4}$ time, $1\frac{3}{4}$ time og 2 timer før solen. Den 21. marts, 19. juli og 13. november er den længst øst for solen og går omkring disse dage i København ned henholdsvis 2 timer, $\frac{3}{4}$ time og $\frac{1}{2}$ time efter denne.

VENUS er den 12. april i øvre konjunktion med solen. Den 15. november er planeten længst øst for solen og går da i København ned $2\frac{1}{4}$ time efter denne. Venus lyser stærkest den 21. december.

MARS står ved årets begyndelse i Jomfruen. Fra begyndelsen af marts til midt i juni står den i Løven, hvorefter den atter går ind i Jomfruen. I begyndelsen af september går den videre til Vægten, i begyndelsen af oktober til Skorpionen, midt i oktober til Ophiuchus, i begyndelsen af november til Skytten og mod slutningen af december til Stenbukken, hvor den forbliver til årets udgang. Mars er i opposition til solen den 9. marts, og den står i syd: ved årets begyndelse kl. 5, sidst i marts kl. $22\frac{1}{2}$, først i juli kl. $17\frac{1}{2}$, først i oktober kl. 15 og ved årets udgang kl. 14.

JUPITER står ved årets begyndelse i Vædderen. Midt i marts går den ind i Tyren og i september i Tvillingerne. I november går planeten tilbage til Tyren, hvor den forbliver til årets udgang. Jupiter er i opposition til solen den 18. december, og den står i syd: ved årets begyndelse kl. $20\frac{1}{2}$, først i april kl. 15, først i juli kl. $10\frac{1}{2}$, først i oktober kr. $5\frac{1}{2}$ og ved årets udgang kl. 23.

SATURN står hele året i Vandmanden. Planeten er i opposition til solen den 6. september, og den står i syd: ved årets begyndelse kl.

15^{1/2}, sidst i marts kl. 10^{1/2}, sidst i juni kl. 5, sidst i september kl. 22^{1/2} og ved årets udgang kl. 16^{1/2}.

URANUS, som under særlige gunstige omstændigheder kan skimtes med blotte øjne, opholder sig hele året i Løven. Den er i opposition til solen den 3. marts og står da omkring midnat i syd 42° over Københavns horisont.

NEPTUN, som ikke er synlig for blotte øjne, opholder sig hele året i Vægten. Den er i opposition til solen den 9. maj og står da omkring midnat i syd 18^{1/2}° over Københavns horisont.

PLUTO opholder sig hele året i Løven og er i opposition til solen den 5. marts. Planeten ses kun i store kikkerter.

Højvandet ved vestkysten

Højvandet er ligesom tidligere år her i almanakken beregnet for Havneby på Rømø. Udgangspunktet for beregningen er højvandet ved London Bridge, som er angivet i den almanak, der udgives af Københavns observatorium. Tidsangivelserne er mellemeuropæisk tid. Vil man kende vandtiderne ved andre punkter på vestkysten end Havneby, må man ved:

Nordslesvig:	Rømødæmningen	lægge 10 min. til
	Lakolk	trække 30 min. fra
	Højer sluse	lægge 40 min. til
	Koldby	lægge 30 min. til
	Ballum sluse	lægge 15 min. til
	Rejsby sluse	lægge 30 min. til
	Vester Vedsted	lægge 20 min. til
Fanø/Esbjerg:	Nordby, Fanø	lægge 35 min. til
	Esbjerg	lægge 30 min. til
	Sønderho, Fanø	trække 10 min. fra
Sydslesvig:	Dagebøl	trække 7 min. fra
	(forbindelsen til Føer)	
	Bongsiel	trække 27 min. fra
	(forbindelsen til Halligerne)	
	Husum	trække 37 min. fra
	(forbindelsen til Pelvorm m. m.)	
	Frederiksstad	trække 13 min. fra
	Tønning	trække 1 time og 7 min. fra
St. Peter	trække 1 time og 46 min. fra	
Wyk	trække 26 min. fra	
Westerland	trække 1 time og 41 min. fra	

Willy Buch.

1. uge. Jesu navn, Luk. 2, 21. 2' række, Matth. 6, 5-13.

F.	1	Nytår	op 7 38	{ ☉ n. m. 22. 7' ☽ Jorden nærmest solen ☾ fjernest jorden	1.26	13.49
L.	2	Abel	ned 15 9		2.08	14.31

2. uge. Hjemkomsten til Nazareth, Matth. 2, 19 til enden.
2' række, Matth. 2, 13-18.

S.	3	S. e. nytår	16 2	Enoch	2.46	15.09
M.	4	Methusalem	17 6	{ Sol. op 8. 39', n. 15. 52' Tusmørket varer 52'	3.20	15.45
Ti.	5	Simeon	18 16		3.53	16.09
O.	6	Hellig 3 konger	19 30	{ Merkur størst vestl. elong.	4.26	16.53
To.	7	Knud hertug	20 46		4.59	17.28
F.	8	Erhardt	22 2	5.33	18.05	
L.	9	Julianus	23 20	6.07	18.43	

3. uge. Jesus 12 år gammel i templet, Luk. 2, 42 til enden.
2' række, Mark. 10, 13-16.

S.	10	1. s. e. h. 3 k.	-	{ Paul eremit ☽ f. kv. 21. 59'	6.44	19.24
M.	11	Hyginus	0 39		7.27	20.14
Ti.	12	Reinhold	2 2	{ Sol. op 8. 34', n. 16. 3' Tusmørket varer 50'	8.21	21.20
O.	13	Hilarius	3 28		9.31	22.28
To.	14	Felix	4 58	10.56	23.52	
F.	15	Maurus	6 27	-	12.13	
L.	16	Marcellus	7 45	0.57	13.20	

4. uge. Brylluppet i Kana, Joh. 2, 1-11. 2' række, Luk. 19, 1-10.

S.	17	2. s. e. h. 3 k.	op 15 51	{ Antonius ☉ f. m. 14. 37' ☽ nærmest jorden	1.56	14.19
M.	18	Prisca	17 21		2.46	15.13
Ti.	19	Pontianus	18 54	{ Sol. op 8. 26', n. 16. 16' Tusmørket varer 49'	3.34	16.03
O.	20	Fabian og Seb.	20 24		4.20	16.51
To.	21	Agnes	21 50	5.05	17.37	
F.	22	Vincentius	23 12	5.50	18.23	
L.	23	Emerentius	-	6.33	19.08	

5. uge. Hovedsmanden i Kapernaum, Matth. 8, 1-13.
2' række, Luk. 17, 5-10.

S.	24	3. s. e. h. 3 k.	0 31	Timotheus ☾ s. kv. 12. 7'	7.16	19.54
M.	25	Pauli omvendelse	1 49	{ Sol. op 8. 15', n. 16. 31' Tusmørket varer 47'	8.03	20.46
Ti.	26	Polycarpus	3 4		9.02	21.52
O.	27	Chrysostomus	4 19	{ Carolus Magnus Valerius	10.20	23.02
To.	28	Fred. 6 fødsel	5 29		11.35	-
F.	29	Chr. 7. fødsel	6 32	☾ fjernest jorden	0.08	12.39
L.	30	Adelgunde	7 25	1.02	13.32	

6. uge. Stormen på søen, Matth. 8, 23-27. 2' række, Matth. 14, 22-33.

S.	31	4. s. e. h. 3 k.	8 7	Vigilius	1.50	14.17
----	----	------------------	-----	----------	------	-------

JANUAR 1965

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.

Februar 1965		O.C.N.	Blidemåned	28 dage	Se anm. s. 5 om højvande	
		ned				
M.	1	Brigida	16 5	☉ n. m. 17. 36'	2.30	14.56
Ti.	2	Kyndelmisse	17 19	{ Sol. op 8. 2., n. 16. 46' Tusmørket varer 46'	3.05	15.31
O.	3	Blasius	18 35		3.37	16.02
To.	4	Veronica	19 52		4.09	16.35
F.	5	Agathe	21 9		4.42	17.09
L.	6	Dorothea	22 27		5.14	17.42
7. uge. Ugræsset blandt hveden, Matth. 13, 24-30. 2' række, Matth. 13, 44-52.						
S.	7	5. s. e. h. 3 k.	23 47	Richard	5.44	18.14
M.	8	Corintha	-	☽ f. kv. 9. 53' { Sol. op 7. 48', n. 17. 1' Tusmørket varer 45'	6.16	18.50
Ti.	9	Apollonia	1 10		6.52	19.34
O.	10	Scholastica	2 36		7.42	20.37
To.	11	Euphrosyne	4 2		8.57	22.03
F.	12	Eulalia	5 23		10.33	23.31
L.	13	Benignus	6 30		-	12.03
8. uge. Arbejderne i vingården, Matth. 20, 1-16. 2' række, Matth. 25, 14-30.						
S.	14	Septuagesima	7 20	{ Valentinus	0.45	13.16
M.	15	Faustinus	7 54	{ ☽ nærmest jorden		
			op			
Ti.	16	Juliane	17 48	☉ f. m. 1. 27'	2.36	15.08
O.	17	Findanus	19 19	{ Sol. op 7. 32', n. 17. 16' Tusmørket varer 43'	3.22	15.53
To.	18	Concordia	20 45		4.04	16.35
F.	19	Ammon	22 8		4.46	17.16
L.	20	Eucharis	23 29		5.27	17.54
9. uge. De fire slags sædejord, Luk. 8, 4-15. 2' række, Mark. 4, 26-32.						
S.	21	Sexagesima	-	Samuel	6.05	18.30
M.	22	Peters stol	0 48	☾ s. kv. 6. 39' { Sol. op 7. 16', n. 17. 31' Tusmørket varer 42'	6.39	19.04
Ti.	23	Papias	2 5		7.16	19.45
O.	24	Matthias	3 18		8.05	20.40
To.	25	Victorinus	4 25		9.17	21.58
F.	26	Inger	5 22	☾ fjernest jorden	10.52	22.27
L.	27	Leander	6 7		-	12.11
10. uge. Jesu dåb, Matth. 3, 13 til enden. 2' række, Luk. 18, 31 til enden.						
S.	28	Fastelavn	6 41	{ Quinquagesima. Esto mihi Øllegaard	0.36	13.11

FEBRUAR 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

Marts 1965			O.C.N.	Tordmåned	31 dage	Se anm. s. 5 om højvande	
			op				
M.	1	Albinus	7 5			1.30	13.58
Ti.	2	Hvide tirsdag	7 24	Simplicius		2.10	14.36
			ned	Kunigunde			
O.	3	Aske onsdag	17 39	Sol. op 6. 58', n. 17. 46'		2.44	15.08
To.	4	Adrianus	18 57	Tusmørket varer 42'			
F.	5	Theophilus	20 16	☉ n. m. 10. 56'		3.13	15.40
L.	6	Gotfred	21 36	Uranus i opp. til solen		3.45	16.11
				Pluto i opp. til solen		4.17	16.44
11. uge. Jesus fristes af djævelen, Matth. 4, 1-11, 2' række, Luk. 22, 24-32.							
S.	7	1. s. i fasten	22 59	Quadragesima. Invocavit		4.50	17.16
M.	8	Beata	-	Perpetua		5.22	17.48
Ti.	9	40 riddere	0 24	Mars i opp. til solen		5.53	18.24
O.	10	Tamperdag	1 49	Ædel			
				Sol. op 6. 41', n. 18. 1'		6.32	19.08
				Tusmørket varer 42'			
				☽ f. kv. 18. 52'			
To.	11	Frederik 9. fødsel	3 11	Thala		7.25	20.10
F.	12	Gregorius	4 21			8.45	21.41
L.	13	Macedonius	5 16			10.27	23.19
12. uge. Den kanaanæiske kvinde, Matth. 15, 21-28 2' række, Mark. 9-17-29							
S.	14	2. s. i fasten	5 54	Reminiscere. Euty chius		11.59	-
M.	15	Zacharias	6 20	☽ nærmest jorden		0.35	13.12
Ti.	16	Gudmund	6 40			1.25	14.07
O.	17	Gertrud	18 14	Sol. op 6. 22', n. 18. 15'		2.23	14.53
				Tusmørket varer 42'			
				☉ f. m. 12. 24'			
To.	18	Fred. 3. fødsel	19 40	Alexander		3.06	15.35
F.	19	Joseph	21 3			3.45	16.13
L.	20	Gordius	22 25	Jævndøgn		4.24	16.49
13. uge. Jesus uddriver en uren ånd, Luk. 11, 14-28 2' række, Joh. 8, 42-51							
S.	21	3. s. i fasten	23 45	Oculi. Benedictus		5.01	17.23
M.	22	Paulus	-	Merkur størst østl. elong.		5.33	17.53
Ti.	23	Fidelis	1 2			6.06	18.24
O.	24	Ulrica	2 13	Sol. op 6. 4', n. 18. 29'		6.39	18.58
				Tusmørket varer 42'			
To.	25	Mariæ bebudelse	3 15	☾ s. kv. 2. 37'		7.25	19.46
F.	26	Gabriel	4 5	☾ fjernest jorden		8.30	20.54
L.	27	Kastor	4 43			10.02	22.30
14 uge. Jesus bespiser 5000, Joh. 6, 1-15. 2' række, Joh. 6, 35-51.							
S.	28	Midfaste	5 10	Lætare. Dronning Ingrid		11.36	23.58
M.	29	Jonas	5 31	Eustachius		-	12.41
Ti.	30	Quirinus	5 46	Balbina		0.57	13.28
O.	31	Fred. 5. fødsel	5 59	Sol. op 5. 46', n. 18. 43'		1.40	14.06
				Tusmørket varer 43'			

MARTS 1965

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.

April 1965		O.C.N.	Fåremåned	30 dage	Se anm. s. 5 om højvande
To. 1	Hugo	op 6 11 ned			2.13 14.39
F. 2	Theodosius	19 19	☉ n. m. 1. 21'		2.45 15.10
L. 3	Nicætas	20 43			3.16 15.44
15. uge. Englen Gabriel bebuder Jesu fødsel, Luk. 1, 26-38. 2' række, Luk. 1, 46-56.					
S. 4	5. s. i fasten	22 10	Judica. Ambrosius		3.50 16.20
M. 5	Irene	23 38			4.26 16.54
Ti. 6	Sixtus	-	{ Sol. op 5. 28', n. 18. 57' Tusmørket varer 44'		5.02 17.30
O. 7	Egesippus	1 2			5.40 18.09
To. 8	Chr. 9. fødsel	2 17	Janus		6.27 18.56
F. 9	Procopius	3 16	{ ☾ f. kv. 1. 40' ☾ nærmest jorden		7.28 20.02
L. 10	Ezechiel	3 57			8.49 21.32
16. uge. Jesu indtog i Jerusalem, Matth. 21, 1-9. 2' række, Mark. 14, 3-9.					
S. 11	Palmesøndag	4 26	Leo		10.29 23.08
M. 12	Chr. 4. fødsel	4 46	Julius		11.55 -
Ti. 13	Justinus	5 2	{ Sol. op 5. 10', n. 19. 11' Tusmørket varer 45'		0.23 12.59
O. 14	Tiburtius	5 15			1.18 13.50
To. 15	Skærtorsdag	5 26	Chr. 5. fødsel. Olympia		2.04 14.32
		op	Prinsesse Margrethe		
F. 16	Langfredag	20 0	Mariane		2.43 15.10
L. 17	Anicetus	21 22	☉ f. m. 0. 2'		3.22 15.45
17. uge. Kristi opstandelse, Mark. 16, 1-7. 2' række, Matth. 28, 1-8.					
S. 18	Påskedag	22 42	Eleutherius		3.58 16.19
M. 19	2. påskedag	23 57	Daniel		4.33 16.50
Ti. 20	Sulpicius	-	{ Sol. op 4. 53', n. 19. 25' Tusmørket varer 47'		5.06 17.19
O. 21	Florentius	1 5			5.38 17.50
To. 22	Cajus	2 1	{ ☾ s. kv. 22. 7' ☾ fjernest jorden		6.14 18.24
F. 23	Georgius	2 43			6.59 19.09
L. 24	Albertus	3 14			7.57 20.09
18. uge. Den tvivlende Thomas, Joh. 20, 19 til enden. 2' række, Joh. 21, 15-19.					
S. 25	1. s. e. påske	3 37	Quasimodo		9.14 21.27
M. 26	Cletus	3 54	Markus evangelist		10.44 22.58
Ti. 27	Charl. Amalie	4 7	Ananias		11.55 -
O. 28	Vitalis	4 19	{ Sol. op 4. 36', n. 19. 39' Tusmørket varer 48'		0.08 12.47
To. 29	Peter martyr	4 30			0.57 13.27
F. 30	Serverus	4 41			1.34 14.05

APRIL 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

Maj 1965		O. C. N.	Majmåned	21 dage	Se anm. s. 5 om højvande		
		ned					
L.	1 Philip og Jacob	19 46	Voldermisse. ☉ n.m. 12. 56'	2.13	14.41		
19. uge. Den gode hyrde, Joh. 10, 11-16. 2' række, Joh. 10, 22-30.							
S.	2 2. s. e. påske	21 16	{ Misericordia Domini	2.47	15.19		
M.	3 Korsmisse	22 46		{ Athanasius	3.28	15.57	
Ti.	4 Florian	-	{ Gothard	4.09	16.37		
O.	5 Danmarks befrielse	0 8		{ Sol. op 4. 21', n. 19. 53'	4.53	17.19	
				{ Tusmørket varer 51'			
To.	6 Joh. ante portam	1 14	{ De lyse nætter begynder				
F.	7 Flavia	2 1	{ ☽ nærmest jorden				
L.	8 Stanislaus	2 33	{ Merkur størst vestl. elong.	5.38	18.04		
				6.31	18.55		
				7.36	19.59		
20. uge. Jesus forbereder disciplene på sin bortgang til Faderen. Joh. 16, 16-22. 2' række, Joh. 14, 1-11.							
S.	9 3. s. e. påske	2 55	{ Jubilate. Caspar	8.53	21.22		
M.	10 Gordianus	3 11		{ Neptun i opp. til solen	10.23	22.50	
Ti.	11 Mamertus	3 24	{ Sol. op 4. 7', n. 20. 6'	11.38	-		
O.	12 Pancratius	3 35		{ Tusmørket varer 54'	0.02	12.17	
To.	13 Ingenuus	3 46		{ Kristian	0.56	13.24	
F.	14 Bededag	3 58		1.40	14.07		
		op					
L.	15 Sophie	20 22	☉ f. m. 12. 52'	2.22	14.43		
21. uge. Sandhedens ånd, Joh. 16, 5-15. 2' række, Joh. 8, 28-36.							
S.	16 4. s. e. påske	21 40	Cantate. Sara	2.59	15.20		
M.	17 Bruno	22 52		3.36	15.54		
Ti.	18 Erik	23 53	{ Sol. op 3. 54', n. 20. 19'	4.13	16.26		
O.	19 Potentiana	-		{ Tusmørket varer 58'	4.47	16.56	
To.	20 Angelica	0 41	{ ☽ fjernest jorden	5.21	17.26		
F.	21 Helene	1 17		5.59	18.04		
L.	22 Castus	1 42		6.43	18.47		
22. uge. Bøn i Jesu navn, Joh. 16, 23-28. 2' række, Joh. 17, 1-11.							
S.	23 5. s. e. påske	2 0	{ Rogate. Desiderius	7.33	19.38		
M.	24 Esther	2 15	{ ☽ s. kv. 15. 40'	8.04	20.39		
Ti.	25 Urbanus	2 27	{ Sol. op 3. 44', n. 20. 31'	9.35	21.50		
O.	26 Beda	2 37		{ Tusmørket varer 61'	10.55	23.03	
To.	27 Kristi himmelfart	2 48	{ Lucian	11.53	-		
F.	28 Vilhelm	2 59		0.03	12.44		
L.	29 Maximinus	3 13		0.53	13.29		
23. uge. Åndens vidnesbyrd, Joh. 15, 26 til enden og 16, 1-4. Joh. 17, 20 til enden.							
		ned					
S.	30 6. s. e. påske	20 17	{ Exaudi. Vigand	1.40	14.14		
M.	31 Petronella	21 46	{ ☉ n. m. 22. 13'	2.15	14.57		

MAJ 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

Juni 1965		O.C.N.	Skærsommer	30 dage	Se anm. s. 5 om højvande	
			ned			
Ti.	1 Nikomedes	23 1	☉ nærmest jorden		3.13	15.42
O.	2 Marcellinus	23 58	} Sol. op 3. 35', n. 20. 40' Tusmørket varer 65'		3.59	16.25
To.	3 Fred. 8. fødsel	-		Erasmus		4.49
F.	4 Optatus	0 36			5.41	18.00
L.	5 Grundlovsdag	1 1	Kong Hans' fødsel Bonifacius		6.36	18.52
24. uge. Helligåndens komme, Joh. 14, 23 til enden. 2' række, Joh. 14, 15-21.						
S.	6 Pinsedag	1 19	Norbertus ☽ f. kv. 13. 11'		7.37	19.52
M.	7 2. pinsedag	1 33	Jeremias		8.46	21.01
Ti.	8 Medardus	1 45	} Primus Sol. op 3. 30', n. 20. 48' Tusmørket varer 68'		9.59	22.19
O.	9 Tamperdag	1 56				11.08
To.	10 Onuphrius	2 7			-	12.07
F.	11 Barnabas apostel	2 19			0.25	12.55
L.	12 Basilius	2 35			1.15	13.39
25. uge. Jesus og Nikodemus, Joh. 3, 1-15. 2' række, Matth. 28, 18 til enden.						
S.	13 Trinitatis	2 55	Cyrellus		2.00	14.20
M.	14 Rufinus	3 23	} ☺ f. m. 2. 59' Måneformørkelse		2.42	14.58
Ti.	15 Valdemarsdag	22 38		Vitus		3.22
O.	16 Tycho	23 17	} Sol. op 3. 27', n. 20. 53' Tusmørket varer 70'		3.59	16.06
To.	17 Botolphus	23 46		☾ fjernest jorden		4.34
F.	18 Leontius	-			5.08	17.11
L.	19 Gervasius	0 6			5.47	17.48
26. uge. Den rige mand og Lazarus, Luk. 16, 19 til enden. 2' række, Luk. 12, 13-21.						
S.	20 1. s. e. trin.	0 22	Sylverius		6.26	18.26
M.	21 Albanus	0 34	Solhverv, længste dag		7.08	19.08
Ti.	22 10000 martyrer	0 45	☾ s. kv. 6. 36'		7.54	19.56
O.	23 Paulinus	0 55	} Sol. op 3. 28', n. 20. 55' Tusmørket varer 70'		8.49	20.51
To.	24 St. Hansdag	1 6				9.50
F.	25 Prosper	1 18			10.58	23.07
L.	26 Pelagius	1 34			12.00	-
27. uge. Den store nadver, Luk. 14, 16-24. 2' række, Luk. 14, 25 til enden.						
S.	27 2. s. e. trin.	1 55	Syvsoverdag		0.14	12.58
M.	28 Caroline Amalle	2 27	Eleonora		1.16	13.51
Ti.	29 Petrus Paulus	21 45	☉ n. m. 5. 52'		2.10	14.41
O.	30 Lucina	22 32	} Sol. op 3. 32', n. 20. 54' Tusmørket varer 69' ☽ nærmest jorden		3.04	15.30

JUNI 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

Juli 1965		O.C.N.	Ormemåned	31 dage	Se anm. s. 5 om højvande	
To.	1	Chr. 2. fødsel	23 4 ^{ned}	{ Fred. 2. fødsel Theobaldus Jorden fjernest solen	3.55	16.16
F.	2	Mariæ besøgelse	23 25		4.46	17.04
L.	3	Cornelius	23 40		5.38	17.52
28. uge. Det tabte får , Luk. 15, 1-10. 2' række, Luk. 15, 11 til enden.						
S.	4	3. s. e. trin.	23 53	Ulricus	6.29	18.41
M.	5	Anshelmus	-	☽ f. kv. 20. 36'	7.25	19.32
Ti.	6	Dion	0 4	{ Sol. op 3. 38', n. 20. 50' Tusmørket varer 66'	8.20	20.29
O.	7	Villebaldus	0 15		9.20	21.35
To.	8	Kjeld	0 27		10.25	22.46
F.	9	Sostrata	0 42		11.29	23.52
L.	10	Knud konge	1 0		-	12.23
29. uge. Vær barmhjertige , Luk. 6, 36-42. 2' række, Matth. 5, 43 til enden.						
S.	11	4. s. e. trin.	1 25	Josva	0.50	13.15
M.	12	Henrik	2 0		1.41	14.00
Ti.	13	Margarethe	21 18 ^{op}	☉ f. m. 18. 1'	2.28	14.41
O.	14	Bonaventura	21 49	{ Sol. op 3. 47', n. 20. 43' Tusmørket varer 63' ☾ fjernest jorden	3.08	15.16
To.	15	Apostl. deling	22 12		3.45	15.49
F.	16	Susanne	22 29		4.21	16.21
L.	17	Alexius	22 42		4.55	16.55
30. uge. Peters fiskedræt , Luk. 5, 1-11. 2' række, Matth. 16, 13-26.						
S.	18	5. s. e. trin.	22 53	Arnolphus	5.29	17.30
M.	19	Justa	23 3	Merkur størst østl. elong.	6.03	18.02
Ti.	20	Elias	23 13	{ Sol. op 3. 57', n. 20. 33' Tusmørket varer 60' ☾ s. kv. 18. 53'	6.37	18.36
O.	21	Evenus	23 24		7.14	19.13
To.	22	Maria Magdal.	23 37		7.56	20.00
F.	23	Apollinaris	23 55	Hundredagene begynder	8.52	21.01
L.	24	Christina	-		10.04	22.21
31. uge. Kristi nye lov , Matth. 5, 20-26. 2' række, Matth. 19, 16-26.						
S.	25	6. s. e. trin.	0 21	Jacobus	11.23	23.46
M.	26	Anna	1 0		-	12.33
Ti.	27	Martha	1 58 ^{ned}	{ Sol. op 4. 9', n. 20. 22' Tusmørket varer 56' ☉ n. m. 12. 45' ☽ nærmest jorden	0.59	13.35
O.	28	Aurelius	21 0		2.03	14.29
To.	29	Oluf	21 26		2.58	15.16
F.	30	Abdon	21 45		3.49	16.03
L.	31	Germanus	21 59		4.37	16.48

JULI 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

August 1965

O C N.

Høstmåned

31 dage

Se anm. s. 5
om højvande**32. uge. Jesus bespiser 4000, Mark. 8, 1-9. 2' række, Matth. 10, 24-31.**

			ned		
S.	1	7. s. e. trin.	22 11	Peters fængsel	5.25 17.34
M.	2	Hannibal	22 22		6.11 18.20
Ti.	3	Nikodemus	22 34	{ Sol. op 4. 22', n. 20. 8' Tusmørket varer 53' ☽ f. kv. 6. 47'	6.55 19.04
O.	4	Dominicus	22 48		7.40 19.49
To.	5	Osvaldus	23 5		8.29 20.42
F.	6	Kristi forklarelse	23 28		9.29 21.55
L.	7	Donatus	23 59	De lyse nætter ender	10.41 23.13

**33. uge. De falske profeter, Matth. 7, 15-21.
2' række, Matth. 7, 22 til enden.**

S.	8	8. s. e. trin.	-	Ruth	11.50 -
M.	9	Romanus	0 43		0.24 12.50
Ti.	10	Laurentius	1 39	☽ fjernest jorden	1.21 13.40
O.	11	Herman	2 45	{ Sol. op 4. 35', n. 19. 53' Tusmørket varer 50'	2.11 14.23
To.	12	Chr. 3. fødsel	20 36		Clara ☺ f. m. 9. 22'
F.	13	Hippolytus	20 50		3.29 15.29
L.	14	Eusebius	21 1		4.00 16.01

34. uge. Den utro husholder, Luk. 16, 1-9. 2' række, Luk. 12, 32-48.

S.	15	9. s. e. trin.	21 11	Mariæ himmelfart	4.32 16.33
M.	16	Rochus	21 21		5.03 17.03
Ti.	17	Anastatius	21 31	{ Sol. op 4. 49', n. 19. 37' Tusmørket varer 47'	5.33 17.34
O.	18	Agapetus	21 43		6.03 18.03
To.	19	Sebaldus	21 58		6.35 18.35
F.	20	Bernhard	22 19	☾ s. kv. 4. 50'	7.13 19.19
L.	21	Salomon	22 51		8.07 20.22

**35. uge. Jesus græder over Jerusalem, Luk. 19, 41 til enden.
2' række, Matth. 11, 16-24.**

S.	22	10. s. e. trin.	23 38	Symphorian	9.22 21.52
M.	23	Zakæus	-	Hundredagene ender	10.55 23.30
Ti.	24	Bartholomæus	0 47	{ Sol. op 5. 2', n. 19. 20' Tusmørket varer 46' ☾ nærmest jorden	- 12.16
O.	25	Ludvig	2 14		☽ n. m. 19. 50'
To.	26	Irenæus	19 47		1.55 14.13
F.	27	Gebhardus	20 3		2.48 15.01
L.	28	Lovise	20 16	Augustinus	3.35 15.44

**36. uge. Farisæeren og tolderen, Luk. 18, 9-14.
2' række, Luk. 7, 36 til enden.**

S.	29	11. s. e. trin.	20 28	Joh. halshuggelse	4.19 16.26
M.	30	Benjamin	20 39		5.02 17.09
Ti.	31	Bertha	20 52		5.40 17.48

AUGUST 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

September 1965 O C N. | Fiskemåned | 30 dage | Se anm. s. 5 om højvande

O.	1	Ægidius	ned 21 8	{ Sol. op 5. 16', n. 19. 2' Tusmørket varer 44'	6.19	18.27
To.	2	Elisa	21 29	{ ☽ f. kv. 20. 27'	6.56	19.04
F.	3	Seraphia	21 57	{ Merkur størst vestl. elong.	7.36	19.52
L.	4	Juliane Marie	22 37	Theodosia	8.27	20.59

37. uge. Jesus helbreder en døvstum, Mark. 7, 31 til enden.
2' række, Matth. 12, 31-42.

S.	5	12. s. e. trin.	23 29	Regina	9.40	22.32
M.	6	Magnus	-	Saturn i opp. til solen	11.09	23.54
Ti.	7	Louise	0 33	Robert ☽ fjernest jorden	-	12.22
O.	8	Mariæ fødsel	1 44	{ Sol. op 5. 29', n. 18. 44'	0.59	13.17
To.	9	Gorgonius	2 59	{ Tusmørket varer 43'	1.49	13.58
F.	10	Burchhardt	4 15		2.27	14.32
L.	11	Hillebert	19 20	☽ f. m. 0. 32'	3.00	15.02

38. uge. Den barmhjertige samaritan, Luk. 10, 23-37.
2' række, Matth. 20, 20-28.

S.	12	13. s. e. trin.	19 29	Guido	3.30	15.31
M.	13	Cyprianus	19 39		4.01	16.01
Ti.	14	† ophøjelse	19 50	{ Eskild	4.31	16.31
O.	15	Tamperdag	20 4	{ Sol. op 5. 43', n. 18. 26'	5.01	17.02
To.	16	Euphemia	20 22	{ Tusmørket varer 42'	5.31	17.32
F.	17	Lambertus	20 49		6.02	18.08
L.	18	Chr. 8. fødsel	21 29	Titus ☾ s. kv. 12. 58'	6.42	18.56

39. uge. De ti spedalske, Luk. 17, 11-19. 2' række, Joh. 5, 1-15.

S.	19	14. s. e. trin.	22 27		7.36	20.05
M.	20	Tobias	23 45		8.54	21.42
Ti.	21	Matthæus	-	{ Sol. op 5. 56', n. 18. 8'	10.36	23.23
O.	22	Mauritius	1 15	{ Tusmørket varer 42'	-	12.02
To.	23	Linus	2 51	{ Jævndøgn	0.39	13.05
F.	24	Tecla	4 25	{ ☾ nærmest jorden	1.40	13.55
L.	25	Cleophas	ned 18 33	☽ n. m. 4. 18'	2.28	14.38

40. uge. Bekymrer Eder ikke, Matth. 6, 24 til enden.
2' række, Luk. 10, 38 til enden.

S.	26	15. s. e. trin.	18 44	Chr. 10. fødsel. Adolph	3.12	15.20
M.	27	Cosmus	18 56		3.52	16.00
Ti.	28	Venceslaus	19 11		4.30	16.39
O.	29	St. Michael	19 29	{ Sol. op 6. 10', n. 17. 49'	5.06	17.16
To.	30	Hieronymus	19 54	{ Tusmørket varer 42'	5.39	17.51

SEPTEMBER 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

Oktober 1965			O. C. N.	Sædemåned	31 dage	Se anm. s. 5 om højvande
F.	1	Remigius	ned 20 29			6.10 18.24
L.	2	Ditlev	21 17	☽ f. kv. 13. 37'		6.44 19.10
41. uge. Enkens søn fra Nain, Luk. 7, 11-17. 2' række, Joh. 11, 19-45.						
S.	3	16. s. e. trin.	22 18	Mette		7.28 20.10
M.	4	Franciscus	23 28	☽ fjernest jorden		8.33 21.40
Ti.	5	Placidus	-	Broderus		10.07 23.17
O.	6	Fred. 7. fødsel	0 42	Sol. op 6. 23', n. 17. 31'		11.42 -
				Tusmørket varer 42'		
To.	7	Fred. 1. fødsel	1 58	Amalie		0.25 12.41
F.	8	Ingeborg	3 15			1.15 13.24
L.	9	Dionysius	4 32			1.53 13.59
42. uge. Jesus som gæst hos farisæeren, Luk. 14, 1-11. 2' række, Mark. 2, 14-22.						
S.	10	17. s. e. trin.	op 17 48	Gereon ☉ f. m. 15. 14'		2.25 14.29
M.	11	Fred. 4. fødsel	17 58			2.56 14.59
Ti.	12	Maximilian	18 10	{ Sol. op. 6. 37', n. 17. 13' Tusmørket varer 42'		3.27 15.29
O.	13	Angelus	18 27			3.59 16.03
To.	14	Calixtus	18 50			4.33 16.38
F.	15	Hedevig	19 25			5.06 17.13
L.	16	Gallus	20 17			5.41 17.59
43. uge. Det store bud, Matth. 22, 34 til enden. 2' række, Joh. 15, 1-11.						
S.	17	18. s. e. trin.	21 28	Florentinus ☽ s. kv. 20. 0'		6.25 18.53
M.	18	Lukas evangelist	22 53			7.23 20.07
Ti.	19	Balthasar	-	{ Sol. op 6. 52', n. 16. 56' Tusmørket varer 43'		8.41 21.42
O.	20	Felicianus	0 25			10.21 23.12
To.	21	11000 jomfruer	1 57	☽ nærmest jorden		11.42 -
F.	22	Cordula	3 28			0.22 12.44
L.	23	Søren	4 57			1.18 13.31
44. uge. Den værkbrudne, Matth. 9, 1-8. 2' række, Joh. 1, 35 til enden.						
S.	24	19. s. e. trin.	ned 17 2	FN's dag. Proclus		2.02 14.13
M.	25	Crispinus	17 15	☉ n. m. 15. 11'		2.44 14.53
Ti.	26	Amandus	17 31	{ Sol. op 7. 6', n. 16. 40' Tusmørket varer 44'		3.23 15.33
O.	27	Sem	17 52			3.58 16.10
To.	28	Marie Sophie Frederikke	18 23	Simon og Judas		4.32 16.47
F.	29	Narcissus	19 5			5.03 17.20
L.	30	Absalon	20 2			5.33 17.58
45. uge. Kongesønnens bryllup, Matth. 22, 1-14. 2' række, Matth. 21, 28-44.						
S.	31	20. s. e. trin.	21 9	{ Louise Reformationens beg.		6.08 18.42

OKTOBER 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

November 1965 O.C.N | Slagtemåned 30 dage | Se nm. s. 5 om højvande

M.	1	Alle helgen	ned 22 22	{ ☽ f. kv. 9. 26' ☽ fjernest jorden Sol. op 7. 21', n. 16. 25' Tusmørket varer 45'	6.50	19.37
Ti.	2	Alle sjæle	23 38		7.47	20.52
O.	3	Hubertus	-		9.02	22.21
To.	4	Otto	0 54		10.33	23.35
F.	5	Malachias	2 11		11.49	-
L.	6	Leonhardus	3 28		0.28	12.38

46. uge. **Saligprisningerne**, Matth. 5, 1-12. 2' række, Matth. 5, 13-16.

S.	7	21. s. e. trin.	4 47	Engelbrecht	1.09	13.16
M.	8	Claudius	6 9		1.45	13.50
			op			
Ti.	9	Theodor	16 32	{ ☺ f. m. 5. 15' Sol. op 7. 36', n. 16. 11' Tusmørket varer 46'	2.20	14.25
O.	10	Luther	16 53		2.57	15.01
To.	11	Morten bisp	17 23		3.33	15.41
F.	12	Torkild	18 10		4.41	16.22
L.	13	Arcadius	19 16	Merkur størst østl. elong.	4.50	17.07

47. uge. **Den gældbundne tjener**, Matth. 18, 23 til enden.
2' række, Matth. 18, 1-14.

S.	14	22. s. e. trin.	20 39	{ Frederik ☽ nærmest jorden Venus størst østl. elong. ☽ s. kv. 2. 54' Sol. op 7. 50', n. 15. 58' Tusmørket varer 48'	5.32	17.57
M.	15	Leopold	22 9		6.19	18.55
Ti.	16	Othenius	23 40		7.17	20.07
O.	17	Anianus	-		8.30	21.30
To.	18	Hesychius	1 9		9.56	22.51
F.	19	Elisabeth	2 36		11.15	23.58
L.	20	Volkmarus	4 2	-	12.16	

48. uge. **Skattens mønt**, Matth. 22, 15-22. 2' række, Mark. 12, 41 til enden.

S.	21	23. s. e. trin.	5 28	Mariæ ofring	0.49	13.06
M.	22	Cecilia	6 53		1.35	13.50
			ned			
Ti.	23	Clemens	15 54	{ ☺ n. m. 5. 10' Sol. op 8. 4', n. 15. 48' Tusmørket varer 49'	2.17	14.32
O.	24	Chrysogonus	16 20		2.56	15.12
To.	25	Catharina	16 57		3.32	15.49
F.	26	Conradus	17 48		4.06	16.26
L.	27	Facundus	18 51		4.37	17.03

49. uge. **Jesus i Nazareth synagoge**, Luk. 4, 16-30.
1' række, Matth. 21, 1-9.

S.	28	1. s. i advent	20 3	Sophie Magdalene	5.08	17.39
M.	29	Saturninus	21 18	☽ fjernest jorden	5.43	18.22
Ti.	30	Chr. 6. fødsel	22 34	Andreas	6.23	19.10

NOVEMBER 1965

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

O.	1	Arnold	^{ned} 23 49	{ Sol. op 8. 17', 15. 40' Tusmørket varer 51' ☽ f. kv. 6. 24'	7.13	20.06
To.	2	Bibiana	-		8.11	21.13
F.	3	Svend	1 5		9.19	22.24
L.	4	Charl. Frederikke	2 22		Barbara	10.33

50. uge. **De 10 brudejomfruer**, Matth. 25, 1-13.
1' række, Luk. 21, 25-36.

S.	5	2. s. i advent	3 41	Sabina	11.36	-
M.	6	Nikolaus	5 4		0.19	12.27
Ti.	7	Agathon	6 32			
O.	8	Mariæ undfang.	^{op} 15 20	{ Sol. op 8. 27', n. 15. 36' Tusmørket varer 52' ☺ f. m. 18. 21'	1.05	13.14
To.	9	Rudolph	16 0		1.48	13.59
F.	10	Judith	17 0		2.31	14.44
L.	11	Damasus	18 20		☾ nærmest jorden	3.14
					3.57	16.17

51. uge. **Zakarias' lovsang**, Luk. 1, 67 til enden.
1' række, Matth. 11, 2-10.

S.	12	3. s. i advent	19 51	Epimachus	4.40	17.06
M.	13	Lucia	21 25		5.36	17.58
Ti.	14	Crispus	22 56	{ Nikatius Sol. op 8. 35', n. 15. 34' Tusmørket varer 53' ☾ s. kv. 10. 52'	6.16	18.55
O.	15	Tamperdag	-		7.10	19.58
To.	16	Lazarus	0 23		8.12	21.06
F.	17	Albina	1 48		9.24	22.18
L.	18	Lovise	3 12	Jupiter i opp. til solen	10.40	23.23

52. uge. **Han bør vokse, men jeg forringes**, Joh. 3, 25 til enden.
1' række, Joh. 1, 19-28.

S.	19	4. s. i advent	4 36	Nemesius	11.45	-
M.	20	Abraham	6 0	{ Venus lyser stærkest Merkur størst vestl. elong. Sol. op 8. 40', n. 15. 36'	0.20	12.41
Ti.	21	Thomas	7 21		1.10	13.29
O.	22	Japetus	^{ned} 14 53		Tusmørket varer 53'	1.55
To.	23	Torlacus	15 38	☺ n. m. 22. 3'	2.37	14.59
F.	24	Alexandrine	16 38	Solhverv, korteste dag	3.13	15.37
L.	25	Juledag	17 47	Adam	3.47	16.13

53. uge. **Martyriet**, Matth. 10, 32 til enden.
1' række, Matth. 23, 34 til enden.

S.	26	St. Stephan	19 2		4.19	16.49
M.	27	Joh. evangelist	20 17	☽ fjernest jorden	4.53	17.25
Ti.	28	Børnedag	21 32		5.26	18.03
O.	29	Noah	22 46	{ Sol. op 8. 42', n. 15. 42' Tusmørket varer 53'	6.04	18.40
To.	30	David	-		6.42	19.22
F.	31	Sylvester	0 1		☽ f. kv. 2. 46'	7.26

DECEMBER 1965

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.

Det danske kongehus

Kong *Frederik IX* til Danmark, de Venders og Goters, hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Dltmarsken, Lauenborg og Oldenburg, født 11. marts 1899, succederede 20. april 1947, formælet 24. maj 1935 med dronning *Ingrid Victoria Sofia Louise Margareta*, prinsesse af Sverige, født 28. marts 1910.

Døtre: 1. Tronfølgeren *Margrethe Alexandrine Thorhildur Ingrid*, født 16. april 1940. 2) *Benedikte Astrid Ingeborg Ingrid*, født 29. april 1944. 3) *Anne-Marie Dagmar Ingrid*, født 30. august 1946, formælet 18. september 1964 med kong *Konstantin af Grækenland*.

Broder: Arveprins *Knud Christian Frederik Michael*, født 27. juli 1900, formælet 8. septbr. 1933 med *Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid* (se nedenfor). Børn: a) *Elisabeth Caroline-Mathilde Alexandrine Helena Olga Thyra Feodora Estrid Margarethe Désirée*, født 8. maj 1935. b) *Ingolf Christian Frederik Knud Harald Gorm Gustav Viggo Valdemar Aage*, født 17. februar 1940. c) *Christian Frederik Franz Knud Harald Carl Oluf Gustav Georg Erik*, født 22. oktober 1942.

Faders søskendes børn: a) *Feodora Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne*, født 3. juli 1910, formælet 9. september 1937 med *Christian Nikolaus Wilhelm Friedrich Albert Ernst Stephan*, prins af Schaumburg-Lippe, født 20. februar 1898. b) *Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid*, født 27. april 1912, formælet 8. september 1933 (se ovenfor). c) *Gorm Christian Frederik Hans Harald*, født 24. februar 1919.

Farfaders broders børn: 1) *Viggo* (se nedenfor) 2) *Margrethe Françoise Louise Marie Helene*, født 17. september 1895, formælet 9. juni 1921 med *Renatus Karl Maria Joseph*, prins af Bourbon-Parma, født 17. oktober 1894, død 30. juli 1962.

Farfaders brodersøn: *Georg Valdemar Carl Axel*, født 16. april 1920, formælet 10. september 1950 med *Anne Ferelith Fenella*, født Bowes-Lyon, født 4. december 1917.

Viggo Christian Adolph Georg, født 25. december 1893, prins, greve af Rosenborg, formælet 10. juni 1924 med dr. med *James O. Greens* datter *Eleanor Margaret*, prinsesse Viggo, grevinde af Rosenborg, født 5. nov. 1895.

JANUAR 1966

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.

FEBRUAR 1966

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

Et af de store minder

De sønderjyske pigers besøg i Danmark 1884 .

Af Caroline Larsen.

I fjor mindedes det danske folk tabet af Sønderjylland 1864 og 100 året for de danske soldaters kamp for fædrelandet. Men det var også et mindeår for en anden stor begivenhed, idet det var 80 år siden ca. 300 sønderjyske piger besøgte Danmark.

Det er dette besøg, der her skal berettes om. Arrangørerne af rejsen havde forstået, hvad kvinderne i det table land led i det stille, og hvad det måtte betyde for dem blot for en kort stund at blive løftet ud af hverdagen, at komme over grænsen, at kunne synge og tale modersmålet uhindret. Rejsen for de hvidklædte unge sønderjyske piger havde Sjælland som mål og foregik i dagene fra 21. til 28. juni 1884. Der deltog fire unge piger fra hvert sogn syd for grænsen. Pigerne bar alle på den hvide kjole en rød sløjfe. Det må have været et smukt syn at se dem, hvor de mødtes med deres værter og de mange danske landsmænd, der deltog i sammenkomsterne.

For de unge piger betød rejsen styrkelse af ansvarsfølelsen, tankens spændvidde og sjælsstyrke til at tage livets tilskikkelser, den hidrog til personlighedsudvikling og -vækst hos de sønderjyske kvinder, som skulle være bærere af hjemmets opgaver og opdragere af den opvoksende ungdom. Derfor blev denne rejse hjem til Danmark menneskeligt og åndeligt opløftende. Som voksne børn, der gæster barndoms-hjemmet en kort stund i fælles samvær og fælles glæder, så-

ledes modtog private familier de sønderjyske piger, og i hver by de gæstede, stod nye værtsfolk parate og førte dem ind i familiens kreds, hvor de sørgede for, at pigerne fik del i flest mulige oplevelser og glæder, inden turen gik videre. Betydningsfulde mænd talte for dem, digtere og sangere, studenter og mange andre kappedes om at hylde dem.

To verdenskrige samt 80 år med store omvæltninger i menneskesind og -tanker drager et stort skel mellem dengang og nu.

Begivenhedernes mangfoldighed, stemningerne, talerne og sangene, rejserutens festligheder må tale for sig selv. Denne beretning bygger på personligt bekendtskab med kvinder, der som unge selv var med, samt på avisreferater fra den tid, opbevaret af deltagerne.

Før afrejsen havde P. Kaad, Vollerup, offentliggjort følgende hilsen til det gamle land i »Dybbøl-Posten«:

TIL DANMARK

*Tanken kan dog ingen stormagt tvinge,
den tør drage frit fra sted til sted.
Lad os da vor frie tanker følge
til de kendte egne uforsagt.
Dans så først ved Øresundets bølge,
danske gamle vej til ros og magt,
gik ind under Dyrehavens bøge,
lyt til droskens trille, lærkens sang.
Længe skal man om et fristed søge,
hvor de danske toner bedre klang.
Søg blandt hovedstadens kendte steder
først til Fjerde Kristians kongeborg,
mindes så Regensens skyldfri glæde,
hvor en stund blev glemt hvert savn, hver sorg.
Husk hin time i museets have
ved vor store landsmands hvilested.
Danmark har så mange slige grave,
som med stolthed vi kan dvæle ved.
Ud til Roskild' her en tone klinge*

*under kirkens hvælving dæmpet hen.
 Det er som dens malm-akkorder bringe
 os en hilsen fra vor døde ven.
 Ja, fra Lejre og fra Herthadalen
 store minder os imøde gdr,
 vi har følt det under bøgesalen:
 Det var klassisk jord vi trådte på.
 Drag til Fredensborg, og straks du kender
 stedet, din erindring har så kær,
 hvor vort kongehus blandt slægt og venner
 glemte kronens byrde og besvær.
 Frederiksborg, du steg med kraftig vinge
 som en Fønix af sin aske frem:
 Alt, hvad Danmark kan af stort frembringe,
 fandt i dine sale værdigt gem.
 Gid vort Fædreland som du må stige
 sejrrigt af sin aske frem engang:
 Vorde til et helt og enigt rige!
 Til et frejdigt, herligt Dannevang!!*

Deltagerne i rejsen kom fra Flensborg, Aabenraa, Haderslev, Vojens og Tønder. Pigerne sluttede sig til toget efterhånden, som det holdt ved mellemstationerne. Pigerne fra Als og Sundeved ankom med morgendamperen til Aabenraa. Baneledelsen havde en del vanskeligheder, men det blev taget med godt humør, og alle kom med, selvom en del måtte køre i åbne vogne. På alle stationer var mange mennesker mødt op for at ønske »God rejse« og sende hilsener med til venner og bekendte i Danmark. — Fra Vamdrup kørte toget direkte til Fredericia og gjorde holdt uden for voldene, hvor *P. Skau*, *Bukshave*, *Lydik Jacobsen*, Brøns Mølle, og redaktør *M. C. Mathiesen*, Haderslev, tog imod og derfra var ledere af rejsen.

På Fredericia banegård bød overauditør *Bekker* de sønderjyske piger velkommen og sagde bl. a.:

— Ja, I kære sønderjyske piger — eller som jeg hellere vil sige, KÆRE SØSTRE FRA DET DYREBARE SØNDERJYLLAND: I har begyndt en vidunderlig dejlig rejse. I vil overalt blive mod-

taget med åbne arme, og overalt vil I føle varme danske hjerter slå Jer imøde. I vil få lejlighed til at se nogle af Danmarks skønneste egne. I vil komme til at gøre bekendtskab med det rige liv, der leves i Danmarks hovedstad, og store, glimrende fester vil blive beredt for Jer.

Vi ved, at dette sted er det første, hvor I på Jeres store rejse gør et længere ophold, og vi vil gerne, at I ved dette første ophold på Jeres færd skal føle, at I ikke er kommet mellem fremmede, men at I — samtidig med, at I har forladt de hjemlige egne er kommet til et andet hjem, til det store fælles hjem, Danmark.

Vi vil vise Jer de store og smukke mindesmærker, som findes her i vor by. Vi vil føre Jer op på de gamle volde, som dog en gang har værnet om fædrelandet.

— Vi ved, at I er draget ud for en gang at kunne trække vejret frit, for at kunne samle kræfter til at bære alt det, som skal bæres, for at blive bestyrket i troen på og kærligheden til Jeres livssag: Håbet om at kunne bevare modersmålet for Jer selv og de kommende slægter.

Men I har også en »mission«: Det er også jeres opgave at vække, bestyrke og oplive hos os den samme tro, det samme håb og den samme kærlighed!! Gid I selv må blive bestyrkede i troen, håbet og kærligheden, og gid I — hvor I kommer frem — må vække de slumrende, styrke de svage, trøste de bedrøvede!!

OG HERMED LÆNGE LEVE DE SØNDERJYSKE PIGER!!!

I en velkomstsang til Fredericia havde *G. Aarslev* tolket genforeningshåbet. Her nogle strofer af slutningsverset:

*VÆR VELKOMMEN HER! I danske kvinder,
her til Landsoldatens kendte by.
Om os lyser »Sjette-juli minder«,
varsler om en fremtids morgengry.*

Så gik man ombord, vel 80-90 personer i »Brage« og de øvrige i »Vesta«. Da alt var klar til afrejsen, udbragtes et »Leve for Fredericia« — musikken spillede op, og under sang og jubel fra den store menneskenængde på bredden gled skibene ud af havnen. »Brage« forrest, oplyst af bengalsk belysning, opsendende den ene raket efter den anden.

Derefter »Vesta« pyntet på lignende måde . . . Endnu længe efter afgangen hørtes sang og jubel fra kysten.

I Kaltegat var vejret godt. Ved solopgang fulgte en brise, skibene begyndte at duve temmelig stærkt, og flere af damerne kom efterhånden op på dækket. — Omsider rundede skibene Kronborg og løb ind i »dejlige Øresund«. Kronborg salutede med tre skud. På denne søndag morgen var en større del medlemmer af ARBEJDERFORENINGEN AF 1860 på en udflugt til Helsingør og Marienlyst med dampskibet »Zampa«. I sundet, tæt ved Helsingør, mødte »Zampa« de to skibe med de sønderjyske piger. »Zampa« slog straks bak og lå stille, medens de to, »Vesta« og »Brage«, langsomt passerede forbi. En overlærer, *Henrik Schmidt*, som befandt sig ombord på »Zampa«, holdt fra rælingen en kort, hjertelig tale og bød de sønderjyske piger velkommen. Musikken ombord på »Zampa« spillede »Der er et yndigt land . . .«, og skibet afgav salut. Efter at de sønderjyske piger som tak havde sunget »Kong Kristian stod ved højen mast« satte skibene sig atter i bevægelse under begejstrede hurraråb fra »Zampa«s passagerer. —

Endelig kl. 12,30 nåedes Bellevue, hvor skibene lagde til på rheden. Ved bredden var en mægtig menneskemængde forsamlet, og kysten, både og lystkuttere var pyntet med flag. Det var gråvej, men varmt. Damplovene og dampsporvognene havde bragt en stor mængde mennesker ud til Dyrehaven. Adskillige tusinder befandt sig på plænen ved Strandpavillonen. Andre tusinder på Strandvejen og i skoven. Kammerråd *Nielsen*, proprietær *Carl Lund* og forstander for havebrugsskolen »Vilvorde«, *Stephan Nyeland*, gik ombord og hilste på gæsterne og bød dem velkommen. Et musikkorps, anbragt på en langt ude på vandet anbragt platform, spillede nationale melodier. Der viftedes med hvide lommeterklæder, hurraråbene rungede, og en større gruppe damer og børn istemte »Danmarks dejligst Vang og

Vænge . . .«. Under tonerne af denne musik og sang blev de sønderjyske piger modtaget af deres værter. Uafbrudt lød hurraråb og velkomsthilsener. Henved kl. 14 var alle i vogne undervejs til deres bestemmelsessted. 42 vogne kørte ca. 100 gæster til landstederne ved sundet. 100 andre vogne kørte de resterende 200 gæster med værter til Kongens Lyngby, Ordrup, Gentofte m. v. Spontane hilsener modte overalt de forbigående.

I mange år har man ikke set en så stor mængde flag pryde huse, gårde og villaer. Selv på markerne var der adskillige steder rejst flagstænger, fra hvilke Dannebrog vajede. Om aftenen skulle *Carl Ploug* og pastor *Hostrup* have talt henholdsvis på Vilvorde og i Lyngby, men det måtte opgives på grund af den trættende rejse, gæsterne havde haft.

*

Mandag den 23. juni om formiddagen ankom de sønderjyske gæster fra sognene nord for København til Tivoli, hvor de modtoges af deres københavnske værter. Udenfor Tivoli havde samlet sig en stor menneskemængde og i selve etablissementet havde flere tusinde indfundet sig. Overalt var festligt dekoreret, og begge Tivolis orkestre havde indtaget deres pladser.

De københavnske værter begav sig til koncertsalen, hvor de forreste bænkerækker var forbeholdt de med festtegn prydede gæster. Da alle havde taget plads, lød tonerne af »Kong Christian« og andre nationale sange. Derefter trådte formanden for de københavnske værter, malermester *Schmiegelow* frem og bød i hjertelige vendinger de sønderjyske piger velkommen, idet han bemærkede, at sønderjyderne ikke kunne være repræsenteret på en smukkere måde end gennem »de her tilstedeværende«!

Derefter førtes gæster og værter sammen ved navneopråb, forestået af kassereren for Sønderjysk Samfund, hr. *Kruse* (søn af afdøde værkfører Kruse, Flensborg). Man spredte

Til højre Anne Kirstine Kaad (født 1867, død 1946). Den her gengivne skildring af rejsen skyldes for en del hendes fortælling til frk. Caroline Larsen. Den hvide kjole, hun bærer, var et helligt minde for hende. Den opbevares nu på Nationalmuseet.

sig nu i det smukke terræn, lyttende til musikken fra de to orkestre.

Ved 12-tiden forlod gæsterne Tivoli sammen med deres københavnske værter for at tilbringe eftermiddagen under private former.

Samme aften gav Tivoli en midsommerfest til ære for de sønderjyske piger. Vejret var smukt og mildt efter et par regnbyger i eftermiddagens løb, og der var et overordentligt stort besøg. Mere end 17.000 mennesker passerede gennem tælleapparaterne, som langt fra kunne slå til, hvorfor der blev åbnet for indgang også gennem indkørselsporten ved siden af hovedindgangen, herigennem strømmede en mængde mennesker, medens mange andre fik tilladelse til passage igennem bogholderkontoret. Der var antagelig ca. 25.000 mennesker tilstede i Tivoli den aften. Uden for portene var der hele aftenen igennem tætte menneskeklynger.

Labyrinten var åbnet og illumineret, ligesom Basaren og haven iøvrigt var rigt illumineret med kulørte lamper og balloner i træerne. På hver plet og sted var trængsel, mest dog udenfor koncertsalen henimod den tid, da festens 3. afdeling skulle begynde. Denne indlededes med H. C. Lumbye's »Kong Christian den IX's Hønnørmarch«.

Da 100 sangere fra Københavns sangforening »Odeon« og fra Frederiksberg sangforening »Godthåb« trådte frem på tribunen for at synge *Martin Kok's* stemningsrige digt, »Hilsen til de sønderjyske Piger«, med musik af *Kalhauge*, blev der tyst rundt omkring. Orkestret spillede først melodien, der havde gammel folkevisepræg. Det var et vemodigt præg, omtrent som i den gamle færøske folkesang, hvis melodi er benyttet til Ploug's skønne digt »Påskekløkken kimed' mildt ..«. Derefter sang kammersanger *Simonsen* melodien solo, og hans mægtige, men dog indsmigrende røst trængte ud til de sidste rækker i den levende mur. Så bruste sangen endnu engang — båret frem af de 100 sangeres

stemmer — fremkaldende hos de tilstedeværende en gri-
bende, opløftende feststemning. De, der stod i koncertsalen
i umiddelbar nærhed af skaren af sønderjyske piger så, at
der var tårer i manges øjne. Her skal første og sidste vers
engives:

*»Søstre, velkommen fra landet dernede.
Længslernes land, hvor I sidde med savn!
I, der om heltens gravhøje frede,
bringer I hilsen fra mænd uden navn?
Hvilk til de stille, at frejdigt vi tror:
Dannebrog atter med hæder skal vaje
over den plet, hvor de har deres leje.
Sødest er hvilen i moderens jord!*

*Når vi nu skilles, og hjemad I drage,
hjem til den daglige trælsomme dyst,
bring da et styrkende minde tilbage
om en skærsommer ved Øresunds kyst!
Sig dem derovre, de trofaste mænd:
»Det er vor tro, medens tiderne rulle,
retten skal sejre, og en gang vi skulle
samles for aldrig at skilles igen!«*

Orkestret, som blev ledet af musikdirektør *Balduin Dahl*, spillede derefter andre nationale melodier — men ikke før-
end sangerne endnu engang havde måttet give *Martin Kok's*
sang tilbedste. Den hilstes med kraftigt bifald og hurra-råb
fra tilhørerne, hvortil orkestret sluttede sig med en fanfare.
Der spillede også en ny komposition af *Sielle*, som hilstes
med almindeligt bifald.

Efter festen tog de sønderjyske piger tilbage til deres vær-
ter i Lyngby og Gentofte.

*

Tirsdag ved 11-tiden ankom de sønderjyske piger igen til
København, hvor de blev modtaget ved jernbanestationen
af deres københavnske værter, og sammen med dem gik de
gennem byen til Regensen, hvortil de var indbudte. I Regens-

gården var dækket borde med chokolade til gæsterne og hvor regensprovsten, professor Ussing, bød velkommen. Under opholdet her blev holdt flere taler og sunget nationale sange.

Derefter drog man i samlet skare over Christiansborg Slotsplads, forbi Frederik d. VII' statue til Thorvaldsens Museum. Her samledes man omkring den stødse med efeu og laurbærkranse dækkede grav, hvor Danmarks store mester hviler. Cand. phil. *Weilbach* holdt et lille foredrag om Bertel Thorvaldsen, Danmarks og den nyere tids største billedhugger, som her hviler omgivet af de herligste værker, hans geni har fremtryllet. Værker, som han har skænket til sin fødeby, som altid drog hans længsel, hvor i verden han end færdedes. Hver af de sønderjyske piger fik overrakt et mindeblad med gengivelse af »Jason« og af Thorvaldsens egen statue, støttende sig til håbet. Derefter besås selve museet samt andre af byens seværdigheder, bl. a. Zoologisk Have.

Efter et ophold hos de københavnske værter samledes man om aftenen kl. 8,00 til et møde på Sommerlyst, nær Frederiksberg Have.

I den store have, der ved mørkets frembrud blev smukt oplyst, og hvor et musikkorps spillede fædrelandssange, havde der til den tid sønderjyderne ventedes indfundet sig en stor menneskemængde. Man havde vanskeligt ved at bane sig vej til den særlige indgang til hovedbygningen, som var forbeholdt de med adgangskort forsynede værter og gæster. Selve salen og verandaerne var henved kl. halvotte fuldt optaget. De sønderjyske piger tog plads ved lange borde, ved hvilke der blev serveret forfriskninger.

Måltidet i den med flag smukt dekorerede sal varede imidlertid kun kort. Man grupperede sig snart om den talerstol, der var opstillet, og her lyttedes i over to timer med udelt opmærksomhed til de taler og foredrag, som blev holdt

såvel af mænd som af kvinder. Det hele havde samme præg som møderne i de grundtvigske højskoler, hvor sang og tale afløser hinanden.

Efter afsyngelsen af »Moders navn er en himmelsk lyd . . .« talte pastor *Hostrup*, som livligt blev hyldet for sin tale.

Den alderstegne forfatter talte om det besøg, de sønderjyske kvinder havde aflagt i København i de sidste par dage. En stor hovedstad er ikke noget roligt sted, men de kære gæster måtte dog ikke tro, at vi altid levede og festede sådan. Kom gæsterne senere hertil, mere som privatpersoner, ville de få lejlighed til at iagttage, hvor stille der kunne leves i den store by, hvor roligt og fredeligt der kunne leves i hjemmene, trods al tummel udenfor. I de nu forløbne dage havde de sønderjyske kvinder besøgt vore rige og interessante samlinger. Pastor *Hostrup* mindede om, at disse samlinger ikke tilhørte København alene, men hele det danske folk, og at sønderjyderne således også havde med-ejendomsret med hensyn til disse skatte. Pastor *Hostrup* talte derefter om, hvilken betydning det havde at være sønderjysk pige, og om den hjælp, de som sådan kunne yde — fremfor mænd. Han udbragte sluttelig et LEVE for de sønderjyske kvinder, hvilket fremkaldte et ni-foldigt, stormende hurra-råb.

En forhenværende embedsmand fra Sønderjylland talte derefter og dvælede især ved den lykkelige tid, han havde tilbragt derovre. Han sluttede med at udbringe et leve for de trofaste, der var tilbage.

Efter sangen »Brat af slaget rammet . . .« talte malermester *Kruse*, medlem af festudvalget og kasserer for »Sønderjysk Samfund i København«. Han mindedes de mænd, hvis navne var indgraverede på Skamlingsbanken. Og om den kamp, der i så mange år var ført med sejr udholdenhed og som gav sønderjyderne et særpræg. Han citerede *Krügers* ord: »Vi er danske og vil vedblive at være danske« og udbragte derefter et leve for hvert sønderjysk dansk hjem.

Redaktør *M. C. Mathiesen* mindede i sin tale om det gamle ord »Et ord er et ord, en mand er en mand« og om *Frederik den Syvendes* udtalelse: Det skal ej ske! Disse ord og tilsagn

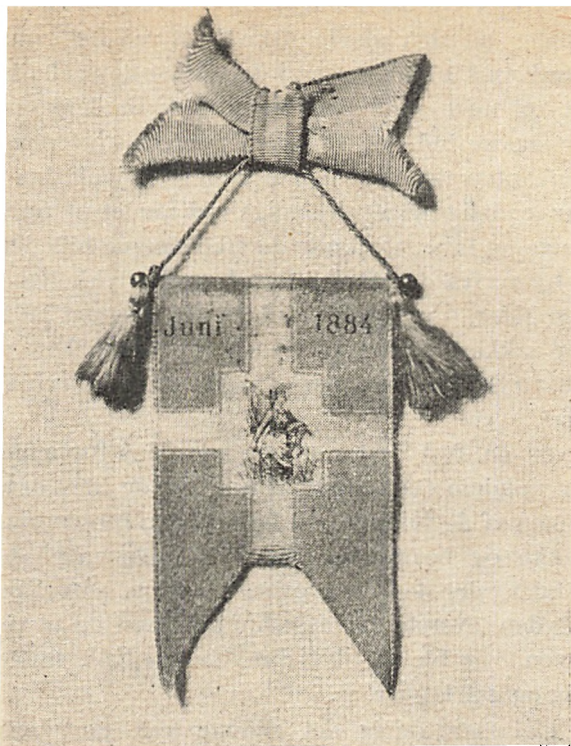
er ikke indløste og opfyldte endnu. Det danske folk har overtaget dette løfte. De unge har taget det i arv efter fædrene. Efter at have uddybet denne tanke nærmere, henvendte han sig til de talrige tilstedeværende studenter og udbragte tilsidst et leve for de københavnske studenter.

Man sang derefter en i dagens anledning af en sønderjysk pige forfattet sang: »Ved de sønderjyske pigers besøg på Sjælland«, hvorefter en dame fra København i et flydende, men ikke synderligt højtlydende foredrag henvendte sig til sønderjyderne og talte i hjertelige vendinger til søstrene hinsides grænsen. Efter afsyngelsen af endnu en sang blev møller *Jakobsen* fra Brøns modtaget af et stærkt bifald. Han udbragte et leve de danske mænd og kvinder, der havde fastholdt og vist kærlighed, uantastet af omskiftelse og forkrænkelighed.

To sønderjyske piger tolkede derefter på alle pigernes vegne deres hjertelige tak for al gæstfrihed og venlighed i disse dage.

P. Skau, Bukshave, hilstes derefter med levende bifald. Han berørte de politiske forhold på begge sider grænsen.

Idet han dvælede ved partikampen i Danmark, udviklede han, at det ville styrke sønderjyderne, dersom Højre og Venstre rakte hinanden hånden. Man måtte huske på, at man i Danmark havde virkelig frihed. I ikke så få retninger ville en sådan — til trods for alle frihedsgivende forfatningsbestemmelser — ingensinde kunne opnås i Preussen, fordi administrationen sammesteds var alt for mægtig. Dernæst gentog han — hvad han også havde udviklet i sit hjem, så alle havde hørt det — at der var Een, der stod over selv den mægtigste her på jorden samt, at man vel kunne tvinge sønderjyderne til at lystre, men ikke tvinge dem til at elske. Med al tale var forøvrigt lidet gjort. En tale uden handling var ikke andet end en veksler, man ikke agtede at honorere. Han omtalte Det sønderjydske Samfund i København, der havde vist sig så gæstfrit. Han bragte derefter gæsterne en tak og et leve, der besvaredes af et nifoldigt hurra.

Sløjfen (med et billede af Mor Danmark midt i splitflaget) som de sønderjyske piger bar. Billedet findes nu på Nationalmuseet.

Mødet sluttede med afsyngelsen af »Alt står i Gud Faders hånd . . .«.

Da de sønderjyske piger kom tilbage til Lyngby tirsdag aften efter mødet på Sommerlyst, blev de modtaget af Lyngby Sangforening med en velkomstsang, hvorefter »Kong Christian« blev sunget. Redaktør *Carl Herdahl* tolkede et velkommen og udbragte et leve for gæsterne. Når I atter drager tilbage, da bring med Jer et fornyet håb om en genforening, som vi alle så inderligt længes efter. —

Der var hjertelig stemning ved modtagelsen af de sønderjyske piger på den sjællandske kyst ved Bellevue den 22. juni samt ved indtrædelsen i de talrige hjem, hvis beboere gæstfrit og med åbne arme modtog de sønderjyske gæster. Det var stærke indtryk, forhøjede ved den interesse alt det nye og uvante vakte, ved den store fest i Tivoli den 23. juni. Der var endelig noget hjemligt ved mødet på Sommerlyst med sange og taler, med alle de fremdragne billeder fra det kendte hjem, fra den fælles fortid og det lykkelige samliv i så lange tider, men glanspunktet for besøget på Sjælland har dog sikkert festen på Skodsborg været. Den vil fremkalde indtryk for hele livet, sagde en sønderjyde under samværet.

Det var en fest i stor stil, så selve den forvænte københavnske ungdom følte sig glad bevæget og blev draget med i strømmen af de følelser, det håb og den forvisning, der fik så smukke og bevægede udtryk i sangene og i den lange række taler, der lød hen over den store, naturlige festsal, som på den øverste terrasse, umiddelbart op til randen af Dyrehaven, var blevet tilvejebragt af sejltelt, søjler, blomster, flag og guirlander.

Man glemmer aldrig det skønne syn, da vognene fra Klampenborg til Skodsborg svingede ud af passet ved Strandmøllen: Et flagsmykket dampskib under opsejling, landgangsbroen med italienske mastetræer og store Dannebrogspaner. Langs Strandvejen en lang vognrække med festligt klædte damer, for en stor del i hvide dragter med nationalfarverne. På det store badehotels balkon og veranda et væld af damer. Alle terrasser tæt fyldt med andre skarer.

Og så det lange studentertog. Nogle bar mørkerøde skærf, bærende deres broderede silkefaner. De kom med fuld sang og passerede den lange landgangsbro.

Da alle 1450 deltagere havde samlet sig, satte det glimrende tog sig i bevægelse langs den noget stejle granklædte

skråning, der førte op til havens øverste terrasse, til kæmpeteltet og til dansesalen i koncertpavillonen. Musikken spillede nationale melodier, og der lød den livligste summen af tale, latter, og indbyrdes hilsener udveksledes. Først da et af festudvalgets medlemmer opfordrede til afsyngelsen af *Vilh. Bergsøe's* sang »Til den sønderjyske kvinde«, hvis sidste vers lyder:

*Og drengen vil vokse, han bliver en mand,
men tysker — det bliver han ingenlunde,
og lysner det op til dag i hans land:
∴ Så skyldes det den sønderjyske kvinde —*

blev der stilhed. Der var forinden bemærket, at festen havde en privat karakter, og at politik var udelukket.

Et rungende hurra hilste digteren Bergsøe, da han be-
trådte talerstolen. Han henledte derefter tanken til Skamlingsbanken og støtten, hvor de mænds navne er indridsede, der døjede den første storm og stod forrest. Folket, bemærkede han, så op til denne støtte med hellig ærefrygt. Det er, som Danmarks ånd »lever i den«. Denne tanke og billedet deri fremmanede han under levende tilslutning, og han endte sin digterisk beåndede tale med et leve for de sønderjyske piger, der til tak for hans skønne, fængslende ord tiljubled ham deres bifald.

Der fulgte nu en lang række taler, mellem hvilke der blev afsunget sange (af Holger Drachmann, nemlig en ældre sang, samt to andre, digtede af to sønderjyske piger), og Studenterforeningens sangere underholdt med »Sparsomt i Norden . . .«.

P. Skau takkede på de sønderjyske pigers vegne. Kammerherre *Bille Brahe* bad deltagerne i festen om at tømme et mindebæger til ære for Laurids Skau og udbragte et leve for de tilstedeværende medlemmer af Skaus familie. Kammerherre, folketingsmand *Rosen* (fhv. overpræsident i Flensborg) bragte en tak til de tre mænd, der havde bragt

gæsterne. Flere sønderjyder holdt taler, indtil mørket faldt på, og haven blev illumineret.

De unge søgte ud på terrasserne, og snart var alle borde forladte. Mange nød udsigten til det skønne Øresund, der rullede sine bølger mod stranden, og til Hveen, den på højde med Skodsborg beliggende ø, med dens mange historiske minder.

Danmarks skønneste plet fortryllede festdeltagerne, det yndefulde Skodsborg, der troner som en dronning ved Sjællands kyst. — Så lød musikens toner ud i den stille nat, og snart var de to improviserede balsale fyldt med en ungdomsfrisk skare, der vidste, at alvor og gammen kunne rummes i øjeblikke med mellemrum. —

Sent begav deltagerne i festen sig hjem med sindet opfyldt af glade minder og store indtryk.

*

Torsdag morgen lidt før kl. 10,00 ankom de sønderjyske piger med deres værter og flere med ekstratog fra Lyngby og Klampenborg til København. Her stødte en del af de københavnske værter med deres gæster til, og i et antal af ca. 600 personer dampede man en halv time senere afsted til Roskilde. Der blev ikke gjort holdt undervejs. Alligevel var der folk på de mellemliggende stationer, der var mødt op med Dannebrog i hænderne og råbende hurra for de sønderjyske piger.

Ved ankomsten til Roskilde samledes alle deltagerne uden for banegården, hvor de blev inddelt i 5 hold, medens et orkester spillede »De sønderjyske pigers sang«. Derefter trådte pastor *Tholstrup* op på banegårdstrappen og bød gæsterne velkommen:

»Vel mødt, sønderjyske piger, vel mødt! Ganske vist ved vi, at den tid, i hvilken vi kan være samlet med Jer kun er kort, og dog ved vi, at et menneskes liv måles ikke efter det spand af tid, det har tilbagelagt, men efter dets indhold, og derfor har vi også det

Håb, at I fra dette Jeres korte besøg må medbringe kære minder om vor by. Gud velsigne Jer — og vær velkomne til Roskilde.◄

Kraftige hurraråb fulgte efter talen, hvorpå man i procession vandrede til domkirken.

Der var ikke et hus på den strækning, der tilbagelagdes, som ikke var smykket med flag, og flere steder sås dekorationer med våbenskjolde, guirlander, inskriptioner m. m. Da alle gæsterne var kommet ind i domkirken og bænkede i stolene, præluderede professor, domorganist *Matthison-Hansen* først på orglet, og derefter blev der af kantor *Jæhnigen* og pastor *Tholstrup*, assisteret af et sangkor, afsunget forskellige sange, der passede til stedet og lejligheden. I fem hold med hver sin cicerone, beså gæsterne derefter kirken og dens mange seværdigheder. Efter at der var lagt en krans på Frederik den 7.'s kiste, og gæsterne havde modtaget kirkens velsignelse, fordeltes gæsterne mellem de roskildensiske værter og fulgte med disse til de respektive hjem, hvor der blev budt på et måltid.

Kl. ca. 16,00 samledes Roskildeværterne og gæsterne på torvet ud for banegården og tog derpå med et ekstratog til Bøgebakken lidt uden for Lejre st. Her steg man ud, vandrede gennem den maleriske slotspark forbi Ledreborg Slot til det såkaldte »Altersted«. Her blev sunget en sang med tekst af *Holger Drachmann*. I et af versene gav han pigerne denne hilsen med hjem:

*»Bring den lære, piger små,
hjem bag grænsen atter:
Du kan korets røst forstå,
Sønderjyllands datter.
Dog, din kind er ung og sund,
du skal bort fra dødens blund!
Du skal livet leve!!«*

Pastor *Meyling* takkede de sønderjyske piger, fordi de var kommet herover og havde styrket os i vor tro og vort håb

om bedre tider. Atter blev der afsunget et par sange, og så drog den store skare videre ind i skoven til »Herthadalen«, hvor der under åben himmel var dækket lange borde med aftenmad.

Overlærer *Petersen*, hvem det praktiske festarrangement for en stor del skyldtes, udtalte ønsket om, at de sønderjyske piger i de få timer, de ophold sig i Roskilde og omegn, måtte have modtaget indtryk, der kunne være til glæde i hårde tider.

Dr. *Schiøtz* talte derpå for kong Kristian d. 9., og efter en smuk »Vise om bøgen« tog forfatteren *V. Bay* ordet og takkede gæsterne, fordi de havde villet besøge Roskilde. — Efter ham fik redaktør *Hiort-Lorenzen* ordet.

Han takkede sønderjyderne, der var kommet herover for at aflægge vidnesbyrd om, at de er danske. »Men lad det ikke blive ved dette ene møde«. Vi måtte oftere ses, og der var da et sted, hvor vi værligt kunne samles med vore sønderjyske fæller, nemlig på Skamlingsbanken. Han håbede, at danske mænd oftere ville samles med de sønderjyske pigers fædre og brødre på Skamlingsbanken og forny de smukke minder fra i dag.

Pastor *Tholstrup* talte for modersmålet og fædrelandet, og så trådte *P. Skau* fra Bukshave frem.

Trods al den splid, der var her i landet, vidste han dog, at Højre og Venstre godt kunne gå hånd i hånd med hinanden, når det gjaldt sønderjydernes sag, og han ville takke de 300 piger, hvis fører han på en vis måde havde været. Man var ikke kommet herover alene for at more sig, men for at modtage indtryk, der ville holde længe. Med kraft og varme talte han for fædrelandet, der var en fælles moder, ønskede at alle brydninger i landet snart måtte forsvinde og udbragte et »Leve for Danmarks Vel og Lykke så langt den danske tunge når«.

Dernæst talte redaktør *M. C. Mathiesen* for »Den danske kvinde«. Og overlærer *Høyer* for de i Sønderjylland kendte navne: Nis Lorenzen fra Lilholt, Laurids Skau, Hiort-Lorenzen den ældre, som vedblev at tale dansk i den slesvig-

ske stænderforsamling, hans søn, redaktør Hiort-Lorenzen, som fortsatte faderens gerning, den tilstedeværende P. Skau og endelig Hans Krüger og Ahlmann. Taleren sluttede med en bøn til pigerne om at bringe mændene i hjemmet en hilsen i det håb, at de ville vise samme udholdenhed, som Krüger med fæller.

Efter at forstander *Stephan Nyeland* endelig havde takket Roskilde-borgerne for den smukke gæstfrihed, de havde lagt for dagen, hævedes bordet, og man vandrede nu under musik og sang tilbage til Lejre station, hvorfra man kl. godt ni afgik til Roskilde. Under hurraråb skiltes de sønderjyske piger nu fra deres Roskilde-værter og kørte med deres andre værter tilbage til København for med et ekstratog at befordres videre tilbage til hjemmene på Lyngby- og Klampenborg-kanten.

*

Ved nitiden fredag morgen afgik der et ekstratog fra København, som ved Gentofte og Hellerup optog de sønderjyske piger og deres værter og kørte disse direkte til Fredensborg, hvortil man ankom ca. kl. 11,00. På banegården var samlet en betydelig menneskemængde, og et musikkorps spillede nationale melodier. Man drog i procession gennem den flagsmykkede by, hvor der i hovedgaden var rejst en æresport med indskriften »VELKOMMEN«. Grosserer *Lorenzen* bød et hjerteligt »Velkommen til slottet«.

Gæsterne beså slottet såvel som marmorhaven og den store slotshave og drog så ned til Thepavillonen ved Kongebroen, hvor der blev budt forfriskninger. — Her bød landvæsenskommissær *Bonnesen* gæsterne et fornyet »Velkommen« og proprietær *Benthien* takkede, fordi de sønderjyske piger ville besøge Fredensborg, og bad dem bringe en hilsen med tilbage til deres hjem. Han sluttede med et leve for de sønderjyske piger.

Derpå blev der sunget et par sange, hvorefter skolelærer

Jensen talte og udbragte et leve for Danmark. Man drog derefter i procession gennem Nordmandsdalen til et sted, hvor landboerne havde indfundet sig med køretøjer. I et langt vogntog på ca. 170 vogne, alle smukt pyntede, kørte man den yndige tur fra Fredensborg til Hillerød, hvor en fornyet festlig modtagelse ventede gæsterne.

Omtrent kl. 3,00 svingede vogntoget ind på torvet i Hillerød, hvor det modtoges med hurra-råb fra den forsamlede menneskemængde, blandt hvilken den lærde skoles elever også var opstillet i geled med deres faner. Videre gik det gennem den festligt smykkede Slotsgade, fra hvis vinduer beboerne tilvinkede de kørende, til Frederiksborg Slot, hvor gæsterne i den indre slotsgård fordeltes til værterne, og birkedommer *Scholten* bød velkommen. Man beså derefter slotskirken, hvor organist *Glæser* under opholdet spillede på det historiske orgel.

De Hillerød-værter førte derpå gæsterne til hjemmene, hvor man hvilede ud efter ankomsten. Derefter aflagde man besøg i museet på slottet, og kl. 8,00 samledes man på pladsen foran Slotspavillonen, hvor en stor del af byens befolkning havde indfundet sig.

Her foredrog et dame- og herrekor fra »Frederiksborg Musikforening« under ledelse af adjunkt *Bricka* forskellige sange. Der holdtes endvidere taler af amtmand *Wedel* (for de sønderjyske piger), af pastor *Paludan-Müller* for Danmark samt af flere sønderjyder. Kl. 11,30 fandt afrejsen fra Hillerød sted.

*

De sønderjyske pigers afrejse fandt sted lørdag formiddag fra Bellevue, hvor der havde indfundet sig en så talrig menneskemængde, at afrejsen blev noget forsinket.

P. Skau bragte en smuk tak for al den gæstfrihed og kærlighed, der var vist de sønderjyske piger under deres ophold her. Han sagde, at de ved afskeden var blevet skænket

mange blomster, men disse ville snart visne. Hvad der derimod ikke skulle visne, men gemmes i trofaste og taknemmelige hjerter, var de minder, som de sønderjyske piger medtog fra deres ophold her.

Endvidere taltes der af skoleforstander *la Cour*, kammerråd *Nielsen* fra Gentofte og bogholder *Schrøder*. Forinden afrejsen omdeltes endvidere til de bortdragende et nodeblad med en polka af Sielle: »De trofaste«.

Klokken 10,30 lagde skibene »Zampa« og »Vesta« endelig ud, og under fornyede hurra-råb og kanonsalut, afsyngelsen af »Kong Christian« og ivrigt viftende lommelærklæder stod de ud i sundet med kurs mod Jylland.

— — —

Alle, der har læst ovenstående beretning om de sønderjyske pigers vidunderlige rejse til moderlandet, vil kunne forstå, hvad den har betydet for dem, der var med. Tænk også på, hvilken oplevelse det har været for de hjemmeværende, når alt dette senere blev fortalt og sangene sunget i de tusind hjem over hele Sønderjylland, alene eller i samvær med andre, og sunget igen af barnemunde af en ny generation. Da har der været åndelig højt til loftet selv i trange stuer.

Dertil kom de mange venskabsbånd, der var knyttet med værtsfolkene, som havde udvist en enestående gæstfrihed ved at optage pigerne i deres hjem, og for hvem det var en stor og glædelig oplevelse.

Godt, at fremtidens tilskikkelser er skjult for os mennesker. Allerede 30 år efter pigernes rejse til moderlandet kom den første verdenskrig. Af kvinderne krævede disse år en næsten overmenneskelig kraft og arbejdsmæssig indsats, samtidig med at de nu måtte stå ene med byrderne og bekymringerne. Men de værnede den indre front, det livsbevarende, hvoraf fremtiden gror.

En sønderjysk pige gav i nogle vers til det danskes pris udtryk for de samme tanker:

*»Hver jordisk stormagt lever dog
med dødens rust på stål. —
En evig stormagt er vort sprog,
vort danske modersmål!«*

Et andet vers, formentlig ligeledes skrevet af en af de unge piger, tolker takken til Danmark med følgende linjer:

*Lidet kan vi til erstatning give,
det er lidet imod, hvad I gav!
Vi kan holde håbet her i live,
vogte det for mismods mørke grav.
Vi kan frede vore dyre minder,
vi kan værne om vor moders sprog!
Vi kan holde ud som danske kvinder,
til Gud løfter selv det tunge åg!*

I en udpræget politisk tid opstår der sjældent et kunstværk. I en sådan tid ligner digteren en skipper på det stormfulde hav, fjernt fra stranden, som ser et kloster på en klippe i det fjerne. De hvide nonner står der og synger, men stormen overdøver deres sang.

Heinrich Heine.

PROLOG

Ved mindefesten i Sønderborg

18. april 1964

(9) *Hver slægt har navne, der slører blikket
og kalder tårer og mismod frem,
så man med gysen har bedt og tigget
om ej at mindes og nævne dem,
for gru og smerte kom bittert nær
for dem, man misted og havde kær.*

*Men dage rinder, og tiden læger
vel alle sår, som den dæmper savn.
Dog vé de slægter, der ikke hæger
om dyre minder til fælles gavn.
For os var Dybbøl i mange år
det navn, der rørte ved savn og sår.*

(5) *Ja, Dybbøl Banke! — vi kendte stedet,
men kom der ikke, for vi erfor,
at hjertet meldte: det sted var fredet,
en dybt forpligtende hellig jord,
som måtte vindes, hvor hårdt det sved,
ved lang og idelig kærlighed.*

*Nu mindes krigen og nederlaget
på Dybbøl Banke med trøstigt sind.
Skønt stærke kræfter fik overtaget,
randt nye tider og styrke ind
og fyldte hjertet med håb og tro
på det, som tårer får til at gro.*

*Her ser jeg for mig de veteraner,
der var i sognet, da jeg var dreng.
De mødte aldrig med sang og faner,
for sindet var som en brusten streng,
og fremmedstyret forfulgte blot
de små og svage med hån og spot.*

*Men der var også en del iblandt dem,
der gik så ranke som med et kald
og meldte, uden at ordet bandt dem,
at magt og hovmod vil stå for fald.
Og håbet sang med sin milde røst
af deres væren om tro og trøst.*

*Der var af dem nogle få tilbage,
der mødte kongen på skansens top
hin sommerdag, som er uden mage,
som retted' tanken og modet op.
En grånet rest af den slagne hær
vandt sejr omsider foruden sværd.*

*Nu ser vi fremtiden trygt i møde,
for tiden gav os vor tabte ret,
og det får hjerterne til at gløde,
hver gang vi står på den dyre plet
og får bekræftet: Ved skæbnens spil
kan folket vinde, hvad hjertet vil.*

*En sonet uret må løfte sindet
og fjerne nedarvet nid og nag,
så vi kan mødes og værne mindet
og styrke fredeligt nabolag
med værdigt hensyn og ærlig agt
i tryk, frimodig og åben vagt.*

*Vi hilser dagen med trøst og glæde
og favner våren, der bryder frem,
og fyldt af ydmyghed vil vi træde
til gamle grave og kranse dem —
og dog — hvor fattigt for alt, de gav,
at få en blomst på en sunken grav.*

*Man siger ofte: de døde rider
så alt for hurtigt, og det er sandt,
men der er timer, og der er tider,
da hjertet mærker, at mindet bandt,
at man er kommet de døde nær,
så man kan tale med hver især.*

*Og blikket vendes mod fjerne grave,
mod dem, der hviler i fremmed jord,
for hér i mindets og dødens have
de hvisker til os med stille ord:
Det land, for hvilket vi led og stred,
skal I bevare i kærlighed.*

Martin N. Hansen.

Så som så mæ de tysk

Af F. Matzen.

Det var ikke så helt få af Nordslesvigs nationalbevidste unge mænd, der efter 1864 udvandrede, fordi de ikke ville være tysk soldat. Den tyske uniform, kronet af pikkelhuen, var dem i den grad imod, så de foretrak at forlade deres fædreland, hjem og slægt, ofte for stedse, fremfor at trække i trøjen. Rundt omkring i den vide verden lever deres efterkommere stadig under forfædrenes gode danske navne, ofte endda talrige på samme sted.

Det var dog ikke alle, der havde heldet med sig under forsøget på at slippe bort. Det lykkedes således ikke for min far, Thomas Madsen, der var født i Felstedskov den 18. januar 1863. Efter at han som tyvårig havde været på session og var bleven taget til infanterist, modnedes tanken om at udvandre hurtigt hos ham, og sammen med en kammerat opsøgte han udvandringskontoret i Aabenraa, hvor de købte billetterne til rejsen via Esbjerg til England og derfra over dammen til Amerika.

En oktoberdag 1883 steg de ind i toget i Rødekro og rejste nordpå. Men ak og ve! Da de nåede Vojens, løb de lige i armene på to tyske gendarmer, der ventede på dem for at føre dem tilbage til Aabenraa som arrestanter. Fra det tyske Bezirkskommando i Aabenraa skyggede man nemlig alle, der henvendte sig til det lokale udvandringskontor, og holdt i særlig grad øje med de våbenføre unge mænd i tiden op imod indkaldelsesperioderne. I Aabenraa blev de afleveret til Bezirkskommandanten, der lod dem beholde friheden med ordre til at melde sig hos ham hver formiddag klokken 10 indtil indkaldelsesdagen den 5. november 1883. Den dag dampede min far så afsted igen, men denne gang syd og øst-

*Thomas Madsen,
som soldat i Thorn 1883*

på mod fæstningen Thorn i Østprojsen, hvor han de næste to år skulle aftjene sin værnepligt.

Hvad det knob mest med allerede på vejen derop var naturligvis sproget, idet min far var næsten helt ubevandret i det tyske. Dette førte ham, især i den første tid, store vanskeligheder og ubehageligheder på halsen, især fra rekrutunderofficerens side. Så snart de nyankomne var indklædt, opstilledes de for første gang til parade for kompagnichefen, Hauptmann Milch, der red fronten af til hest.

Af og til standsede han foran en af de nybakte soldater for at rette spørgsmål til ham. Uheldigvis holdt han også foran min far, hvorpå følgende ordspil udspandt sig:

Hauptmann Milch: »Was sind Sie von Beruf« (= hvad er De af profession?).

Nåja, min far var jo ved landvæsnet og altså var han det, man derhjemme slet og ret kaldte »buunkal«, bondekarl, hvilket, og det vidste han allerede, ordret oversat til tysk, hed »Bauernkerl«. Nu var dette udtryk, ikke mindst indenfor det tyske militær dengang, betegnelsen for det dumme af det aller dumme, og da min far derfor i al frimodighed besvarede sin høje foresattes spørgsmål med et klart og tydeligt: »Bauernkerl, Herr Hauptmann«, gav det et ryk både i hest og rytter, der med lynende øjne brølede mod min far:

»Was???».

I øjeblikkets hede hævede min far også sin røst og gentog højtlydt:

»Bauernkerl, Herr Hauptmann«!

Nu gav denne op, så sig hjælpeløst om efter sin adjudant og udbrød:

»Ach mein Gott, der Kerl muss ja verrückt sein« (herregud, manden må jo være tosset). Så gav han hesten sporerne, idet han opgivende rystede på hovedet. Senere blev min fars profession i hans militærpas angivet som »Knecht«, tjenestekarl.

På grund af min faders manglende kendskab til sproget var eksercitsen i begyndelsen vanskelig og hård, han forstod jo ikke kommandoerne, ikke engang hvad »rechts um«, »links um« og »kehrt« betød. Da han havde taget fejl og var drejet modsat om nogle gange, anbragte underofficeren sin jernbeslåede støvlehæl på min fars støvlesnude og drejede både højre om og venstre om, en eftertrykkelig belæring engang for alle.

Om det var skrækken for en gentagelse af denne behandling, der hjalp, ved jeg ikke, men da uddannelsestiden var forbi, og der skulle udtages oppassere til kompagniets officerer, blev min far tildelt en premierløjtnant, hvorved han fik et let og behageligt job, idet han slap for at gøre det meste af infanteritjenesten med. I stedet skulle han passe løjtnantens hest, pudse hans uniform, gå

*Sømand Hans Nissen
fra Aabenraa*

ærinder i byen og lignende. Min far mindedes altid denne officer med glæde, især efter at de i sommeren 1885 sammen havde deltaget i sommermanøvren ved det 8. pommerske infanteriregiment.

I de to år, min far lå inde, var han ikke på orlov. Hjemsendelsesdagen oprandt den 12. september 1885. Da han fik sit militærpas udleveret, så han længe og uforstående på det. Han var jo da både født og døbt Thomas Madsen og ikke Thomas Matzen, som der stod og slår i passet den dag i dag. Altså var han bleven et offer for den almindelig benyttede fortykningsmetode. Dette navn bar han, til han efter genforeningen af personregisterføreren i sit fødesogn fik meddelelse om, at han nu igen kunne kalde sig ved sit rette navn, nemlig Thomas Madsen, hvilket han tog til efter-

retning og benyttede sig af resten af sine dage. Han levede sidenhen i Adsbøl i tredsindstyve år.

★.

Så skal der kort berettes om en aabenraaer, der var mere heldig med at slippe bort, men som aldrig kom hjem igen. Han hed Hans Nissen og var født i Aabenraa 1850, snedkermester Itzkes bedstemor var hans søster. Da han var skibstømmermand, stak han af omkring 1870 til søs for at unddrage sig den tyske militærtjeneste. Han for viden om. I Itzkes gemmer findes den dag i dag et fotografi af ham, der er taget af H. Moor, Commercial Road East, London. Her skal ordret gengives det sidste brev, hans mor og søster fik fra ham, og som var skrevet i San Francisco den 26. juli 1878:

Kjære Moder og Søster Engeborg

Jeg vil nu tage til Pennen for at lade Eder vide vor ledes det gaar mig jeg er Gud skelov sund og Rask igjen og kan begynde og Arbejde jeg har nemlig nu Endelig Mønstret og vi skal gaa herfra San Francisco og til det Nordlige Amerika og laste Tømber der fra skal vi gaa til Sydhaus Øerne og derfra til Oiropa og det bliver en Reise paa 8 til 9 Maaneder føren vi kommer Hjem saa skal jeg gaa dersom Gud vil give mig min Helbred over til Danmark for at besøge Eder og det vil være en Glæde for mig at see Eder inu en Gang.

Dersom Gud vil bevare os paa Reisen saa Gaar det nu hver Dag paa vor Hjemreise og da skal jeg have den Glæde at hjælpe min kære Moder det bedste jeg kan og naar jeg engang kommer hjem saa skal jeg aldrig mere gaa saa langt bort fra Eder denne sidste Gang da jeg var i England da kunde jeg have hjulpet Eder noget men jeg har jo ikke mit rigtige Naun og derfor er det en vanskelig Sag men det bedste det er naar jeg kommer till og kan tale med Eder kjære Moder vær ikke bedrøvet ti jeg har lovet at hjælpe Eder kære Moder jeg skal aldrig glemme Eder jeg har fortiet Eder at i det sidste Aar har jeg ikke haft nogen lykke jeg har den samme tid lid mere Ond en God.

Kære Moder jeg har nu væren omkring i hele verden og seed meget og proberet meget og haver haft mange Gode tider men mere Ond en God har jeg haft Kjære Moder naar jeg kommer hjem som jeg haaber vil blive næste Summer da har jeg en stor historie at fortælle Eder da kan jeg bedre fortælle Eder vor jeg har været og vad jeg har set og hvad jeg har gaaet i gennem ja

jeg har meget at fortælle Eder dersom jeg ikke haude haft den sørgelige Efterretning om vor kjære Faders død da haude jeg kannske blevet herude i en tid inu men nu vil jeg gjøre Alt for at komme til bage til Eder Kjære Moder jeg har ikke mere at skrive denne Gang jeg gaar nu herfra og i behøver ikke at skrive til mig føren jeg skriver igjen saasnart vi kommer op og laste og skal gaa herfra saa skal jeg skrive til Eder igjen og naar vi saa kommer ned til Sydhaus Øerne og faar Losset og Lastet igjen skrive til Eder vilken Plas som vi skal gaa til saa maa jeg da slutte mit Brev for denne Gang med mange Venlige Helsner fra Eders kjære Søn og Broder Hans Nessen.

Underskrevet *Albert Thompson.*

Brevet behøver ingen kommentarer. Fra og om Hans Nissen, alias Albert Tompson, har ingen herhjemme hørt noget siden da.

Vist sd! Man skal blot ikke ta' det alt for nøje. For ordene vil ofte villigst føje sig just, hvor tanken er i størst bekneb. Man fægter godt med ord, man bygger systemer op på ord, betrygger sin tro fortræffelig med ord.

Goethe.

Di snakke it møje . . .

*Di snakke it moje å Syndegå'e,
men tænt vel nok eledt me'e.
En morn soj Kressen å nitten å'e,
te han vild u o missione'e.*

*E koffert va pakke, e billet va køjt
— o te Afrika skuld han rejs!
Han spist sin dovve, lav han haj røjt,
o hans mo'e veske sin nejs.*

*E fa'e soj helle it manne o'e,
men satt så sinne o nekke,
så rest han sæ stæll fra de sto'e bo'e
o gik u o begynt o hugg stekke.*

*I e syndasklæ drov Kressen astej
— e biffel haj han me i e sek'k.
E mo'e suel me te de sto'e lej,
o e fa'e stoj stæll me en stek'k.*

*Di snakke it møje å Syndegå'e,
men tænt vel nok eledt me'e.
O sondt gik e ti i en trerre å'e,
lav Kressen va u o missione'e.*

*E mo'e va lille o temle rond,
e fa'e va sto'e o sekke.
Men e mo'e haj alde haj møje a e mond,
o e fa'e gik sinne o nekke.*

*En dav kom en mand me e frak'k å e a'em
han stoj ve e lej eledt læng'.
Di soj it novve, men tænt vel de sa'em:
»De ka væ, de e jen a vo dræng'«.*

*»Godav: soj den fremme o stælt sin stok.
»Godav: soj e fa'e sin o nekke,
»nd Kressen, de e dæ:, — så haj han soj nok,
o han bløv ve o hugg stekke.*

Inge Margrethe.

»Jamen jeg har ikke råd«, sagde Søren Bolvig.

»Uh sådan en gniepind«, sagde Andersen.

»Og sådan en morakker«, istemte Sofus med et venligt grin på sit fregnede syltenårige fjæs.

»Hvad pokker bruger du dine penge til«, blev Andersen ved, »du går aldrig på sjov med os andre, og dit tøj er da heller ikke det store nummer . . .«

»Jeg sparer dem sammen«, sagde Søren. »Jeg vil være min egen mand forstår I. I kan bare bie li år, måske kun fem eller seks, så sidder jeg med en landhandel eller sådan en ting, og I går omkring med tomme hænder og enden ud af bukserne, fordi I soldede det hele op«.

Sofus grinede henrykt. »Det er bare en skam, at det er hende pigen fra ungdomsforeningen, der inviterer —«, sagde han underfundig.

Søren for op. »Er det?« sagde han, og lidt efter mistroisk: »Jamen, hvor kan du vide det? Er det ikke husholdningsskolen, der sender indbydelserne ud?«

»Jo, men-e«, sagde Sofus og så alvidende ud.

»Hør nu Søren«, sagde Andersen alvorlig, »hun er en ualmindelig sød pige . . .«

»Rigtig en lækker pakke«, indskød Sofus, men Andersen sendte ham et irettesættende blik og blev ved: »Dersom du ikke går, tror hun selvfølgelig, at du ikke bryder dig om

hende, og så går hun med en anden, og så bliver det ham, og så vil du fortryde det alle dine dage. Den er go' med landhandelen hvad — uden Marie«.

Søren vred sig. Han pustede. »Det bliver dyrt«, sagde han, »for jeg har absolut ingen tøj, jeg kan være bekendt at gå til sommerbal i«.

»Hør nu her, Søren«, sagde Andersen, »dersom du vil med, skal du have første ret, det lover vi dig . . .«

»Det gør vi«, samstemmede Sofus, og de to voksne grinede.

» . . . men dersom du ikke vil, så går selvfølgelig jeg eller Ludvigsen, og så må du selv om resten«.

»Den grå jakke kan nok gå«, sagde Søren eftertænksom og lod, som han ikke ænsede den skjulte trussel i Andersens ord, »men bukserne kan bestemt ikke«.

»Hvad skal du med jakke til et sommerbal«, sagde Andersen, »den tager du bare med sådan for et syns skyld. Du må låne mine grå bukser —«.

» — — og min hvide skjorte«, sagde Sofus ædelmodigt, »men du skal lade den vaske bag efter«.

»Hvad bestiller I tre her?« spurgte førstekommiss'en Ludvigsen, som kom ind i det samme.

»Vi udstyrer Søren til husholdningspigernes bal«, sagde Andersen. »Han stritter imod, men han skal med«.

»Gu' skal han med«, sagde Ludvigsen, »hvad har han ikke . . . jeg mener, hvad mangler han, som I ikke har lånt ham endnu?«

»Jeg tror, han har det hele«, sagde Andersen tøvende, ligesom han gik stadsen igennem i tankerne. — »Ja, penge, har du nogen?«

»Ja«, sagde Søren højt og frejdigt og føjede så mere lavmælt til: »i sparekassen«.

»Og vil nødig tage dem ud«, sagde Sofus.

»Gysserne låner jeg ham; du kan betale tilbage til den

første«, sagde Ludvigsen og raslede med løse penge i bukse-lommen.

Der var spejl til hel figur i mændenes garderobe omme på hotellet, og Søren var helt genert, da han betragtede den velklædte unge mand, der var ham selv. Gjorde klæder virkelig så meget? Det var jo godt nok at se sådan ud, når han skulle være Maries balkavaler, men hvad så når hun så ham i dagligtøjet? I blå overalls? Eller i den lappede jakke? I et trist sekund tænkte han, om Marie nu også var den rigtige pige for ham, om det ikke havde været meget bedre, at han ikke var gået med til dette bal og endnu bedre, om han ikke var taget med på ungdomsforeningens tur, da han traf hende første gang? Flere af den slags melankolske om'er gled gennem hans hjerne, mens han stod der og så på den pæne mand i spejlet.

Men så skubbede han dem fra sig i en pludselig jublende henrykkelse over, at han skulle møde hende nu, danse med hende, snakke med hende, og hun havde selv inviteret ham, for det var ganske sikkert ham, hun havde ment, da hun sendte skolens indbydelse til »De unge mennesker i Steins købmandsgård«. Han halede op i bukserne, rettede på slipset og gik ud og fandt Marie.

Det begyndte strålende. Der findes ikke nogen bedømmelse af, hvordan de dansede, selv fornam de det, som de gled af sted i den fuldkomne harmoni, svævende på lyksalighedens skyer. Og det var ikke fordi de fik noget at drikke, der kunne befordre den slags fornemmelser. Foreløbig delte de en appelsinvand og var udvendig lidt stive og undselige, indvendig sprudlende af lyksalighed. De fik hver især en enkelt dans med en anden partner, men fandt så straks sammen igen.

Nu begyndte folk at gå ned til souper'en. Skolen gav smørrebrød, forklarede Marie, tre stykker til hver. Drikke-

varer skulle man selv betale. Men Søren smilede overlegent. I aften skulle der trakteres. Skidt, for en gangs skyld.

Der var kun få to-mandsborde, men han var heldig og reddede eet af dem. De satte sig. Han fik tegnebogen frem, som Ludvigsen så flot havde forsynet med sedler, inden han tog af sted. Han ville lige se efter, hvor meget der var i den, og mens han oprømt snakkede med Marie, trak han diskret indholdet frem og ville tælle efter.

Og så blev hans ansigt alvorligt, forbløffet, ærgerligt, smilet var væk, og Marie stoppede usikkert op midt i en sætning. For ud mellem sedlerne gled et papir, hvorpå der stod: Fråds nu ikke i rejsemad'er og snaps, husk du skal betale tilbage den 1ste. Det var Ludvigsens klo. De lumpne asner. Det var altså derfor, de alle tre grinede så smørret, da de ønskede ham god fornøjelse. Nå, nu burde man vel være så meget af en sportsmand, at man grinede med og tog det som en spøg; sådan var det jo ment.

Søren gjorde også sit bedste, men det bed alligevel lidt i ham, for han havde netop tænkt at traktere med rejer. Og bag efter and. En kvart and til hver. Var det for flot? Skulle han lade være? Men så tænkte han, at det kom da fanden gale ham ingen ved, han havde jo pengene, og han kunne betale tilbage til den 1ste. De fik rejemad. Men han kunne ikke forvinde sedlen, han var skiftevis munter og åndsfraværende, og Marie blev stille og så spørgende og forvirret på ham. Men så tog han sig sammen og blev trodsig; det var jo ikke meningen, at de skulle have deres souper spoleret. Ville hun have en snaps?

Nej tak, det var for stærkt, det drak hun ikke.

Så rødvin da? til anden?

Men Marie lavede den sødeste lille krølle på næsen og sagde, at det var noget surt stads; så hellere et glas portvin, hvis han da syntes.

Portvinen var beregnet til desserten

Tjeneren gjorde opmærksom på, at portvinen var beregnet på at serveres til dessert'en, men Søren var kommen så meget ovenpå igen, at han svarede, at det stod vel ingen steder skrevet, at man ikke måtte det, man bedst kunne lide?

Manden sagde, »nej bevares«, og de fik portvinen. Marie nippede. Søren drak. Men han var så uvant med portvin, at bare den første slurk mandede ham mægtigt op, han lagde vilde planer om alt det, han ville sige til hende — maaske ligefrem fri; og i hvert fald kysse hende. Det med at kysse hende var måske det aller bedste, for dersom hun fandt sig i det, var alting godt og vejen åben for videre fremstød; og dersom hun afviste ham, så havde han da ikke fået ligefrem nej, så kunne han prøve igen sidenhen. Alligevel gjorde tanken om så megen dristighed ham urolig. Hertil kom, at de snart var færdige med at spise, tiden nærmede sig, hvor han skulle skride til handling. Han kom til at svede, greb efter det smarte lommeklæde, der stak op af brystlommen, kom så i tanker om at han havde et mindre elegant, men mere brugsbetonet, i jakkelommen og stak hånden ned efter det, men tog den med det samme op igen og tømte sit glas for at stive sig af. Så stak han igen hånden ned efter det, men da var der andet og mere i hans lomme, noget, der knitrede i hans greb. Et papir. Mere papir? Var det de lømler igen? Trods sin ærgrelse kunne han ikke lade være at læse det.

»Du drikker for meget. Husk du er sammen med en dame«, stod der. Det var Sofus. Den lange laban, en endefuld det var, hvad han havde fortjent, og han skulle få den. Søren blev bleg af ærgrelse og vrede. Havde han nogensinde før oplevet noget så herligt som denne forening af rejemad, musik, portvin og — Marie. Og så skulle sådan en hvalp komme og sige næsvigheder og spolere feststemningen. Han svedte stærkere, han tørrede panden, ansigtet og fingrene, der higede efter at lægge sig klask mod Sofus' kind eller

hage sig fast i hans krusede, røde paryk. Han knyttede hænderne.

Så kom han til at se på Marie og mødte et par spørgende og forbavsede øjne, og han skammede sig. Sad han ikke her og var ved at ødelægge deres aften, bare fordi drengene hjemme drev spøgen lidt for vidt.

»Hvad er der i vejen, Søren?«, spurgte hun.

Var der en lille smule utålmodighed i hendes stemme? Ikke så sært; hvad måtte hun egentlig tro om ham? Han blev bange, foruden at han som sagt skammede sig, han tog sig sammen og sagde, at hun måtte undskylde, der var ingen ting i vejen, det var ham, der var en torsk, og hvad ville hun have nu? kaffe? eller is? Og skål, skulle de ikke smage på varerne?

Marie nippede. Søren drak ud, og bag efter var han opmærksomheden og munterheden selv, og hyggen og saligheden bredte sig igen over det lille bord til to. De fik et glas til, det vil sige Søren, for Marie havde endnu ikke nået bunden med sin nippedrik, men hun fik likør til kaffen, og bag efter dansede de igen og stod også lidt i en vinduesfordybning og så ud i natten. Der var ingen måneskin, men gadelygter kunne også gøre det, de brændte hele natten i anledning af ballet.

Til sidst sad de på en bænk neden for verandaen, der var mørkt, og de talte hviskende. Søren var ør og modig af vin og likør og Marie, og han tog en dristig beslutning: Nu skulle det være. Hun var så sød og tillidsfuld imod ham, hun ville ganske bestemt ikke sige nej; men lige som han ville lukke munden op, lagde skrækken sig klam og knugende over ham, for sæt hun nu alligevel sagde nej? Med rystende hånd gravede han igen efter lommeørklædet — — så for pokker, det var der ikke; nå, jo, i den anden lomme. Ja, der var det. Han rev det op og sammen med det en papirstump, den tredje. Men dersom de troede, at han ville blive

ved at være til nar for deres småsedler, så måtte de tro om igen. Det dumme papir, han gad ikke engang se på det, han havde vigtigere ting for lige nu.

Han lod det passe sig selv, og det lille papir flagrede dovent gennem luften og lagde sig lige i skødet på Marie. Hun tog det selvfølgelig, og havde han bare kunnet rive det til sig, snappe det fra hende, men sådan bar man sig jo ikke ad. Forresten så det ud til, at det heller ikke behøvedes; hun rakte det hen imod ham, og han pustede lettet ud, for man kunne jo risikere hvad som helst af det papir. Men i sidste øjeblik, lige som han skulle til at tage det ud af hendes hånd, trak hun den til sig og stirrede på sedlen. Hun så forvildet på Søren, så rejste hun sig op, og i lysel fra verandaen oven over dem læste hun højt og meget tydeligt: Lad være at tage pigen på skødet. Det giver knæ i bukserne. Husk på, det er mine bukser. Og så så hun igen på Søren.

»Hvad betyder dette her?« sagde hun dirrende og knejsende. »Snakker I sådan om os piger? Om at tage på skødet og kysse og måske det som er frækkere? Det er jo ikke godt at vide, hvad der stod på de andre sedler, du havde. Det havde jeg ikke troet om dig, Søren, at du er af den slags. mener jeg. Men nu må du have godnat og tak for i aften. Du skal ikke bryde dig om mig mere«. Dermed var hun væk, og lige som hun var kommen hen til trappen, blev hun budt til dans, og Søren så, at hun sagde ja tak og gik ind med fyren.

Der stod han og så efter hende og var falden ned fra himlens mest rosenrøde sky, ned i en afgrund. På mindre end fem minutter. I det første øjeblik var han kun modfalden og trist. Det var jo kun rimeligt, at hun havde reageret sådan, for det så faktisk ikke godt ud med de sedler. Men så kogte harmen op i ham. De slubberter. Låne ham tøj og penge og alling og snakke for ham, næsten presse ham til at gå, lade som de var hans venner og ville hans bedste, og så spolere

Hvad skal dette her betyde, sagde Marie

det hele for ham. mage det sådan, at hun måtte tro, han var en skidt fyr, en liderlig karl der ville forføre piger.

Søren rødmede ved tanken, men så steg hans vrede op igen; de skulle få det betalt, de skulle ikke slippe godt fra

dette her. Han for op ad trappen; da han passerede balsalen, så han Marie danse forbi med en ny partner, og tænkte at ja hun kunne sagtens, hun kunne få, hvem hun ville, så sød og pæn som hun var, mens han - - - ja han havde haft sin chance, og nu var den spoleret. Han havde forfærdelig ondt af sig selv. Han masede sig frem mellem dem der stod og hang ved indgangen og stormede ud ad døren, hjem for at finde de tre forbrydere og kræve dem til regnskab for deres gerninger.

De sad ganske fredeligt i Ludvigens kammer og spillede kort alle tre; de var helt optaget af spillet og så op med ansigter, der var tomme og uskyldsrene, så Søren et øjeblik var rokket i sin tro på deres skurkagtighed.

»Hvorfor kommer du allerede«, spurgte Andersen og så på vækkeuret. Men så var det, som om synet af Søren vakte deres samvittighed, uskylden forsvandt af deres blik, og et lumskeligt grin satte sig på deres ansigter. »Er det forbi der henne?« blev han ved.

Søren sagde ikke noget, han stod og tog efter vejret.

»Måske han ikke har moret sig«, foreslog Sofus.

Men så brød Søren løs. Ukvemsord og bebrejdelser hagtede ned over dem, tilbud om tørre tærsk og ønsker om varme opholdssteder i en kommende tilværelse. De så urolige på ham, han var ikke rød i kammen, som een der er gal, fordi han bliver drillet, men han var bleg, som een der er ramt for alvor.

»Hov hov«, sagde Andersen, »du forstår da vel en spøg«.

»Kalder I det spøg at spolere det hele for en mand, når I selv ved at . . . at . . .«. Søren hakkede i det og så pludselig ikke nær så rasende ud, bare rigtig gammeldags ulykkelig.

»Jamen Marie . . .« begyndte Ludvigsen.

»Hun så det«, afbrød Søren ham. »Det sidste. Det med at tage pigen på skødet. Og hun blev vred. Hun troede, at det

var ment i alvor. Hun gik sin vej og sagde, at det havde hun ikke troet om mig«.

Harmen var helt gået af Søren, nu var han bare trist. De andre så rådvilde ud. Det var klart, at deres løjer slet ikke havde været så vellykkede, som de havde ventet, og de havde endda troet, at det var sådan en god spøg.

Omsider sagde Ludvigsen: »Ja, det er jo en gal een, men nu må vi se, om vi kan få det i orden igen med pigen«.

»Hvad er det, du vil?« råbte Søren, men Ludvigsen var allerede væk.

Henne på ballet gjorde han sig bemærket ved at mase sig frem, uden hensyn hverken til folks samtaler eller deres tæer, og spørge højlydt efter Marie Hovgård. Endelig var der nogen, der forbarmede sig over ham og viste ham, hvor hun stod, hvorpå han snappede hende væk, for næsen af ham hun skulle danse med, og trak af med hende, mens han gav hende nogen usammenhængende forklaringer, som hun ikke forstod andet af, end at det havde med Søren at gøre. Nøjagtig sytten minutter efter, at han var gået, kom Ludvigsen ind ad døren med Marie.

»Jeg nappede varevognen«, sagde han som svar på deres forbavsede ansigtsudtryk. »Det siger købmanden ikke noget til«.

»Og nu«, sagde Marie og så strengt og misbilligende på det forladte kortbord, toddyglassene, den dystre Søren og de tre kavalere, som jo nok var hans fæller i pigesjov og løsgtig tale; hvis man da skulle tro seddelen. »Nu ville jeg godt vide, hvad dette her skal betyde?«

»Jo, ser De frøken Hovgård«, begyndte Ludvigsen.

»De kan såmænd godt sige Marie«, sagde hun.

Det lettede. Man er mere på talefod, når man siger fornavn.

»Ser De Marie, Søren her er vor ven og kammerat«, --- Søren prustede hånligt — »men han er en værre gniepind og morakker . . .«.

»Du lyver«, for Søren op, »jeg sparer kun for at få mit eget, jeg sparer kun for at få mit eget, jeg vil lige så gerne ud at more mig som I andre«.

Men Ludvigsen fortsatte uforstyrrelig: »Og så er han vild efter piger . . .«.

Men nu eksploderede Søren: »Det passer ikke, der er ingen andre . . .«. Men så tav han stille.

Marie var begyndt at fornemme det dulgte lune i Ludvigsens forklaringer, der kom et glimt i hendes øjne, og hun satte sig ned.

»Så den gang han fik indbydelse til dette her bal — ja for vi regnede jo med, at det var ham, indbydelsen gjaldt — så ejede han formedelst sin omtalte sparsommelighed ikke anstændige klæ'r, så vi måtte låne ham både tøj og penge for at få ham ordentlig af sted; og så syntes vi, at vi skulle have lidt sjov ud af det. Så skrev vi hver en seddel og puttede i hans lommer. Har du de to andre, Søren?«.

Mut og modvillig trak Søren dem frem. Marie læste dem, og der brød et stort smil frem på hendes ansigt.

»Jamen, så kan han jo slet ikke . . .«

»Nemlig«, sagde Ludvigsen, »men det kan vi. Og vi beder ydmygt om undskyldning og om, at De ikke vil tilregne Søren vore forseelser«.

Nu lo hun åbenlyst. Søren klarede op.

»Og så skulle vi bare lige til sidst spørge, om Søren, den klodsmajor, nåede at få friet, inden vi stak en kæp i hjulet — — nej, det tænkte jeg jo nok, men . . .«.

Her fik Søren pludselig mælet igen. »Hold nu op, Hans Ludvigsen«, råbte han, »det der, som du snakker om, skal jeg nok selv besørge«.

»Bare du så ikke forkludrer det igen«, sagde Ludvigsen bekymret.

Men det har han nok ikke gjort, for i dag har Søren sin landhandel, og han har også Marie.

*No skal I hor' en histori
om Pede og Ann-Sofi,
der ved et mærkle slumptræf
vandt i e lotteri.*

*Han var så syrle som erre —
og som dæ' nabo kunn' bånd',
kunn' en itt med en vunnkjep
slo et smil úv e månd.*

*Og Ann-Sofi var arrig,
skønt hun var trind og rund —
som for det surest' rambouve
urid hun som miest o e mund.*

*Dav ædde dav ho di stikle
til hvåndre om e pæng.
Nat ædde nat ho di loej sig
ryg imod ryg i e sæng.*

*Hvondt di ho spar' og spinket,
og di ho æslet og slidt,
så ho dæt sælle låndbrugg
brungen dem dlt for lidt.*

*Og hven folk kroej og skoej sig,
klavve og sukked' Sofi:
— Skal da di gylden ti'e
hielt go vor dør forbi? —*

*Ok, men en jordisk skubning
ved kun så lidt om sin diel.
Og med et fjerringpund kaffe
vandt hun minseel en bil!*

*Som til et kar, der var krumpen
ædde lang tørk' og brænd,
kam dæ' fortjenst som et ræenskyll
og fæk e fyltd til e råend.*

*For hvondt di vrid sig og væend sig,
så var det itt til å slipp',
og da e held var med dem,
ja, så begyndt di å tipp'.*

*Hvondt di satt tal og krydse,
fæk di ved rent slumperi
dltid omkring ved en tie,
glid der en tolle forbi.*

*Pede bløv mild og spendabel,
og kam der folk og gik rundt
for å sæl' sedle for novve,
køvt han e hiele bundt.*

*Flyd det med mjølk og med honne
hielt øver ål forstdend,
skull', hven e hiele kam fløjend,
Fan'nen vel rør' en hænd!*

*Kalgård og mark gruj til med
tidsel og nalder og skidt,
men det var netop det rigte
og gav fortrinle profit.*

*For der kam folk fro e bye
og ståndse op o e vej.
Hér var der endle en ørken,
hvor di kunn' tryvs i frejl!*

*For e kultur og det hiele
slov dem omtrent ihjel.
Hér vild' di nyd' e natur og
sikkert kom lidt til sig sjel.*

*Stov itt e nalder i blåste!
Og der var tidsel med dun!
Kost', hvad det vild', det var ðvgør,
hér vild' di ris' dæ' paulun!*

*Så gik di ind og forhåndled'.
Pede var stuer i e slav,
vidst' ð vurdier sin vildmark,
men det gik endle i lav'.*

*Såndt bløv det haste til velstånd
for Pede og Ann-Sofi,
og som et venle sollskin
stryg di med smil forbi.*

*Før mått di slid sig fordærre.
No var det løjer ð løv'!
Og hvad e verd'n kunn' byd' dem,
vild' di minsandten prøv'!*

*Skull' di vel go og frys' her?
Nej, fro oktober til jul
drøv di omkring o Mallorca
og ladt sig bag' ðv e suel.*

*Ja, og di fløj og di sejled'
både i øst og i vest,
farted' jævnt væk i Europa,
miesst med e Tjærborre præst.*

*Jo, di var med og umættle
no, da det hiele var væend,
smid med e pæeng, som om di
dlde slap op og fæk æend.*

*Og da di plyndred' og ribbed'
sad o en frånsk station,
fløj vi dem hjem og gav dem
husly og folkepension.*

*Klog' og sparsommele griffe
kun til en beet i e kat,
ja, og di leetsinde fælde
der en appelsinn i e hat.*

*Såndt er e verd'n! Vil en løv her,
må en kunn' find' sig tilrett'
med så forrykt, som den er, og
itt som den skull' hd vætt.*

Martin N. Hansen.

*Al vurdering er påvirket af sympatier og antipatier. Vurdering
afgiver ikke videnskabeligt, men lidenskabeligt.*

L. S. Fridericia.

Han havde set hende første gang ved en dilettantforestilling. Hun havde — det var det pikante ved det — haft en rolle som ridefoged, og han var blevet stærkt betaget af hende ved at se hende spankulere rundt på scenen i klædelige, stramtsiddende ridebenklæder og lange støvler, svirpende med ridepisken og hersende med de forkuede bønder,

Bagefter fik han at vide, at hun hed Valborg Leth og var lærerdatter fra Vejle-egnen. Når han nu, mange år efter, dvælede ved mindet om hint første møde, ville han godt indrømme over for sig selv, at disse oplysninger havde bidraget væsentligt til at øge hans interesse for den blonde skønhed. — Valborg Leth — hvor lød det smukt og fornemt; hans eget navn — Jens Rasmussen — var der jo ikke megen stads ved.

Som barn havde han altid drømt om, at han skulle vinde prinsessen og det halve kongerige, og gennem hans ungdoms drømme og længsler gled billedet af en fin og skær kvindeskikkelse fra en verden, der var skøn og fornem, vidt forskellig fra den verden, han selv levede i, en kvinde, der trængte til værn og beskyttelse mod verdens hårdhed og falskhed, en beskyttelse, som han i ærbødig tilbedelse ville tilbyde hende. Underligt derfor, at han forelskede sig i Val-

borg Leth, hvis optræden på scenen ikke havde haft ret meget med ynde og kvindelighed at gøre.

Hans mor var blevet enke, da han var en lille dreng, og hun havde måttet tjene til livets ophold som rengøringskone. Hans barndomshjem havde derfor været fattigt, og selv efter at han var blevet »noget på et kontor«, stod et lærerhjem for hans tanke som en fin og fornem verden, attråværdig at komme ind i.

Og så var drømmen blevet til virkelighed; han havde vundet både prinsessen og riget.

— — —

Jens Rasmussen havde dog ikke levet ret længe i den verden, ægteskabet med Valborg Leth havde lukket ham ind i, før han opdagede, at adskilligt der inde var en hel del anderledes, end han havde tænkt sig det. Han havde drømt om en fin lille kvinde, som han modigt og mandigt skulle beskytte, men Valborg Leth trængte ikke til beskyttelse; hun var af den slags kvinder, der kan klare sig selv. Når det kom til stykket, havde der nok været noget symbolsk i det med ridepysken; det var i hvert fald ikke fri for, end at hun efterhånden på forskellig måde hersede med sin mand, når han kom hjem fra kontoret. Det var måske heller ikke helt tilfældigt, at hun den gang som ung pige havde haft lyst til at spille en mandsrolle i dilettantkomedien; som årene gik, kom der noget mandhaftigt over hendes væsen og måde at være på.

Der var dog også andet, der gjorde, at Jens Rasmussen og hans kone efterhånden ligesom kom til at leve hver sit liv; hun havde nu engang for megen realitetssans til at forstå den drømmeverden, han yndede at færdes i. Ikke sådan at forstå, at han var en verdensfjern drømmer, der ikke egnede sig til at leve virkelighedens liv; han passede sit arbejde på kontoret med rosværdig akkuratelse. Han var ikke den fremragende dygtighed, og han egnede sig afgjort ikke til at stå

som leder af en virksomhed, men hans pligttroskab og ordenssans sikrede ham i årenes løb en ret god stilling. Da han var fyrretyve år, blev han fuldmægtig i det firma, hvor han var begyndt som kontorelev, og han og hans kone flyttede ind i deres eget lille hus på en af de små villaveje i udkanten af byen.

I de første år af deres ægteskab havde det knebet for ham at få sin lille gage til at slå til; hans kone ville gerne komplettere det ret spartanske udstyr, de havde startet med, og han på sin side ville jo også gerne opfylde hendes ønsker i det omfang, midlerne tillod det. Med sparsommelighed var det da også gået. Selv havde han meget få fornødenheder; han røg ikke, og han gik aldrig på restauration. Han elskede hjemmelivets fred og hygge, ikke mindst, når vinden peb i skorstenen, og regnen trommede på ruderne. Da kunne han i timevis hygge sig i sofahjørnet med en bog. Det var romaner om kærlighed og troskab til døden, han foretrak; den mere moderne litteratur gav han sig ikke af med.

I den første tid, efter at de var blevet gift, havde hun nu og da sat sig hen til ham i sofaen, hun var rykket tæt hen til ham, og han havde da lagt den ene arm om hendes skulder. I årenes løb skete det imidlertid sjældnere og sjældnere — og i de senere år aldrig mere. Han savnede det, og i førstningen havde han bedt hende sætte sig hos ham, men da hun et par gange havde svaret, at de jo ikke var børn længere, opgav han det.

Så længe, han fik lov til at sidde i fred med sin bog, følte han sig tilfreds. Men hans tavshed irriterede hende, og gang på gang bebrejdede hun ham, at han sådan kunne sidde og »hænge over en bog«. Han lagde så i regelen bogen fra sig, for at gøre hende til pas, men samtalen gik snart i stå; de var nu engang ikke på bølgelængde med hinanden. Det var snart sådan, at han irriterede hende, hvad enten han læste

eller lagde bogen, og når hun først var begyndt at bebrejde ham noget, kunne hun blive ved med at gentage bebrejdelserne i det uendelige. Forsvarede han sig så, var det galt, og tav han stille, var det også galt.

— — —

Huset på den lille villavej var ikke i så høj grad som tidligere det sted, fuldmægtig Rasmussen længtes hjem til efter dagens arbejde, og det hændte jævnligt, at han om aftenen gik ind på kontoret igen for at ordne et eller andet. Det varede da heller ikke længe, før hans kone beskyldte ham for, at han holdt mere af kontoret end af sit hjem, og i sit stille sind måtte han næsten give hende ret. Når han en sådan aften sad helt ene på kontoret, kunne han ugenert hengive sig til sine tanker; her resikerede han ikke, at en kritiserende bemærkning rev ham ud af den verden, der var hans. Bogholderen, vidste han, gik en bestemt aften i ugen på restauration og spillede kort og drak et par glas øl, men noget sådant følte Jens Rasmussen sig ikke fristet til; hans tilværelse var nu engang delt mellem kontoret og hjemmet.

— — —

En dag fik fuldmægtig Rasmussen en ny interesse. *En dag* er nu et forkert udtryk, for han vidste faktisk ikke, hvornår det var begyndt.

Som det vanemenneske han var, gik han altid samme vej til og fra kontoret, og hver aften gik han hjem nøjagtig samme tid. Hver aften — næsten på samme sted — mødte han en ung pige. Hun kom åbenbart også fra et kontor. Der var noget fint og sart over hende; ikke blot over hendes ansigt, men over hele hendes skikkelse. Hun var rank og slank, og hendes gang var let og spændstig. Når han bøjede ind i Lindeallé, så han hende i regelen komme et stykke oppe på vejen, og han mødte hende næsten altid ud for indkørslen til direktør Brandts store villa. Han anede ikke, hvem hun var, men han så beundrende på hende, når de passerede for-

Hun tog mod til sig og tog hatten af

bi hinanden. Da de havde mødt hinanden hver eneste søgne-
dag i et halvt års tid, tog han en dag mod til sig og tog hatten
af, få skridt før de mødtes. Hun gengældte hans hilsen med
et nik og et smil. Et dejligt smil, syntes han, et smil, han
levede højt på resten af dagen.

Siden den dag hilste de altid på hinanden, når de mødtes

på den stille villavej, og snart var det ham, som om han havde kendt hende i lange tider.

Fuldmægtig Rasmussen vidste stadig ikke, hvem hun var, og i grunden brød han sig heller ikke om at få det at vide; hun var prinsessen i hans drømmerige, og det var ham nok — hun kunne jo ikke blive andet og mere, kunne han til tider sukke.

Hver eftermiddag sad han på sit kontor og skottede efter uret og længtes efter at kunne tage hat og frakke og opleve sødmen i mødet med hende. Han genkendte hende på lang afstand, selv om han kun kunne skimte omridsene af hendes skikkelse. Så kom de hinanden så nær, at han kunne se hendes friske, smilende ansigt. Hun smilte altid til ham. Hvor nød han det korte nu, da de strøg forbi hinanden, og han indåndede den diskrete duft af hendes parfume, der slog ham i møde. Han var sikker på, at han ville kunne kende hende alene på den duft, hvis det havde været mørk nat, eller hvis han for eksempel passerede hende med lukkede øjne. Men han skulle nok lade være med at lukke øjnene, når han gik forbi hende; dertil betød synet af hende alt for meget for ham. Det blik han sendte hende, når de gik forbi hinanden, var fuldt af beundring. Hun kunne sikkert godt mærke, at han beundrede hendes skikkelse og yndede, mente han, og det kunne hun da ikke have noget imod. Han syntes også, at hun i den senere tid havde set beundrende på ham. Og hvorfor skulle det forresten ikke være muligt; han var jo rank og spændstig, var altid velklædt, og brillerne — de nye, hornindfattede, som han havde erstattet de gameldags med — klædte ham godt. Han var ganske vidst over fyrre, og hun måske kun godt tyve, men alligevel — man havde da i hvert fald hørt så galt før.

— — —

Når fuldmægtig Rasmussen om aftenen sad hjemme i sofahjørnet med en bog, kunne det ske, at han læste side op

og side ned, uden at vide hvad han læste. Han kunne også til tider lade bogen synke og sidde og se drømmende frem for sig med et lille smil om læberne. Da så han i tankerne den unge, ranke pige fra villavejen færdes stiltfærdig i hans stuer, så hendes fine ansigt og smukke smil.

Men det var jo en drøm, der ikke kunne blive til virkelighed. Han vidste naturligvis nok, at ægtefæller nu til dags søgte skilsmisse, når de ikke »passede sammen« — på grund af sindenes uoverensstemmelse, som man kunne se det udtrykt i aviserne. Og her, hvor der ingen børn var i ægteskabet, ville det måske ikke volde så store vanskeligheder. Men tanken om skilsmisse fik aldrig lov til at bundfælle sig i hans sind; han var nu engang en mand af den gamle skole, hvor man betragtede ægteskabet som en livsvarig institution, selv om det ikke havde budt én den store lykke, som man havde drømt om.

Nej, han var i grunden lykkelig, som han havde det; det daglige møde på villavejen, den unge piges venlige nik og lyse smil fyldte hans tilværelse med en stille glæde. Han sad på kontoret og længtes efter dette korte møde, og når det var forbi, levede han i forventning om næste dags møde og al den sødme, dette flygtige øjeblik kunne fylde hans dag med. Han levede i nuet. Ubevidst drømte han måske nok om en endnu større lykke, men hvordan en sådan skulle kunne virkeliggøres, gjorde han sig ingen forestillinger om.

Der var øjeblikke, hvor han næsten følte sig skyldbetynget over for sin hustru. Var det ikke en form for utroskab, når han sådan i tankerne dvælede ved det korte møde på den stille villavej? — Nej, forsvarede han sig over for sig selv, for i virkeligheden begærede han jo ikke andet og mere af den unge pige end det lyse smil og det venlige nik, og når det kunne varme ham sådan, skyldtes det jo, at han aldrig mere mødte varme og smil derhjemme.

— — —

En dag skete der noget, som for en stund truede med at tage grunden bort under fuldmægtig Rasmussens skrøbelige lykke. Da han bøjede ind i Lindeallé og spejdede frem ad vejen, så han genstanden for sine stille drømme komme side om side med en ung mand. De to unge smilte til hinanden og talte sammen. Fuldmægtig Rasmussen hilste som altid og fik også det sædvanlige nik og smil, men han følte ligesom et stik i hjertet. Han prøvede at trøste sig med, at det jo kunne være et tilfældigt møde, men da han i de nærmeste dage gentagne gange mødte hende i selskab med den unge mand, måtte han opgive denne teori.

Det var ikke til at komme uden om; den unge mand var én, hun »gik med«. Men hvad var der at sige til det? Han kunne jo ikke vente, at hun for hans skyld skulle lade være med at forlove og gifte sig. Når han kunne bygge sit drømmeslot på noget så luftigt som et smil og et venligt nik, måtte han være forberedt på, at det kunne styrte i grus.

Men når det, at den unge pige, hvis smil havde varmet hans hjerte, havde fundet en ven, som hun en dag ville gifte sig med, kunne få hans lykkedrømme til at briste, var det så ikke et bevis på, at han i sit stille sind, og uden selv ret at vide det, havde håbet på andet og mere end disse lyse smil? Og var det sådan, så havde han jo i virkeligheden været sin hustru utro — i tankerne i hvert fald. Det gik først op for ham nu, og i sit stille sind gjorde han sin hustru afbigt for denne utroskab.

— — —

De begivenheder, der formår at vende op og ned på tingene, kommer ofte overraskende. Sådan også her; fuldmægtig Rasmussens tilsyneladende kernesunde og robuste hustru døde en dag ganske uventet og uden forudgående sygdom, og selv om fuldmægtig Rasmussens ægteskab ikke var blevet det, han havde drømt om, sørgede han oprigtigt ved sin kones død. Han havde jo dog elsket hende engang, og nu,

da hun var borte, så han hende altid for sig ung og tiltrækende som ved deres første møde.

— — —

Da fuldmægtig Rasmussen efter sin kones begravelse var kommet ind i de vante folder, gjorde han den opdagelse, at den unge pige fra Lindeallé også var blevet ene; hun var aldrig mere i følge med den unge mand. Hun så bedrøvet ud, fandt han. Hun hilste ham ganske vist med et smil, som hun plejede, men det var et vemodigt smil, syntes han. At den unge piges blege smil måske kunne skyldes, at hans eget ansigt nu efter hustruens død var alvorspræget, faldt ham ikke ind.

Hvad var der sket? Var den unge mand rejst fra byen, eller havde han svigtet hende? Det sidste fandt han næsten utænkeligt.

Men som tiden gik, kælede han mere og mere for den sidste teori. For var dette tilfældet, så kom *hans* tur måske, så kom muligvis den dag, da han kunne kalde hendes lyse smil frem igen. Andet og mere ønskede han ikke — til at begynde med.

— — —

Som tiden dog gik. Det var i september, hans kone var død, og nu var det allerede maj; bladene på træer og buske grønnedes, og fuglene sang, så det var en lyst. Fuldmægtig Rasmussen følte blodet rulle stærkere i sine årer, han smilte atter til livet, og han syntes bestemt, at den unge piges smil i den senere tid igen var blevet lysere. Var hun ved igen at overvinde skuffelsen over at være blevet svigtet? Hvis han nu formåede at gøre hende glad igen. Der var jo forresten heller ikke noget i vejen for at han giftede sig igen — et års tid eller to efter sin kones død. Men kunne han gøre sig håb om, at den unge pige ville gifte sig med ham, en enke-mand, der vel var tyve år ældre end hun? Det, at hun — som han mente — var blevet svigtet af den unge mand, hun

havde holdt af, var måske netop hans chance; han ønskede jo intet inderligere — og mere — end at få lov til at trøste hende, give hende tryghed og troskab resten af livet. Gang på gang udmalede han sig, hvordan det ville blive, når hun flyttede ind i hans hjem. Så skulle han ikke længere møde hende her i Lindeallé, men når han om aftenen kom hjem, ville hendes dejlige smil lyse ham imøde.

Det var måske godt med den ulykkelige kærlighed, hun havde oplevet. Den havde nok modnet hende, fandt han, og det var ligesom den gjorde aldersforskellen mellem dem mindre. De havde hver for sig haft deres første kærlighed, og det, at hun var blevet skuffet, ville gøre det lettere for ham at blive den ridderlige ven og beskytter, han følte trang til at blive.

— — —

Men allerførst måtte han nu se at gøre hendes bekendtskab. I ugevis gik han og spekulerede på, hvordan det bedst kunne ske. For han kunne jo ikke uden videre standse hende på vejen og spørge, om hun ville give ham lov til at trøste hende, eller om hun ville gifte sig med ham. Han syntes ganske vist, at han kendte hende ud og ind — skønt han i virkeligheden ikke engang vidste, hvad hun hed. Hvordan skulle han bedst bære sig ad? I årevis havde de nu mødt hinanden og hilst på hinanden hver dag, så han syntes, at han godt kunne risikere at standse hende og fortælle hende, hvem han var. Men han kunne jo ikke bede hende gå med sig hjem; nej, det kunne han naturligvis ikke sådan uden videre. På den anden side måtte de jo have lejlighed til at tale sammen. Det naturligste ville være, om han spurgte hende, om hun kunne tænke sig at gå ud med ham en aften på restauration. Det var vel sådan, man gjorde. Og der var steder nok, hvor man kunne gå hen, når man ville more sig, sidde og lytte til musikken — eller danse. Han smilte ved tanken. Han var ikke vant til at komme sådanne steder, og

En fredfyldt hygge slog ham imøde

han ville sikkert bære sig meget kejtet ad. — *Han* ville jo foretrække at gå hen et sted, hvor der ikke var musik, hen i en lille fredelig café for eksempel, hvor de kunne sidde helt uforstyrrede og tale sammen. — Men *hun* ville måske helst et sted hen, hvor der var lidt mere muntert; hun var jo så meget, yngre end han. Der var bare det, at et sådant sted, hvor der var musik, og hvor der dansedes, var det jo ikke muligt at tale fortroligt sammen. Så måtte *det* vente, til han

fulgte hende hjem i den stille sommernat. — Det var jo heller ikke sikkert, at han kunne få det sagt den første aften. Han måtte forberede hende lidt efter lidt. Måske skulle de ud sammen et par gange, før den rigtige lejlighed kom.

Sådan gik han og filosoferede, og det var dejligt tidsfor-
driv. Han udmalede sig i tankerne, hvorledes han ville stand-
se hende på vejen, hvad *han* ville sige, og hvad *hun* ville
svare. Han oplevede forventningens fryd i disse dage, og det
var måske derfor, han slet ikke følte trang til at få det over-
stået.

— — —
Da skete der igen en dag noget ganske uventet. Fuldmægtig Rasmussen gik fra kontoret til sædvanlig tid, og da han bøjede ind i Lindeallé, kom hun, der nu mere end nogen sinde var genstand for alle hans drømme, ganske som hun plejede et stykke oppe på vejen. — Men hun var ikke alene; den unge mand, som han ikke havde set det sidste års tid, gik ved hendes side. Og de gik arm i arm. De talte muntert sammen, og hun smilte til den unge mand, som om hun ikke havde tanke for andre. Fuldmægtig Rasmussen tog hatten af, og han fik også et smil og et nik, et smil, som alle de andre dage. — Der faldt som skel fra hans øjne. Med ubarmhjertig klarhed så han, at de smil, han havde levet højt på, havde været ganske almindelige hverdagssmil, den slags, man strør om sig med til venner og bekendte. Men det smil, den unge mand havde fået, var de tusinde forjættelsers smil.

Fuldmægtig Rasmussen gik hjem som en søvngænger. Han følte sig træt og tung; det var ham, som om han med et slag var blevet tyve år ældre. I entreen hængte han hat og frakke. Så åbnede han døren til dagligstuen. En fredfyldt hygge slog ham i møde. Fru Juhl, der siden hans kones død havde ordnet hjemmet for ham, havde sat friske blomster fra haven ind på hans bord. Hans blik strejfede reolen med bø-
gerne og gled derfra hen til sofahjørnet. Dette var hans

verden; det var her, han hørte til. Han kunne ikke omplantes til en anden verden, følte han, lige så lidt som én fra en anden verden kunne omplantes til hans og komme til at trives dér. Han smilte lidt. I grunden havde han ikke noget at beklage sig over. Han havde haft *sin* ungdom og *sin* kærlighedslykke. Den have måske nok været kortvarig, men han *havde* dog oplevet den. Man oplever jo nu engang ikke mere end én ungdom, og så er der jo heller ikke mere end én ungdomskærlighed til hvert menneske. Han havde sit arbejde på kontoret, og han havde hjemmet her med bøgerne og sofahjørnet. Og så havde han sine minder fra mødet på den stille villavej, og dem var der ingen, der kunne tage fra ham.

Livet ville blive ved at gå sin gang. Han ville blive ved med at gå den samme vej til og fra kontoret, måske i mange, mange år endnu. Og han ville måske blive ved med at møde hende hver dag mange år frem i tiden — hende og ham. Han ville hilse, som han plejede, og hun ville hilse igen — nikke og smile. Men hun ville aldrig få at vide, hvad han havde drømt om; det var *hans* hemmelighed, *hans* inderste øje. Og når hun om mange år begyndte at ældes, ville han stadig smile til hende, og i tankerne ville han se hende for sig som den purunge, ranke pige, der for en stund fik ham til at glemme, at han havde haft *sin* ungdom, og at den uigenkaldelig var forbi.

Ubarmhjertige fremskridt! Dette folk af ingeniører har ikke længere hverken lidenskaber eller poesi.

Anatole France.

Æ seperatister i Borlum

Af *Stigfred Andresen.*

Vinne æ no haj væt føjt i Borlum i Husum amt, så haj æ injt snakket synnejsk, men freesk, men æ æ fra Hørp å hæ gjyvt mæ te et køn stej i Borlum. Min kuhn snakke freesk å plattysk, å da æ å kunj det sist, så blev det no det, vi snakket mæ æ-nan.

Den dau æ vihl fåtæl om vå, da min onkel Hans Kryssen kom å besøch. Han boj i Risbrig å haj vætt te mærken i Bræstøj å vihl no blyv æ nat ve vos. Æ skimmel kunj jo å nok tohl å pust lidt å få naue ornle safte græs. Onkel Hans Kryssen vå ånjt javnt kræsen. Han vist nok, hva dæ skul te få å lev godt. En puns enjde te glej mæ — æ fik å en enkelt. — Nå, ja, å så blev vi lidt snaks.

— Hva år det vå? — Det vå vis i æ april. La mæ no se. — Jo, de vå i æ april, det år da æ Consistorium i Flensborg skikket en kommission te Borlum. Det æ no to — nej, tre år synjt, det må hæ vætt i 39 — ja, 1739.

— Vunjt gæ det jæ så mæ æ seperatiste? Æ de i æ gång ænon, enjde æ de blevn kjæv a'et?

— Kjæv a'et, sø æ. Nej, det gæ luste. Kandidat Barsenius å kandidat Baer hæ javnt sist avten holdt en stoc fåsamling, vo de prærked få dæ sach. Æ hæ injt vætt dæ, men de sie, te dæ vå manne.

— Vå det i æ kirk?

— Æ do tumbæ. De prærke æmoc æ kirk. Nej, do, det vå i Juliuses synne tovt. Ham hæ de richte fåt mæ, men han hæ jo å væt enkemand i manne år. Han hæ jo injt naue å riskée.

— Riskée! — Ka'n riskée naue ve det?

Æ seperatiste hæ holdt en fåsamling

— Det komme jo an å, vunjt en sée å't. — Hanses Harm hæ mist sin kuh'n ve't.

— Det vå da kjævt. Hun vå oltin så nett å glaj. Vunjt kom det da, te hun dø; blev hun sych å en fåsamling?

— Dø! — Anna æ skam injt dø. Nej, hun rende rundt mæ ham Baer.

— Hva sie do! — Rend fra mand å stej få sorn en sortkravet kandidat.

— Sorn æ't no. — De hæ gøc dem helt tunbe. Det gæ olt æmell æ-nan. — Barsenius hæ sø, te æ dåb å æ åltegång æ naue æ minneske hæ funnen å, å dæfå æ det te injne nytt. Kun det, te en gemmelgæ en omvænels, gie jen den richte gejst, å vinne jen hæ den, så æ en ren. Å så æ olt anjt limye.

— Æ't limye! — Hæ do lidt te. Æ kanj se, dæ æ lidt i æ bud-del. Vinne ålt æ limye, så la vos da få en puns mée. — Æ begriffe no injt, hva den hæ gejst hæ mæ Harms Anna å gøc.

— Jo, få Barsenius å Baer sie å te æ kirkle viels injt æ gylde, få de æ jo å naue æ minneske hæ funnen å. De sie te det kanj væ helt nett vinne folk vil lev sammel to å to, mand å kuhn, men lisom de i æ menighed æ sammel om æ joe, æ hus å æ indtejte, sorn skal æ kvindfolk å væ te ol mands nytt å glæ.

— Det gæ da alle! Det æ da helt färycht.

— Det sie do; men de sie, te vinne en hæ æ gejst i sæ, så fæ en æ nadver i sin sjæl sorn immervæk helt a sæ sjell, å så æ en ren, så ren, te injt naue kanj gøe skaj.

— Høe min dreng, æ do sikke å te din Else injt æ gaun te bys.

— Nej do, Else æ injt a den slaus, hun æ olt få fånufte te å la sæ ryv mæ a sorn naue, men manne gæ mæ, de æ injt kloche. Bar dæ æ naue nyt, så ska de ha det prøvet.

— Æ haj enle nok lust te å væ mæ te en fäsamling engang, det kunj da væ helt spåse.

— Troe do injt, te vi helle må lich vos. Do ska jo tille op mørn. Å det æ nok best få sorn gammel karl som dæ å kom hjema.

... Æ kommission, hvad den fund ue a? Det bløv fåbøjn, men dæmæ holdt det injt op. I Bjerm å Dorpum, å Før å æ Hallige æ dæ naue, dæ hør å Barsenius. Baer æ rejst vech, née te Tyskland, sin Anna rejst bachette, så hind blev han injt fri få.

Onkel Hans Kryssen kom godt te Risbrig. Han hæ vælt te mærken naue gång ettedaus, å vi fæ vos en snak ove manne ting, å tit lande vi ve æ seperatiste. Men æ kanj lov dæ, te de æ Else. dæ sor få det, vi ska æ'.

(Kilde: *Nachrichten über das Amt Bredstedt.*)

Mennesker plages af, hvad de mener om tingene, ikke af tingene selv.

Græsk visdomsord.

V. Forening af Flensborg Borgere

En historisk forening

Af D. Dirks.

Flensborg Borgerforening fejrer i år sin 129 års fødselsdag — den har siden 1835 bestået gennem 4 menneskealdre.

Hvorledes stod det til i Flensborg for 129 år siden:

Omkring forrige århundredeskifte havde den driftige gamle handelsby blomstret. 270 flensborgske skibe, ført af flensborgske skippere, forsynede det halve Norden med varer. Flensborgske købmænd havde forbindelse med den halve verden. Ved Napoleons fald kom det store tilbageslag. Men flensborgerne opgav ikke ævred. I 1838-39 kom der gennemsnitlig et skib om ugen til Flensborg med fuld last fra Vestindien. Hvert forår udrustedes en hval- og sælfangerflåde til de grønlandske farvande. I fyrerne sendtes den første østindienfarer afsted. Møllevingerne snurrede rundt på alle skrænter omkring Flensborg.

I fyrerne tonede, fraset »Harmonien«, som ville være neutral, alle ledende foreninger i Flensborg dansk flag. Borgerforeningen med F. Nielsen og fysikus Duseberg i spidsen, Christiansgarden med Andr. Christiansen, Frederiksgarden med J. R. Hansen og Blaunfeldt, Knuds Gilde med Kruse o. s. v.

I disse år var det, gildehusene og Borgerforeningens sal smykkedes med kongebuster og danske flag, at nationalsangene lød ved enhver passende lejlighed, og at de flensborgske købmænd lød deres heste vise de rødhvide farver på pandebåndene.

I 1859 nåedes højdepunktet med 433 medlemmer — da havde Borgerforeningen sin virkelige glansperiode. Flere gange i årenes løb rullede, når der var bal i Borgerforeningen, den kgl. vogn fra Lyksborg ind i gården, og Frederik VII og grevinde Danner med følge deltog i festen. Gulvet i vor sal har nok gynget lidt, når kong Frederik Folkkekær svingede sin dame.

Men glanstiden endte, dengang kong Frederiks kiste fortes gennem den sorgende by til havnen. 1864 gik medlemstallet ned til 286, og det holdt sig omtrent på den højde i de følgende 25 år.

Der kom en ny glanstid, omend knap så strålende, mens Gustav Johannsen var midtpunktet.

I klublokalerne kunne der sidde fuldt af kortspillende og passierende borgere, og mangen gang blev der svunget et kraftigt bæger. Men da Gustav Johannsen i 1901 var stedt til hvile på kirkegården ved Møllegaden, var de vanskelige tider for længst begyndt, den uophørlige, ustandselige tilbagegangstid.

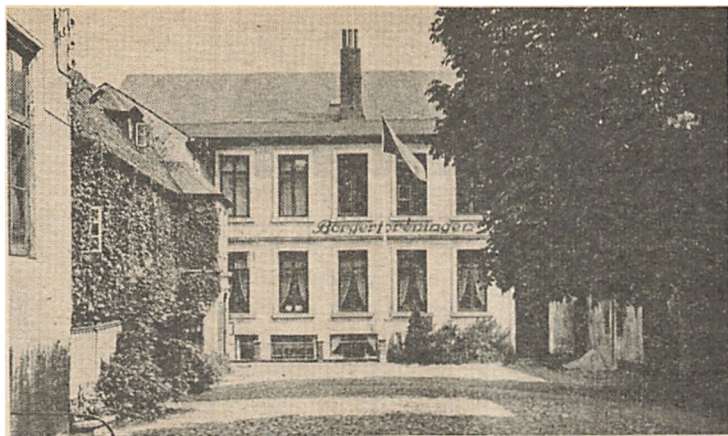
Adskillige flensborgske slægter svigtede i de yngre led. Sønner og svigersønner blev prøjsiske reserveofficerer og holdt sig borte fra den danske gård. Medlemstallet dalede, tilsidst ned under 100. Når en borger stedtes til hvile, fyldtes hullerne ikke.

Ved årsfesterne sad tit et halvt hundrede mennesker, og ved stiftelsesfesterne var der sommetider 30-40.

Først noget efter århundredskiftet gik det fremad igen. Det danske sprog blev holdt i stadig større ære også i Borgerforeningen, og i alt fald nogle nye danske firmaer groede op. Ved festen i 1910 (75 års dagen) var der 110 deltagere i middagen. Så kom krigen og afstemningstidens lange afbrydelse, men derefter kom der igen liv i Borgerforeningen, grosserer I. C. Møller blev formand, mange indmeldte sig, og medlemstallet steg atter op imod 250.

Vor store smukke sal med kongebusterne og den lille scene med overskriften »Klog skæmt er alvors tale« har i de mange år delt skæbne med Borgerforeningen, og skulle alt opregnes, hvad her er foregået, ville det blive en lang række af brogede billeder; kongeballer og sørgefester, lazaret i treårskrigen og 1864. Indkvartering i verdenskrigen, en uendelig række af møder af alle slags, mest nationale, hvor alle de fremtrædende danske slesvigere har talt, i afstemningstiden møder i alle lokaler, forsamlinger med tindrende begejstring, en knugende sorg, en grebethed, som der ikke er set mage til før og efter. I denne sal er holdt alle Borgerforeningens egne fester; her har været fuldt hus til udmærket dansk dilettantkomedie, til danske kunstneres sang, musik og oplæsning. Unge piger har her danset på deres første bal, medens Gud Amor fra en en af krogene lumskelig kunne udsende sine pile, uden at mødrene og de rare gamle anstandstanter på sideforhøjningerne lagde mærke dertil.

Grundtonen i salens og foreningens historie i de 4 menneskealdre har været den, der dirrede i røsterne, når de trofaste i krigstiden, da danske fædrelandssange var forbudt på vore møder, her

Borgerforeningens gamle gård

på foreningens egen grund sang: »Der er et yndigt land« og rejste sig ved de sidste linier, der altid blev sunget to gange:

*og gamle Danmark skal bestå
sd længe bøgen spejler
sin top i bølgen bld.*

Grundtonen var den uforanderlige kærlighed og troskab imod det rød-hvide flag og viljen til at værne om det i den enkeltes hjem og her i flensborgernes fælleshjem.

Mindet om den lange række fester, der er holdt i Borgerforeningens smukke sal, maner billedet frem af de enkelte, hvem vi selv kan huske, og af dem, vi kender fra beretninger og billeder: Christian Paulsen, Jacob Plætner, Chr. F. Monrad, A. C. C. Holdt, Gustav Johannsen, Ernst Christiansen, L. P. Christensen og mange flere.

Disse gode danske mænd, som gennem uros- og ufredslider bar Borgerforeningen frem til at danne et glansfuldt midtpunkt for Flensborgs danskhed i usvigelig pligtopfyldelse og kærlighed til det gamle fædreland, har fundet fred efter arbejdsdagens glæder og bekymringer.

På vore fester i vor ældgamle Borgerforening mindes vi dem ikke med sorg, men handler i deres ånd ved at hylde Borger-

foreningen som det fornøjelige samværs, den glade opmuntrings hjemsted og lover hver at gøre sit til, at fremtiden kan blive fortiden værdig.

Men vi, der har overtaget arven efter dem, vil hædre deres minde ved efter bedste evne at værne om den. Rigtignok har de nye tider i Sydslesvig medført oprettelsen af en række nye danske foreninger, hvis virkeområder til dels kan falde sammen med Borgerforeningens overleverede opgave fra dens fortid, at danne en forening af Flensborgs og Sydslesvigs danske til fremme for enighed og samvirke i fælles kærlighed til vort moderland Danmark, består den dag i dag. De, der gik forud for os, løste denne opgave på en smuk og værdig måde. Midlerne til at løse denne opgave er ikke blevet beskåret eller forringet. Det gælder for os blot om at finde og anvende den til gavn for Borgerforeningen.

Gid det må lykkes os!

*Når i min stille grav jeg hviler,
og alt mit skrammel går til auktion,
at købe det alverden iler,
da får det værd ved min person.
Gid jeg var død på fjorten dage,
når man tilfals min armød bød,
og så kom frisk og rask tilbage
og leved af min egen død.*

Jeppe Madsen Ohlsen.

h. v. k. Q. Post

Befolkningens røst

Af M. O. Ræder. (1894)

I århundreder har Sønderjylland været katebald mellem dansk og tysk. Mange forsøg på at få gengivet landsdelen den plads, den forhen havde haft, ligestillet med kongeriget Danmarks andre provinser, var hidtil glippet.

Da kong Frederik VII var død i november 1863 uden at efterlade sig mandlige efterkommere, blev Det sonderjyske Spørgsmål brændende. Et politisk spørgsmål, der stod i forbindelse med kongens død, gav Bismarck anledning til at blande sig i det.

Det var Danmarks agt at give Sønderjylland en stilling, så det var nærmere knyttet til monarkiet, end det hidtil havde været. Det kunne han ikke gå med til. Sammen med nabostormagten Østerrig erklærede han os krig og frarøvede os Sønderjylland, Holsten og Lauenborg.

Da Sønderjylland nu var blevet en provins i det mægtige tyske imperium, mente de fleste vel, at spørgsmålet var løst for tid og evighed, kun ikke optimisterne, lusseerne.

De fik ret.

Efter Tysklands nederlag i storkrigen 1914-18 fulgte freden i Versailles i 1920. Dens artikel 109 begynder, kort og fyndigt, med følgende: »Grænsen mellem Tyskland og Danmark bliver fastsat i overensstemmelse med befolkningens ønsker«.

Det skulle ske ved en folkeafstemning, plebiscit. Til at iværksætte denne blev der nedsat en international kommission.

I Nordslesvig, 1. zone, skulle afstemningen være »en bloc«, d. v. s., at det samlede resultat skulle være det afgørende.

I Mellemslesvig, 2. zone, ville man afvente, til resultaterne fra afstemningsstederne forelå og så først tage stilling til den endelige afgørelse.

Valgberettigede var alle mænd og kvinder, der var fyldt 20 år og født i afstemningsområdet, og alle andre der i 20 år havde været fast bosiddende i området.

Til at iværksætte folkeafstemningen blev der nedsat en international kommission, bestående af repræsentanter for England, Frankrig, Norge og Sverige.

Den engelske kommissær var gesandten i København, Sir Charles Marling, der tillige var kommissionens præsident.

Den franske var gesandten i København, Pierre Claudel, iøvrigt lyrisk digter med internationalt ry.

Den norske var oberstløjtnant, telegrafdirektør Th. Heftye.

Den svenske var landshovding von Sydow.

De var alle ulønnede, men fik udgifterne ved opholdet godtgjort.

Generalsekretær var den unge 35-årige englænder, Charles Brudenell-Bruce, tidligere legationssekretær ved gesandtskabet i København. Han var tillige præsidentens stedfortræder. De fire kommissærer behandlede kun spørgsmål af mere eller mindre principiel betydning. Alle andre afgjordes af Mr. Bruce som chef for kommissionens stab, der bestod af engelske, franske, norske, svenske, en enkelt hollænder og irlænder, nogle få danske og dansksindede sønderjyder, iøvrigt også en tysksindet.

Ret naturligt var engelsk det dominerende sprog, men fransk var kommissionens officielle, pompøse, men såre uhåndterlige navn var: »Commission International de Surveillance du Plebiscite an Slesvig«.

Det er, ordret oversat: »Den internationale kommission til overvågning af folkeafstemningen i Slesvig«.

I daglig tale kaldtes kommissionen altid C. I. S., forkortelse af »Commission International Slesvig«.

*

»Kommissionens anordninger har lovskraft«.

Det var hovedpunktet i de beføjelser, den fik af de sejrende stormagters »Store råd« i Paris, og så måtte den, stort set, selv om resten.

Den regerede følgelig enevældig over afstemningsområdet, uden nogen overordnet myndighed at stå til ansvar for, og den var i den for en regering enestående situation, at den ikke havde penge-sorger, Danmark og Tyskland betalte hver halvdelen af dens udgifter. De beløb sig til ca. 6 millioner kroner, af hvilke godt og vel en million blev dækket af overskuddet ved salg af plebiscit-fri-mærker, altså i alt knap 5 millioner kroner. Heraf betaltes, foruden kommissionens almindelige udgifter, udgifterne til de mili-

tære styrker til lands og til vands samt til politigendarmeriet m. m. m.

Kommissionens regnskaber blev ikke, som en uvederhæftig beretter fortæller, brændt. De blev sendt til »Det store Råd« i Paris til revision. Dette har ikke fremsat nogen kritik af dets rigtighed og forsvarlighed.

Administrationen var baseret på engelske principper. De kan kort udtrykkes således: dér er opgaven, der skal løses, dér er manden, der skal løse dem, og dér er midlerne. Løser han opgaven, er det godt, kludrer han, bliver han efter en passende tids forløb stille og ubemærket fjernet, afløst af en bedre egnet.

Kommissionen blandede sig ikke i de civile, tyske myndigheders virke, post, jernbane og telegraf, som dog var under dens tilsyn og på dens ansvar.

*

Til opretholdelse af ro og orden var der til kommissionens rådighed stillet den franske slagkrydser »La Marseillaise«, 6 engelske destroyere, det engelske regiment »Sherwood Foresters«, ca. 1000 mand og den franske 22. Bataillon Alpejægere, også ca. 1000 mand, alt under kommando af den engelske viceadmiral Shephard.

De engelske soldater var udelukkende ungt mandskab, de havde ikke deltaget i krigen, var ikke præget af løbegravsmentaliteten, de kom til at stå i godt forhold til befolkningen.

Anderledes med alpejægerne, de var alle krigsmærkede, havde bl. a. ved Navarin været i kamp med Flensborgregimentet. Deres forhold til befolkningen var ingenlunde det bedste.

*

Alt politi, undtagen det menige politi i Flensborg, blev fjernet og erstattet af plebiscitgendarmer. Det var dansksindede sønderjyder, væsentligst fra krigsfangelejrene i Aurillac og Feltham. Tid og lejlighed til at instruere dem var der ikke. De fik udleveret en trykt instruks, og i den kunne de læse, hvad der var deres pligter og retligheder. Deres uniform var ikke pralende. De fik udleveret en dansk feltkappe, fik en slags skipperkasket på hovedet, blev væbnet med en Remington-karabin, en tromlerevolver, en politiknippel og en sabel af den slags, der brugtes i de slesvigske krige.

For at understrege gendarmernes tilhørsforhold til kommissionen fik de yderligere udleveret et lyseblåt armbind med kommissionens initialer C. I. S. på en plade af nysølv at bære om venstre

arm. Det flensborgske politi har armbindet på deres sædvanlige uniformer.

Politimæssigt var afstemningsområdet delt i tre distrikter: Nord-distriktet under den dansk-franske kaptajn Kjær-Andersen, Syd-distriktet under den danske kaptajn Tretow-Loof, der dog fratrådte efter nogen tids forløb, og Flensborg under den dansk-franske premierløjtnant Hjermfelt, alt under ledelse af den danske kaptajn Daniel Bruun som politidirektør.

Ej heller kaptajn Bruun virkede i hele kommissionstiden. Han fratrådte som følge af uenighed med kommissionen. Kaptajnen bad om at få rådighed over engelsk militær til patrouillering. Det ville kommissionen ikke give ham, da man frygtede for, at soldaterne, når de blev sluppet løs i små partier, ville lave dumheder.

»I så fald kan jeg ikke have ansvaret for opretholdelsen af ro og orden«, sagde Bruun, og så tog han sin afsked.

Mr. Bruce overtog så selv stillingen som politidirektør.

*

Kommissionens vigtigste henv. var organiseringen af afstemningen. Den var, efter kommissærernes direktiver, lagt i hænderne på den svenske, højt ansete diplomat, handelsattaché, senere handelsminister Lundvik.

Der skulle stemmes i de bestående kommuner. De var små. Der kunne gå indtil en halv snes sådanne kommuner på een af de senere danske sognekommuner.

Det var uomgængeligt nødvendigt, at afstemningen kom til at foregå på en sådan måde, at der ikke kunne rejses berettiget kritik mod dens ærlighed og absolutte neutralitet. Hver valgbestyrelse fik derfor tilforordnet en dansk og en tysk besidder, og de skulle nok være på vagt og hindre uregelmæssigheder.

Klager kunne dog ikke undgås, særligt efter afstemningen i 2. zone. De blev behandlet i en dansk-tysk komité. De blev enstemmigt erklæret for intetsigende.

På hvert afstemningssted måtte valgbestyrelsen drage omsorg for, at alle stemmeberettigede blev ført på listen. Folk, der ikke boede i kommunen, måtte dokumentere, at den var deres fødested.

Den bestemmelse var meget uheldig. Efter 1864 kom der til landet en mængde tyske tjenestemænd, præster, lærere, politi, gendarmere, toldere o. s. v., mest unge. De giftede sig og fik børn. Mange rejste efterhånden sydpå til bedre stillinger. Tusinder af sådanne børn lagde deres tyske stemmeseddel i valgurnen.

Den internationale kommission: Franskmænden Pierre Claudel, svenskeren von Sydow, Sir Charles Marling, sekretæren Brudenell-Bruce og nordmanden Th. Hejstye.

På afstemningsstedet forelå der to slags stemmesedler. Den ene var påtrykt »Danmark-Dänemark«, den anden »Deutschland-Tyskland«. Efter at være blevet afkrydset på valglisten lagde den stemmeberettigede stemmesedlen i en konvolut, der blev lagt i valgurnen.

*

Der blev agiteret kraftigt af begge partier, overalt blev der holdt møder, hvor danske og tyske talere redegjorde for forholdene, de danske i særdeleshed for alt, hvad der angik tilværelsen i Danmark. Når undtages de forholdsvis få, der på en eller anden måde havde tilknytning til Danmark eller holdt dansk avis, anede man intet herom. Selv i gymnasierne lærte man kun navnene på tre danske byer: Copenhagen, Arhaus og Seidenburg. —

I 1. zone forløb møderne i ro og orden. Det samme var ikke tilfældet i 2. zone. Der blev de mange steder forstyrrede eller helt ødelagt af spektakelmagere, særlig i zonens vestlige del. For at beskytte de danske møder og for at forhindre alvorligere urolig-

heder lagde kommissionen derfor engelske garnisoner i Læk og Nibøl.

Et meget iøjnefaldende led i agitationen var plakaterne. De danske var meget smukke, med kernefulde fyndord. I Flensborg fik de en ublid behandling. Hvor de var blevet anbragt på mure og plankeværker, blev de snart revet ned. Så blev de sat så højt op, at de var uden for rækkevidde. Ejheller dér fik de lov at være i fred. De blev bombarderet med flasker med blæk, så den sorte vædske drev ned ad plakater og husvægge.

Den 2. august 1919 holdt kommissionen sit første møde i København. Alt skulle tilrettelægges og forberedes til overtagelse af administrationen af afstemningsområdet og ordningen af folkeafstemningen. Det hastede. Overtagelsen kunne finde sted snart, og det kunne komme til at vare længe — og det kom til at vare længe, meget længe.

Det var mange og store spørgsmål, kommissionen drøftede, og der var små. Blandt de sidste var der det mærke, kommissionen skulle anbringe på sine papirer, automobiler og hvad der ellers kunne være af brugsgenstande. Mr. Bruces danskfødte frue, der var meget interesseret i arbejdet, foreslog at videreføre forslaget til et frimærke, der skulle bruges i afstemningstiden. Forslaget blev straks vedtaget.

Kommissionen, der ikke rådede over sagkyndig medhjælp, anmodede det danske postvæsen om at være behjælpelig. Postvæsenet mente, at det ville være ukorrekt, at det som neutral statsinstitution påtog sig hvervet. De henviste imidlertid kommissionen til mig som sagkyndig. Jeg havde en del år været chef for postvæsenets materielforvaltningen, herunder, blandt meget andet, frimærkeforvaltningen sorterede.

Et frimærke er nok en lille ting, men fremstillingen af et sådant kræver et stort forarbejde. Valg af motiv, tegnet i stort format, reduceret til et lille, under hensyntagen til fordeling af lys og skygge, adskillige prøvetryk, og sidst, det vigtigste, valg af farver. Påny adskillige prøvetryk før den endelige godkendelse.

Frimærkerne fremstilledes i tre typer med 14 forskellige værdiangivelser i Mark og Pfening. Da det danske postvæsen overtog postforretningerne i 1. zone fremstilledes nye oplag med påtryk »1. zone« og værdierne anført i kroner og øre.

Mit samarbejde med kommissionen — det var iøvrigt udelukkende med generalsekretæren, Mr. Bruce — medførte, at man

Plebiscitmærker fra 1 til 10 Mark.

ønskede mig ansat ved kommissionen som chef for dens post-departement.

Efter længere tids tøven, og først efter pres fra kommissionen, imødekom man ønsket og beordrede mig til tjeneste ved denne. —

*

Lørdag den 11. januar 1920 var langt om længe formaliteterne i orden, kommissionen kunne begynde sit virke i afstemningsområderne. Mandag den 13. januar gik dens stab i Københavns Frihavn ombord i før omtalte franske krigsskib »La Marseillaise«, jeg medførende henved et par tons plebiscitfrimærker og brevkort.

Vi ankrede op ud for Mørvig, vekslede salut med en eskadre engelske destroyere, hvad der foranledigede, at der i Flensborg opstod rygter om, at »La Marsaillaise« var kommet i kamp med den tyske krydser »Regenburg«, der lå i havnen ved Mørvig.

Efter nogen ventetid blev vi i barkasser særet til Flensborg, hvor vi tog ind på hotel »Flensburger Hof«, det nuværende politi-præsidium, der var lejet af kommissionen.

Der var endnu meget at forberede inden alt var parat til overtagelsen, der skulle finde sted den 25. januar kl. 12, når toget ankom med kommissærerne og deres følge.

Jeg havde nok at gøre med forhandlinger med postdirektøren, der skulle formidle fordelingen af frimærkerne og brevkortene til posthusene. Alt gik glat, postdirektøren var loyal, og jeg blev ud-

mærket bistået af min mangeårige, brave medhjælper, depotformand Zeeberg, der havde tilsyn med kasserne med frimærkerne.

Jeg selv førte regnskabet, og jeg havde jo ansvaret for, at kommissionen fik den andel i mersalget, der tilkom den. Det blev godt 10 millioner Mark og ca. 100.000 kroner.

Da banegårdsuret viste 12, ankom toget med kommissionens medlemmer. De passerede æresvagten af engelsk marineinfanteri på de par minutters gang, der var til det nærliggende hotel »Flensburger Hof«.

Få minutter i forvejen var flagene gået til tops på hotellets fire flagstænger, det franske, det engelske, det norske og det svenske, og dér vajede de hver dag indtil den 16. juni kl. 12. Da gik de ned for sidste gang, kommissionens hverv var endt.

*

Så kom dagen, den så længe ventede og så brændende ønskede, den dag, da nordslesvigerne skulle høste lønnen for trofast fastholden ved dansk sprog og dansk sindelag.

Dagen oprandt med storm og styrtregn. Ængstelige øjne så på flagene, der de fleste steder vajede for første gang, ville de kunne holde til den hårdhændede indvielse.

Ved kommissionen var alt stille og roligt. De tidligere dages forrygende travlhed var endt. Det store og indviklede apparat virkede som en velsmurt maskine. Det ublide vejr voldte, at folk så vidt muligt holdt sig indendørs. Ville det have nogen indflydelse på afstemningsresultatet? Da det tidspunkt nærmede sig, da man kunne vente, at de første resultater ville indløbe, samlede de danske sig i deres foreningslokaler, hvor de ville blive oplæst. Der var jo hverken radio eller fjernsyn.

Kommissionen havde i det nærliggende banegårdshotel lejet en sal, i hvilken der var anbragt telefoner til modtagelse af afstemningsresultaterne. Norske og svenske skulle betjene dem. Vi, den højt betroede sekretær, frøken Brönnicke og jeg, tilbød at assistere. »Nej tak, det skal vi nok selv klare«. Så var der ikke andet at gøre end at vente.

Det kom dog til at gå helt anderledes. Da de første resultater indløb — det første lød på 100 % danske stemmer, men distriktet var da også meget lille — viste det sig, at nordmændene og svenskerne ikke kunne forstå sønderjyderne, og disse kunne ej heller forstå nordmændene og svenskerne. Der blev sendt ilbud efter os, og vi kom til, sammen med de øvrige tilstedeværende, at opleve en

Plebiscitmærker fra 2½ til 75 Penning

uforglemmelig aften og nat. Det ene sejrskudskab indløb efter det andet, 80, 85, 90, 100 %! Men der var også mørke pletter. Tønder svigtede, 23,3 %, den truede firkant også, mere eller mindre. Sønderborg meldte først et lille dansk flertal. Eftertællingen ændrede det dog til tysk flertal, 56,2 % tyske stemmer, så tyskerne kunne hovore med flertal i tre af de fire købstæder. Aabenraa havde således 55 % tyske stemmer.

Den norske og den svenske kommissær gik op og ned ad gulvet og drøftede udsigterne. »Otteti %«, sagde den norske optimist. »Nej, nej, farbror Hefty«, sagde den mere nøgterne von Sydow »sjustifem«. Han fik ret, det blev 75 %.

Ud på aftenen kom Mrs. Bruce med kurve med smørrebrød og drikkevarer, frøken Brönniche dækkede bord med rødt og hvidt trækpapir. Sjældent er vist et aftensmåltid blevet nydt i en stemning, som den, der hin aften herskede. Ved tretiden regnede vi med, at der ikke ville indløbe flere meldinger, vi gik hjem, trætte, men glade, sejren var sikret. —

I de lokale aviser kunne man læse, at postvæsenets overgang til Danmark var forberedt i alle detaljer, ja, endogså så vidt, at postbrevkasserne ville »springe ud i rødt« i samme øjeblik overgangen fandt sted.

Heri var kommissionen ingenlunde enig med den danske postkommission, der bestod af overpostinspektør, senere generalpostdirektør Mondrup som formand, postinspektør, senere overpostinspektør Andersen og fuldmægtig, senere generaljernbanedirektør Knutzen.

Så længe suveræniteten endnu var Tysklands, kunne kommissionen ikke tillade, at insignierne på dansk suverænitet blev indført, brevkasser, skilte, stempler, signeter m. m. Vi vil ikke risikere ødelæggelse, sagde kommissionen.

— At der kan være sprængstof i postbrevkasser viste sig senere, under lignende forhold, i Danzig. —

Jeg fik ordre til at forhindre det.

Det var et hverv, der var mig overordentligt ubehageligt og pinligt. Jeg var overbevist om, at det ville blive udlagt, som om det var mig personlig, der krydsede de danske planer, og det slog til.

Jeg forklarede Mr. Bruce, der på det tidspunkt fungerede som præsident, mit synspunkt og henstillede til ham, at han selv overtog hvervet. »Nej«, sagde han, »den bagatel må De som chef for postdepartementet selv ordne«.

Vi, de danske repræsentanter og jeg, udarbejdede i fællesskab og i god forståelse den anordning, der skulle være grundlaget for overtagelsen.

Da vi kom til punktet »materiel«, brast forståelsen.

Forgæves forsøgte jeg at forklare mine landsmænd grunden til, at de danske insignier ikke kunne indføres. Jeg blev mødt med det besynderlige spørgsmål: »Hvem skulle vel forbyde os det?«. »Kommissionen«, sagde jeg. »Ja, det manglede s'gu bare«.

Det var ikke eneste gang, danske optrådte, som om det var dem, der havde sejret i krigen.

Da alt andet glippede, måtte jeg ty til det sidste middel. I kommissionens navn og efter dens befaling meddelte jeg skriftligt Mondrup, at det postmateriel, der hidtil har været brugt af det tyske postvæsen, vedblivende ville være at bruge, når det danske postvæsen overtager udførelsen af postvæsenets virksomhed.

Som tidligere nævnt skete det jo under kommissionens tilsyn og på dens ansvar.

Affæren fandt man i kommissionen ikke flatterende for de dan-

ske. Chefen for sekretariatet, en lille knastør skotte, sagde til mig: »Jeg erfarer, at brevkasserne vil »springe ud i rødt« i samme øjeblik overtagelsen finder sted, det er vel nok et bevis på en glimrende administration — men det skal også være toppunktet af dansk administrationskunst. —«

Skotten, Mr. Thirsk, talte fejlfrit dansk. Han havde i en del år været konsul i Aarhus, bl. a. i krigsårene, og var følgelig fuldt ud fortrolig med dansk administration. Når han syntes, at bystyret var lovligt føjeligt over for tyske ønsker, behøvede han kun at true med at lukke for kultilførslen. Så var der ikke andet for bystyret at gøre end at »makke ret«.

Trang er den ydre verden, vid den indre. I sindet rører tankerne sig frit; i rummet torner ting hårdt imod ting.

Schiller.

Hvem lykken holder med, han mange venner tæller, men ingen kender den, som lykken går imod.

Ovid.

Gurli og Jens med budstikken

Af Lauritz Ludvøigsen.

*De skændte og brændte, hvor de drog frem,
Al folkeret monne de krænke,
Oldingens afmagt rorte ej dem,
De spotted' den grædende enke.*

Af *Edv. Storm*: Hr. Zinklars vise om Skottekrigen.

»Men hvorledes gik det da til, at jert skib fik så hård en medfart?« — spurgte den norske bonde, Peder Klognes, en rask, midaldrende mand med blå øjne og langt, grånet hår. Det var en augustmorgen i det Herrens år 1612.

»Jo, se!« — svarede en ung, stærktbygget, blåøjet, dansk sømand; Jens Andersen hed han — »Vi var undervejs fra Kolding til Bergen med en byglast, blev jaget af en svensk kaper, slap bort, men løb på et skær her udenfor, blev vrag, kun jeg slap fra det med livet!«

»Ja, og bliv nu så længe, du har lyst!«

»I skal have tak, også I, mor Sirid!«

»Det er al den ufred, fordi svenske-kongerne og de danske konger aldrig kan forliges! Nu har det ramt jer sømænd . . . ellers er det nok nærmest os nordmænd, som må holde for, ja, og så de arme skåninger, halland- og blekinge-folk!«

»Nej, hør nu!« — Jens var lidt hidsig — »Vi jyder har da ofte måttet betale gildet! Jeres fjelde her giver da nogen beskyttelse, medens fjenderne syd fra kan marchere gennem Holsten lige ind i Slesvig og Nørrejylland og hærge!«

Vi spiller og danser os frem . . .

»Godt ord igen, Jens! Men skade med jeres byglast . . . landet her trænger hårdt!«

»Forhåbentlig bliver det bedre tider!«

»Om Gud vil, min dreng! Men lad os ikke tvistes! Spil lidt igen for os på fløjten der, så vil Sirid og jeg mindes vor søn, Asbjørn, som sidst har rørt den!«

»Hvor er Asbjørn!« — spurgte Jens efter at have spillet lidt.

»Om vi blot vidste det!« — sukkede Peder. — »Han ville

ud i verden mod mit ønske!« — sukkede Peder igen dybt.
—»En skønne dag forsvandt han med en hollænder-skude!
Vi længes altid efter ham!«

»Og vel efter en kornskude! Men hvis det nu bliver en fremmed skude, hvorledes så med sprogkundskaberne her i Romsdalsfjord?«

»Jeg har fartet en del om . . . også! Forstår lidt af fremmede sprog, engelsk . . . skotsk, også lidt tysk og hollandsk!«

*

Men da Peder Klognes næste morgen roede ud til nogle formodentlige kornskibe for at købslå, kom på prajehold og blev beordret om bord, kunne han høre, at det var skotsk og af påklædningen se, at de fremmede, nogle vilde, skæggede karle, var skotter. De var — i en broget blanding — væbnet med lange sværd med svære parérplader, spyd, stærke daggerter eller nogle underlige, korte krumme sabler og med musketter . . . og endvidere med et lille, rundt skjold til i nærkamp at afparere stød og hug.

»Kan du lodse vore skibe ind?«

»Forstår ikke!« — svarede Peder på norsk, spillede dum og rystede på hovedet. Med tegn og gebærder søgte han at gøre dem begribeligt, at skibene ikke kunne sejle længere ind uden at tage grunden. Det var en grov løgn, vidste han selv.

»Dumme norske hund!« — råbte en svær karl på et skotsk-tysk kaudervælsk og gav Peder et vældigt dask over rygstykkerne, så han krummede sig i smerte. Men, idet han mindedes sine ungdomsfærdigheder, gik han — som i Halting — ned på hænder, lod sine skohæle hvirvle om ørerne på slubberten, inden han med et spark under hagen sendte ham til jorden.

»Din forbandede norske hund!« — han fo'r løs med hævet daggert

»Holdt!« — den langt mindre befalingsmand havde grebet ham om armen og slængt ham til side.

Tys far, det er mig, din Asbjørn!

»En ærlig skotte ville aldrig have slået på en vabenløs fange, og, selv om han havde fået et velfortjent knubs for sine slyngelstreger, aldrig have benyttet våben mod ham! Hold dine fingre borte... Tysker-Kurt, forstår du?« — og manden luskede af med et hadefuldt blik til både befalingsmanden og Peder.

»I bådene!« — lød kommandoen fra skibene, og ført i land blev Peder med bundne hænder og med et reb flettet ind i sit lange hår — som et stykke kvæg — drevet af sted. Mærkeligt nok fik han dog tilladelse til at gå hjem — selvfølgelig under bevogtning, og medens den dødeligt forskrækkede Sirid lod diske op for skotterne og således afledte opmærksomheden lidt fra Peder, fik denne, hvis hænder løstes så længe, lov til at begive sig til »Hemmeligheden«, *alene*.

»Hurtigt, Gurli!« — Tjenestepigen havde straks forstået

Peders hemmelige tegn og var listet ud — »Tag denne budstikke, løb, få skyds undervejs til nærmeste naboer, Svenske-kongens skotske lejesvende er i landet! Lad baverne tænde overalt! Kommer vi vel fra dette, skal du ikke blive glemt . . .!»

»Husbond!» — svarede Gurli alvorligt — »sådan gør man ikke for gunst eller gavel!»

»Nej vel, min pige! Men . . . tys!»

»Blot mig, Jens Andersen!» — hviskede denne — »Jeg kender lidt til det skotske sprog! Vi tager gamle laser på, tager fløjten med, vi er landstrygere, spiller og danser os frem . . . for ikke at vække deres mistanke!»

»Farvel, børn! Gud være med os alle!»

*

Et sted undervejs var Peder blevet slængt ind i et mørkt rum, hvor han forskrækket var vågnet op.

»Tys, far! Det er mig, din Asbjørn! Du var storartet mod denne forbandede Tysker-Kurt! Det blev heldigvis ikke nødvendigt for mig at tage fat! Men pas på, nu hader han både dig og mig!»

»Men du her hos mig, Asbjørn!» — Peder var meget bevæget — »Hvorledes . . .?»

»De aner ikke her, at jeg er nordmand! Jeg er blevet beordret til at passe på dig! Måske må jeg skælde ud, knubse lidt på skrømt, forstår du, far?»

»Ja, men du her, Asbjørn? Hos mig i min nød!»

»Aa, jeg fæ . . . bliv ikke forskrækket, når du ser mig som skotsk soldat!»

»Som skotsk soldat?» — gispede Peder.

»Tys, far! Det gælder livet for os begge! Jeg var i en skotsk by . . . uden hyre, hvor jeg, dumrian, lod mig lokke til kros af hververne; de slyngler må have kommet noget stærkt i drikkevarerne, og da jeg vågnede op, havde man vidner på,

at jeg havde taget mod håndpenge, drukket dem op — sagde de. Jeg var tvangshvervet skotsk soldat; *nu* oven i købet mod mine egne landsmænd. Jeg havde tænkt på at desertere, nu må jeg stå pinen ud, også for din skyld! Måske kan vi to gøre noget for vore landsmænd?«

»Jeg søgte jo at føre jer vild!« — Peder lo.

»Ja far, dit spark til Tysker-Kurt og din vejviserfærd har holdt mit humør oppe! Vi er dødtrætte af at blive slæbt over fjæld, gennem morads og vejløs skov, af at vade frem og tilbage over elve! Men nogle af vore har vel nået at bjerge liv og gods imedens?«

»Og budstikken fik jeg vel afsted, og baverne vil virke!«

»Sikkert! Gud være med dig, kære far! Tys! — og borte var Asbjørn.

*

Præsten var allerede et stykke inde i gudstjenesten, da lensmanden kom ind og bankede tre gange i gulvet med sin stav.

»Forlad, hr. Anders, forstyrrelsen! Hør an, folk! Denne gode norske pige, Gurli Hansdatter, og denne raske, danske søgut fra Odense by, Jens Andersen, vil tale til jer!«

»Min husbond, Peder Klognes, blev taget til vejviser af skotterne, Svenske-kongens vilde lejesvende mod vor konge og land! Men snild, som han var, fik han mig afsted med budstikken! Denne raske sømand, Jens Andersen har trofast fulgt mig! Vi klædte os i pjalter, og som farende folk har vi sunget og danset og spillet os frem uden at vække mistanke; men uden Jens havde jeg vel været fortabt, kan jeg tænke!«

»Nu må du ikke overdrive, Gurli! En stadspige har du været, modig og tapper, gået dine føder blodige, som i ser! Men nu løber budstokken. Baverne lyser overalt, medens de skotske djævle huserer med brand, vold og mord og plyndring!«

»Vi takker jer begge!« — sagde lensmanden — »Men vore

egne soldater kæmper langt borte for land og konge! Vi må derfor stole på os selv! Børn, kvinder og gamle må tage til fjelds! Og alle våbenføre mænd må samle alt, hvad haves af gode våben og fødemidler, . . . stå sammen! Gud være med Norge, med os alle!«

*

Peder Klognes var udmattet sunket til jorden.

»Giv dog den forbandede nordmand lidt koldt stål!« — sagde den vilde Tysker-Kurt.

»Hovedsmanden siger nok til, når han har brug for dine råd, Tysker-Kurt!« — sagde Asbjørn roligt.

»Du trænger nok til nogle munddask!«

»Af dig måske? Pyt!« — hånede Asbjørn.

Da Kurt havde grebet fat i ham, mærkede Asbjørn straks, at den stærke karl var hans mester i basketag. Derfor sled han sig løs fra ham, trak ham pludselig i den ene arm til sig, fik ham ud af ligevægt og slængte ham med et snuptag til jorden. Rasende fo'r Kurt på ham igen, og det var med nød og næppe, at Asbjørn undgik en næsestyver. Men han var nu — som sømand — på sit rette felt, nævekampen. Han dansede rundt om sin tunge modstander og dængede ham sådan til fra alle kanter, så Kurt snart blev slået til jorden under tilskuernes jubelråb. Kurt var så almindeligt hadet, at selv befalingsmændene godtede sig over hans nederlag.

*

»Jeg tænker!« — sagde bøndernes fører, Berdon af Ringebo — »at dette sted her vil være tjenligt til at standse skottehæren, her ved kringelen, hvor Lougen haster forbi. På lidt afstand ligner disse sten og tømmerstokke, skjult af løv- og fyrretræer, en lille skov. Men vi har erfarne folk mod os! Vi må skjule os godt, og nogle af os må ligge roligt i skjul lidt herfra, lade fortrop og hovedstyrke marchere forbi og først komme frem og spærre tilbagevejen, når vi er i gang

Bonderne gik frem mod skotterne . . .

her, har vi dem i fælden! Hvad mener I? End du, Arne?«

»Du har talt vel, Berdon!« — svarede Arne fra Ringebo —
Jeg foreslår en vagt på fjeldpynten der, som kunne vare os
ad og samtidig bortlede fjendens opmærksomhed noget fra

fælden her . . . der fra er godt udsyn over egnen og fjender-
nes march! Hvem her blæser på stut?«

»Jeg - jeg - jeg - jeg!« — det var fra flere mænd; men
Gurlis stemme skar igennem.

»Så tager vi dig, Gurli!«

»Tak!« — Gurli rødmede af stolthed.

»Men ikke ønsker jeg dig skamferet, lille Gurli!« — sagde
Jens Andersen halvhøjt — »Du, min hjertensven!«

»Du må tage din pige, som hun er, Jens!« — hun havde
smilende grebet hans hånd. — »Jeg er parat!« — sagde hun
højt.

»For at du, Jens Andersen, skal kunne kæmpe med sinds-
ro, må du vide, at ingen armbrøstbolt eller bøssekuhle vil
kunne nå at skade Gurli deroppe!« — sagde Arne — »På
Storøen kunne også lægges en mindre flok, som ved et blindt
angreb kunne gøre fjenderne end mere trygge og yderligere
bortlede deres opmærksomhed fra os . . . og fælden!«

»Vel talt! Vil du, Arne, tage dig af alt det? Men husk, jeg
selvtredje lægger an på hovedsmanden! Først mit skud er
signalet til, at angrebet skal begynde! Skulle jeg skyde fejl,
skyder i andre to . . . *straks!*«

*

Onsdag den 26. august 1612 brød skotterne op på deres
færd mod deres skæbne. »Hør troldkattene hvor de skriger!«
— råbte de ved lyden af barneskrig fra fjeldene, hvortil en
del mødre og gamle var flygtet — »Når vi kommer igen, skal
vi besøge dem!«

Skotterne nærmede sig trygge og muntre.. De svang huer-
ne og svarede flere gange med deres krigeriske musik på
Gurlis stadige stut-signaler og råbte til hende. De spottede
også over angrebet fra Storøen og svang huerne efter —
hvad de troede — hver mislykket salve.

Da man mente, at hovedsmanden kunne gøre sig hård mod

skud, benyttede Berdon en tygget sølvknap som forladning i sin bøsse. Skudet traf godt, manden segnede, sten og tømmerstokke faldt med et tordnende brag, og snart rasede bøndernes skyde-, hug- og stikvåben samt svære økser blandt de forfærdede skotter, som stod sammenstuede i det snævre pas. Mange faldt eller såredes, nedtrampedes, styrtedes eller styrtede sig i den rivende elv. Bagtroppen, som ville flygte tilbage, blev angrebet og ilde tilredt af de forbitrede bønder. Da fortroppen indhentedes, og bønderne faldt an, overtog Peder Klognes rollen som beskytter.

»Holdt« — råbte han — »Jeg er Peder Klognes af jeres egne folk! Og holdt der!« — han slog en bøssepibe i vejret — »Det er min gode søn, Asbjørn, som har været sit land en god ven og sin fader en god beskytter på hans færd! Men skån nu disse folk her! Flere af dem har været så gode mod mig, som de turde!« — og Peder fandt gehør hos sejrherrene; skotterne nedlagde våbnene.

»Men er I da galne!« — råbte Kurt nu pludselig og greb igen sit væрге — »de er jo ikke engang så mange som vi! Låd os slå os igennem . . . følg mig!« Men en vældig bonde, som han rettede sit stød mod, parerede let med sin svære økse og fældede Kurt med et eneste hug . . . »Han fik den straf, han fortjente; han havde overgivet sig!« — sagde bonden roligt.

*

Men da Jens Andersen efter kampen hastede op til Gurli, lå hun på jorden tilsyneladende besvimet, og — rystende af sindsbevægelse — kastede han sig ned ved hende.

»Gurli« — råbte han fortvivlet — »hvor lider du?«

»Nu lider jeg *vel*, når du er hos mig, Jens!« hun havde åbnet øjnene og smilede et lille, mat smil.

»Så ramte de dig dog, de elendige?«

»Nej, men da jeg så ligene i elven og så denne farves rød af blod!« — hun gøs — » . . . tænkte jeg, at noget af dette

blod måske kunne komme over os . . . og vore, fordi jeg havde været med til at lede disse folk i en fælde! Jeg besvimedede . . . og . . . ser du, Jens!«

»Men, lille Gurli . . . landets fjender . . . har myrdet, røvet, brændt over alt!«

»Men dog kristne mennesker, som du og jeg! Og hjemme hos dem venter måske . . . koner . . . kæresten . . . eller børn?«
— sluttede hun gysende.

*

»Gurli« — sagde Peder, da man var vel hjemme igen —
»som du selv sagde, sådan noget gør man ikke for gunst eller gave . . . Men det blev din og Jens Andersens modige færd, som til dels begrænsede ulykkerne, og derfor er vi en del, som har besluttet at sørge for godt udstyr og god bryllupsfærd for jer begge! Og I skal altid være som børn af dette hus, hos Sirid og mig!«

»Å tak! tusind tak!« — de to unge trykkede rørt deres velgøreres hænder, og Gurli knælede ned og omfavnede Sirid.

»Hvis I her vil forsøge at gøre en god landmand af en forløben sømand . . . så . . . jeg har ingen familie hjemme og kunne dårligt tænke mig at skilles fra jer her . . . og min så nyligt erhvervede ven, Asbjørn, som vel nu har fået nok af udlændigheden!« — sluttede Jens.

»Ikke skal jeg mere ud og kriges for Svenske-kongen eller andre fremmede! Nu kun for gamle Norge, min far!«

Som den øvede skyttes pil, når den turer fra buestrengen, ikke under sig hvile, for den er ved målet, således er mennesket skabt af Gud med sigte på Gud, og kan ikke finde hvile for i Gud.

Søren Kierkegaard.

De to møllere

Af Jens Lampe.

På Als går endnu sagnet om de to møllere og deres bitre strid. Den ældste af dem hed Nikolaj, men kaldtes aldrig andet end Klåj — og noget så snavset og skægget som Klåj på vandmøllen udenfor Stolbro kunne man vanskeligt forestille sig, såfremt man da ikke havde set ham med egne øjne. Heller ikke kunne man gøre sig noget rigtigt begreb om den mangel på orden og renlighed, der rådede i hans vandmølle, også kaldet Nedermøllen, ved Stolbrobæk, medmindre man havde haft lejlighed til at stikke næsen ind i hans melede muserede. Ikke destomindre havde Klåj altid meget at male, for bonderne og kådnerne vidste, at han kun toldede tilbørligt af deres korn og aldrig lod dem vente længere på melet eller grutningen end højst nødigt. Og skulle ventetiden alligevel trække noget ud, var Klåj aldrig karrig med sine dramme, men man gjorde vel i ikke at lade sig mærke med den mangel på properhed og orden, der herskede på hans enemærker. Kom man med hentydninger, kunne Klåj blive tvær og mut eller helt umedgørlig, og så vidste man aldrig, med hvilken ende han ville foretrække at svare.

Nå ja, blev man uven med Klåj, var det ikke værre, end at man kunne få malet hos Bertel, hvis mølle blev drevet af vand fra samme bæk, blot en halv mil længere oppe, hvorfor man også kaldte hans mølle for Overmøllen. Bertel var en holden mand, men noget stolt og egenrådig. Mange havde mistanke om, at det ikke var gået helt ærligt til med hans velstand. Desuden var han ikke så vellidt på egnen, fordi han var kommet »udefra«, altså ikke født på oen. At tænke sig — han sagde »a« om sig selv og

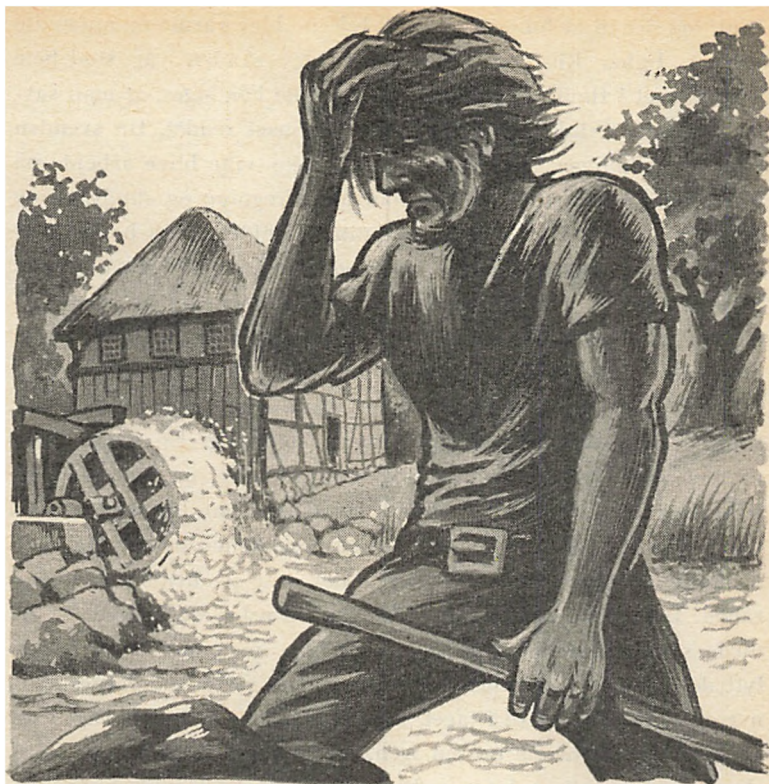
ikke »æ« som ordentlige folk. Hans stilling var ikke blevet bedre af, at han trods sin velstand og sit ret gode udseende foretrak at forblive pebersvend. Bertel havde drevet gæk med den ene kønne gårdmandsdatter efter den anden — men desværre med den udgang, at fædrene til de forsmåede kørte deres korn ned til Klåj på Neder møllen.

Efterhånden fik Bertel så lidt at bestille, så det forlød, at man på højere sted havde i tankerne at tage koncessionen fra ham. Da dette kom Bertel for øre, blev han bitter — og hans misundelse overfor Klåj voksede, da han en novemberdag erfarede, at nu havde mølleren på Neder møllen fået så stor søgning, at han havde måttet fæste en svend.

To nætter lå Bertel søvnløs, men den tredje nat stod han op, trak i klæderne, gik ud og satte stibordet med tunge tanker. Lidt efter gik han ind og hentede spade og skovl og gik i gang med at gøre opdæmningen højere og stærkere. Bertel gravede og skovlede, sled og slæbte hele den mørke nat, og da solen mellem klokken syv og otte viste sin røde kugle ovre bag Nørreskoven, var hans klæder så våde af sved, at han fik kuldegysninger. Bertel fornåm snart, at han havde feber, hvorfor han klædte sig af, riglede døren og krøb under dynen. Længe lå han og pintes både på krop og sjæl, snart vågen, snart i en urolig døs, indtil han endelig faldt i en dyb søvn. Hvor længe han havde sovet, anede han intet om. Kanske i flere døgn. Imens fyldtes Bertels mølledam i den grad, at sivene og de små piletræer ved bredden stod under vand, hvorimod bækken mellem de to vandmøller og videre ud til Stevningnor blev så tørlagt, at stenene på bunden kom til syne, og sendrægtige ål og gedder blev et let bytte for folk, der tilfældigvis kom forbi.

Klåj opdagede naturligvis hurtigt, at hjulet gik i stå, og da hans knappe tålmod havde været på prøve længe nok, sendte han sin svend op til Bertel med bud om, at hvis der ikke kom vand samme dag, ville Klåj uden tøven gå til herredsfogeden, og så kunne Bertel da være helt sikker på, at koncessionen ville gå sig en tur.

»— A ska' gi' ham vand«, svarede Bertel, »— og det sådan, at

Han tog hakke og spade og gennembrød dæmningen

han og hans rådne rotterede for en gangs skyld skal bli' rensel!«. Inden svenden havde vendt ham ryggen, var Bertel på vej hen til stighbordet. Med indædt raseri rev han det op med et ryk. Dernæst tog han hakke og spade og gennembrød dæmningen i godt og vel en favns bredde, så det opstemmede vand fossede i en kraftig, uafbrudt kaskade, som sydende og brusende banede sig vej gennem det udtørrede bækleje og rev rullesten, tørre grene og planter ved bredderne med sig. Da bølgen brusede ned over Klåjs frønnede

hjul, tog det til at løbe så vildt, at lejerne blev varme og antændte værket. Inden Klåj og hans svend blev skaden var, stod hele kværnhuset i flammer, og selv om det ikke kan siges, at man savnede vand til slukningen, blev kun indhuset reddet. Da svenden efter oprydningen skønnede, at der ikke ville blive arbejde på Nedermøllen i et rum tid, bad han om afregning og skudsmål og drog af gårde. Klåj var under slukningsarbejdet og alt bøvet med de svedne og sodede planker og brædestumper blevet så snavset som en rakker. I ondt lune gik han ind i køkkenet og spiste sin nadver uden at mæle et ord til konen, som iøvrigt gik og græd utrøsteligt. Lidt efter hørte hun ham pusle ude ved slibestenen. Han hvæssede et eller andet under drøje eder, men så blev der stille. Konen slukkede tællepråsen og lagde sig. En stund efter vågnede hun ved, at regnen slog mod ruderne, og opdagede, at Klåj ikke var gået til sengs endnu. Hvad mon han tog sig for i det vejr? Hun tog noget tøj på, gik ud og åbnede den øverste halvdør og kaldte på ham, men der kom intet svar på hendes gentagne råben. Det stank endnu stærkt af røg og aske, og bækken svulmede som aldrig før. Hun lagde sig igen, men med tøjet på og lyttede til regnens dryppen fra grenene. Det suste i poplernes kroner og dirrede af og til i taget. En fæl angst holdt hende vågen og fik hende til at tænde pråsen igen. Men nu syntes hun at se sære skygger i krogene og høre underlige lyde. Møllerkonen skulle lige til at skringe, da døren åbnedes og Klåj trådte ind. — »Hvor har du været så længe?« — »Æ hæ væt op å bu'st Bertel!« var hans hæse og knappe svar, hvorefter han lagde sig ved siden af konen uden at mæle et muk.

Næste dag fortaltes på egnen, at Bertel om natten havde haft besøg af selveste den skinbarlige djævel. Og det forholdt sig således: En mand, som havde siddet og våget ved en ko, som skulle kælve, havde set et sort, håret uhyre begive sig ind i Overmøllen. Kort efter havde han hørt et langeligt, skærende skrig, som når man stikker en gris; men han havde ikke turdet flytte sig.

Hvad der faktisk var sket, blev snart klart. Herredsfogeden

troede ikke meget på tøjeri og fandt hurtigt ud af sagen, og Klåj tøvede da heller ikke med at tilstå.

En stille, råkold januardag blev han henrettet i nærheden af Egen tingsted, og folk fra hele herredet havde samlet sig for at se den sorte møllers endeligt. Men da han førtes frem, var han helt ukendelig. I fængslet var han blevet toet og raget og iført et sæt rent, hvidt møllertøj, som konen havde fundet på bunden af dragkisten, og dette syn skuffede mange af de tilstedeværende. En del gav også lydeligt udtryk for deres ærgrelser over, at de nu fik længere vej til mølle, nu da både Bertels og Klåjs hjul var gået i stå.

Sådan endte den bitre strid mellem de to møllere. Deres vandmøller rejstes aldrig igen, og bækken, som drev deres hjul, er i dag kun en ubetydelig rende; men marken ved siden af stedet, hvor Bertels mølle lå, kaldes endnu »Mølbjerre« og lavningen, hvor den anden mølle skal have ligget, påvises endnu, hvor vejen fra Stevning til Stolbro fører over Stolbrobæk. Dette sted kaldes stadig »e øi Møl'stej«.

På alle økonomiske områder er vi socialdemokrater kollektivistiske, på åndslivets område er vi fuldkomne individualister.

F. J. Borghjerg.

MINDEORD

F. A. Svensson, Haderslev

Den 14. oktober 1963 døde redaktør A. Svensson i sit hjem i Haderslev. Dermed standsedes en pen, der gennem mere end et halvt århundrede på fremtrædende vis havde sat mærke i den national- og grænsepolitiske drøftelse i Sønderjylland. Adolph Bernhard Svensson blev født i Løjt Kirkeby den 19. november 1880 som søn af en skræddermester, der var født i det gamle grænseland Halland. Moderen var fra Bodum, men da faderen først i 90'erne erhvervede prøjsisk statsborgerskab, kom Svensson således til verden som svensk statsborger. I de første år måtte familien vise en vis tilbageholdenhed i national henseende og dyrke sindelaget inden døre. Men hans gamle morfader, der i sin ungdom havde faret på Kina-kysten, lærte ham at læse dansk. Faderen kunne i timevis tale om udenrigspolitik, og moderen fortalte minder fra den danske tid og lærte ham at synge danske sange. Da han senere indsendte stile til »Nordslesvigsk Børneblad«, var det M. Andresen og H. P. Hanssen blev opmærksom på hans evner. Det gjaldt dengang om at have øje for de kræfter, der var at finde i det kommende slægtled, og hermed toges i virkeligheden det første skridt, som førte Svensson ind i den danske presses tjeneste. Han blev 1903 elev ved »Flensborg Avis« og tre år senere, kun 27 år gammel, efter højskoleophold og soldatertid, redaktør af »Dybbøl-Posten«.

En ung mands indtræden i den dansk-sonderjyske presse var dengang en indvielse til deltagelsen i forsvaret for modersmålet og danskheden. Under lærertiden i Flensborg havde Jens Jessens personlighed og fremragende journalistiske evner valgt Svenssons

beundring og hengivenhed, og han blev sikkert den af hans elever, som tog den største arv efter ham. Efter Jessens død følte han sig forpligtet til at videreføre læremesterens nationalpolitiske linje, og i sin høje alder satte han ham et æresminde med det tre binds værk, som ikke blot er et udtryk for værdsættende beundring, men også for egen flid og glimrende fremstillingsevne. Det er et værdifuldt bidrag til nationalitetskampens historie.

Sønderborg-årene, fra 1907 til 1915, blev for Svensson, har han selv sagt, en lykkelig tid. Det var en kamptid med skarpe meningsudvekslinger med de tyske myndigheder og lige så skarpe indsigelser mod deres overgreb, som medførte både bøder og fængselsophold. Det var en fest, fordi han samtidig med sit blads fremgang mærkede, at der var en dansk ungdom i vækst i by og på land. I disse år kom han også i forbindelse med sønderjyskinteresserede personligheder i Danmark, og i forbindelse med det ungdomsarbejde, hans hjem blev midtpunktet for, fik han lejlighed til at dyrke læsning af datidens danske forfattere. Hans senere konservative livssyn blev uden tvivl påvirket under venskabet med magister Harald Nielsen. Som et resultat af det arbejde han havde været med til at sætte igang, blev det danske Sønderborghus rejst og stod færdigt ved den første verdenskrigs begyndelse.

»Den gamle ve«, skillelinjen mellem protestpolitikken og forhandlingspolitikken, var ved Svenssons overtagelse af »Dybbøl-Posten«s redaktion atter blevet synlig. Anledningen var de af H. P. Hanssens, i forståelse med det danske udenrigsministerium, førte forhandlinger i Berlin for at opnå optanternes naturalisering og i forbindelse hermed hans afstemning i rigsdagen for den såkaldte »Hottentotbevilling«. Det havde til følge, at Svensson efter at han havde overtaget redaktionen af »Dybbøl-Posten« straks i det første nummer af bladet, den 2. januar 1907, tog skarpt til orde mod Hanssens forhandlingspolitik. Det førte til skarpe meningsudvekslinger og brydninger, som varede ved til 1910, da Hanssen nedlagde sit mandat og først indvilligede i at lade sig genopstille efter at Vælgerforeningens tilsynsråd havde givet ham en tillidserklæring.

I sine erindringer har Svensson fastholdt det berettigede i det standpunkt, han dengang indtog, men indrømmer, at han burde have brugt en mere urban udtryksform. Havde det været tilfældet, var meningsudvekslingen næppe blevet af en så voldsom karakter, formentlig heller ikke, hvis Svensson under en forhandling var blevet orienteret om motiverne til Hanssens holdning.

Et personligt moment i dette modsætningsforhold var ikke tilstede imellem de to mænd. Tværtimod har de gentagne gange givet udtryk for gensidig anerkendelse. Den hyldest, Svensson tolkede til H. P. Hanssen efter dennes store tale ved årsmødet 1914, blev ikke blot frembåret af beundring, men han nåede her højdepunktet i sin ypperlige journalistiske sprogbehandling.

Ved den første verdenskrigs udbrud blev Svensson arresteret, og derefter indkaldt til krigstjeneste ved etapetropperne. Efter krigen sluttede han sig til Flensborg-bevægelsen, hvis synspunkter han med varme forfægtede i det af ham og sekretær J. M. Kylling 1919 i Haderslev oprettede dagblad »Danskeren«. Det efterfulgtes af »Haderslev Stiftstidende«, der 1929 gik op i »Jydske Tidende«, hvis politiske redaktør han var indtil 1945. Han blev aldrig partipolitiker i dogmatisk forstand, men lagde, det viste han som leder af det konservative højskolekursus på Hindsgavl fra 1926 til 1936, størst vægt på den etiske side af konservatismen. I de samme år og senere tog han til orde for en økonomisk sanering af det sønderjyske landbrug. Det gjaldt for ham, som for H. P. Hanssen, om at gøre en indsats for danskhedens bevarelse. Men medens H. P. Hanssen fremsatte alvorlige advarsler mod for stor eftergivenesshed over for tyskerne, krævede Svensson nu forståelse for den særlige historiske udvikling i grænselandet, også med hensyn til det tyske mindretal.

I de år Svensson var medlem af den danske rigsdag (1932-45) tog han ofte ordet i sønderjyske anliggender, og altid under lydher opmærksomhed. Da han efter en uoverensstemmelse med sine vælgere om den nye skoleordning for mindretallet tog afsked med Folketinget, mistede det sit kyndigste medlem på det grænsepolitiske område. Siden deltog han ikke i konservativt arbejde. Organisationsvæsnet var egentlig ikke hans stærke side, men under besættelsen var han en klog og indsigtfuld leder af Dansk Samråd, den mest effektive repræsentation for den danske befolkning siden genforeningen. Når samrådet ikke fortsatte ud over denne periode, skyldtes det smålig partipolitisk nid, men Svensson bidrog i sin formandstid i høj grad til dansk sammenhold. Det gjaldt i den tid om at bevare et klart og roligt omdømme, og det var de samme egenskaber, som blev afgørende for hans stilling til Sydslesvigsspørgsmålet.

Han var, som en af hans venner skrev om ham, en mand, der gik sine egne veje ud fra en voldsom selvstændighedstrang, mere respekteret end glat afholdt, men de, der kom hans private

personlighed nær, lærte også hans lunc, hjertevarme, vennesælhed og rige gemyt at kende. — Det er en rigtig bedømmelse af iøjnefaldende karaktertræk hos ham. Men gjaldt det et standpunkt, var den gamle Svensson den samme som i de unge år, om end mere mådeholden i udtryksformen.

Ved hans død skrev redaktør Anders Vigen: »Af sind var Svensson en romantiker af dem, hvis fødder ikke glemmer jorden, selv om ånden går på vingerne«. — Hertil kan føjes, at han selv har indskrevet sit navn i det afsnit af Sønderjyllands historic, som omhandler brydningstider og højtidsstunder, og hvor alt tog sigte mod samme mål.

Morten Kamphøvcner.

Andreas Kaad, Mindebjerg

Den 4. januar 1964 afgik fhv. sognefoged og sognerådsformand Andreas Kaad, Mindebjerg, ved døden i en alder af 73 år. Fra sin tidligste ungdom havde Andreas Kaad været stærkt engageret i et arbejde for sin hjemstavn og for det land, han følte sig så stærkt og inderligt knyttet til. Som søn af den landskendte bonde Peter Kaad, Vollerup, voksede han op i et hjem, præget af kampen for danskhedens hævdelse, og han fulgte tidligt i faderens spor. Sin egentlige indsats kom han dog naturligt nok især til at øve i tiden efter genforeningen. I de bevægede dage omkring afstemningen gik han ind for vore sydslesvigske landsmænds mål og fulgte da lidt andre veje end faderen, idet han tilsluttede sig Flensborgretningen. Da det ikke lykkedes at få Flensborg med, stillede han sig ind i et arbejde for at styrke danskheden syd for grænsen så meget som

muligt, uden at han på noget tidspunkt hermed forbandt tanken om at ændre den afgørelse, der een gang var truffet, og dette standpunkt fastholdt han, da spørgsmålet om Sydslesvig påny rulledes op efter den sidste verdenskrigs afslutning. Han manede til

mådehold og forsigtighed — også med hensyn til behandlingen af det tyske mindretal i Nordslesvig, hvis rettigheder han ønskede ubeskåret.

I overgangstiden efter genforeningen blev Andreas Kaad draget ind i dansk parlipolitik som venstremand. Han var ved et af de første valg opstillet som kandidat i Sønderborgkredsen og beklædte gennem en årrække posten som formand for Venstre i den sønderjyske storkreds. Efter rentier N. Kr. Nielsens død blev han sognerådsformand i Hørup og varetog som sådan sognets interesser med aldrig svigtende nidkærhed. Der ud over kom han til at beklæde en lang række andre tillidshverv.

Når Andreas Kaad tog ordet i en forsamling, lyttede man opmærksomt til, hvad han havde at sige. Han var ikke lyrisk som sin bedstefar og ikke impulsiv som faderen, men der var noget af dem begge i ham. Man husker hans krumbojede skikkelse, der ingenlunde forstyrrede indtrykket af en stærk personlighed, der hverken ville eller kunne gå på akkord med uretten, og det var nok dette i forbindelse med hans kloge, velgennemtænkte synspunkter, der gjorde, at han i så høj grad kom til at nyde sine landsmænds tillid.

Fire århundreder havde slægten levet og virket på Als. Det havde sat spor i hans sind. Han ejede en hjemmegroet kærlighed til kirken, til folk og til land. Han elskede den ø, der var blevet hans hjem, og den natur, hvori han færdedes med stille glæde og åben sans for dens skønhed, — og han forstod at give udtryk for sine følelser såvel i skrift som tale, idet han betjente sig af et smukt og velplejet sprog.

Det var karakteristisk for Andreas Kaad, at han havde tilrettelagt alt i forbindelse med den jordefærd, der fandt sted fra Hørup kirke 8. januar. Han havde valgt de ord, der skulle tales over, havde bestemt salmerne og havde nedfældet et skriftligt ønske om, at der ikke skulle tales om hans person, men at man alene skulle samles om Guds ord. Da kisten førtes til graven, sang man — ligeledes efter hans ønske — Jakob Knudsens smukke morgensang »Se nu stiger solen af hav påny« — og heri lå netop udtrykt hans kristne livssyn, båret af en stærk og levende tro på, at »alle dødens skygger for evigt fly«.

Andreas Kaad vil blive mindet med tak for, hvad han betød for sit land og sit folk.

KEL.

Hermann Tychsen, Flensborg

»Ved Hermann Tychsens død har grænselandet mistet en af sine ledende mænd og det danske folk en af sine forposter i syd«, sagde undervisningsminister Helveg Petersen ved bisættelseshøjtideligheden for Sydslesvigsk Forenings afdøde formand, Hermann Tychsen. For mange var afdøde endnu mere, nemlig en ven. Ved hans død mistede den sydslesvigske danskhed en af sine mest markante personligheder. Tychsen, der blev født den 16. 2. 1911 i Skovlund, døde den 23. 3. 1964 efter kort tids sygdom. Hermann Tychsens betydelige organisatoriske evner førte ham tidligt ind i dansk foreningsarbejde syd for grænsen. Efter endt læreruddannelse på Tønder Seminarium vendte han i 1935 tilbage til Sydslesvig og blev lærer ved den danske folkeskole i Flensborg. Han var den fødte pædagog, han holdt af børnene — ikke mindst de helt små, og de holdt af ham. Hermann Tychsen var allerede i sit barndoms-hjem blevet dybt optaget af den danske sag og opdraget til »aktiv danskhed«. Sammen med sin ven og kollega, Niels Bøgh Andersen, tog han fat på to fronter, indadtil for at få aktiveret det danske arbejde og bragt fornyelse ind i den dåværende mindretalsledelse, udadtil værnet mod nazismen, der søgte at kvæle det lille danske mindretal. Der blev brug for den stædighed, der var et så fremtrædende træk i Tychsens karakter.

I 1939 blev han indkaldt til militærtjeneste og deltog i krigen til dens slutning i 1945. Han fik i 1939 tilbudt en lejlighed til at flygte til Danmark. Men han sagde nej, fordi han ikke ville bryde solidariteten med sine sydslesvigske landsmænd, og fordi han hylkede princippet, at et mindretals medlemmer — koste hvad det ville — bør være loyale over for den stat, de bor i, for derved at bevare retten til deres hjemstavn.

Efter krigen tog Tychsen igen fat på arbejdet indenfor de danske foreninger. Han blev i 1946 formand for Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger og skabte trods yderst kaotiske forhold i de

første efterkrigsår rammerne omkring det danske ungdomsarbejde syd for grænsen. I 1956 skiftede han over til formandsposten i Sydslesvigsk Forening, hvor der blev trukket store vekslers på hans arbejdssevne og arbejdslyst. Han kunne ikke leve uden at arbejde hårdt. Der skete ganske simpelt ikke noget betydningsfuldt i Sydslesvig, uden at han var med i det, og som han fik lejlighed til at sætte sit personlige præg på.

Tychsen havde evner til at finde frem til afgørelser, hvor alle interesser blev tilgodeset. Men han gik aldrig på akkord. Hvor det gjaldt om at forsvare fundamentale rettigheder og for ham urørlige principper, kunne han være yderst skarp og urokkelig i sit standpunkt. Helt til det sidste gik han ind for de opgaver, som kunne give det danske arbejde bedst mulige vækstbetingelser. Bag hans til tider noget tilknappede væsen bankede et varmt dansk hjerte. Stærkt og inderligt elskede han Danmark og sin sydslesvigske hjemstavn, som han ofrede sit livs arbejde på at få genforenet.

K. Chr.

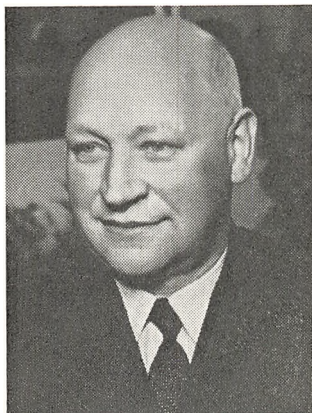
Anders Pedersen Lund, Emmerlev

I femte led, søn efter fader, stammede Anders Lund ned fra den unge mand, der kom fra Hemmet sogn i Ringkøbing amt og i 1787 blev ejer af Højkro i Emmerlev sogn. I hans stue hang portrætter af slægtens ældre medlemmer, tegnet af den kendte sydslesvigske kunstner Jessen-Dedsbøl, som en tid havde ophold på Højkro. Disse arvestykker var — i ordets bedste betydning — kommet på deres rette plads. Deres ejermænd holdt slægten højt i ære. Selv var han født den 31. juli 1899 i Sdr. Sejerslev som søn af Marius Lund og Marie Beyer fra Aasgaard i Skast sogn. (se almanakken for 1939). Han var opkaldt efter sin farfar, den kendte bonde i Rejsby-Ballum, i sin tid formand for Skoleforeningen. I 1923 blev han gift med Mette Marie Heilmann og købte samme år den gård i Emmerlev, som han drev i henvend 40 år,

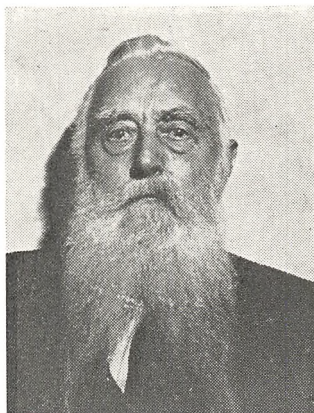

Rettelse til side 134 og 144.

Under »Mindeord« er der indløbet en ombytningsfejl, idet billederne af Anders Pedersen Lund og Laust Nielsen Eriksen skulle have været placeret i omvendt orden. Nedenfor gentages billederne til evtl. indklæbning på rette sted.

Anders Pedersen Lund

Laust Nielsen Eriksen

til han i 1962 byggede hus nær gården. Her døde han den 8. april 1964. Kort før oplevede han den glæde at se en sønnesøn, født på gården og døbt med hans fulde navn.

Anders Lund drev sin gård godt og forsvarligt. På mekaniseringens og rationaliseringens områder gik han ikke i spidsen. Rolig og besindig af natur ville han ikke forhaste og kassere, men bevare. En velovervejede balance mellem gammelt og nyt var hans styrke. Vesteregnsens gamle traditioner tro blev han marskbonde og studeopdrætter i større stil end de fleste, og det faldt helt naturligt, at han i 1943 blev formand for Eksportudvalget, en post, som han bestred til det sidste. Her fik han samarbejde med en stor kreds af mennesker i begge nationale lejre, som ikke bare respekterede hans saglige og faglige dygtighed, men holdt af ham som menneske. Endnu dybt mærket af sygdom stod han på sin plads på eksportmarkederne i Tønder og Skærbæk, hvor mange af hans venner fik set ham for sidste gang.

Det fulgte af sig selv, at der på mange andre områder blev gjort brug af Anders Lunds evner og arbejdskraft. Han afløste sin fader som medlem af bestyrelsen for Digelauget og ligeledes som formand for mejeriet Højtoft, som i hans formandstid blev ombygget og moderniseret. Gennem to valgperioder sad han i sognerådet. Gennem en lang årrække og lige til sin død var han tillidsmand for Grænseforeningen for Tønder Amt. Da vi i 1943 fik dannet et udvalg, der skulle arbejde med Emmerlev sogns historie, var Anders Lund selvskrevet som medlem. Også her holdt han ud til det sidste. Hvor tit har vi ikke måttet undre os over hans næsten fænomenale evne til i hukommelsen at fastholde sine sognefællers data; deres fødselsdato og -år, deres indbyrdes familieforhold o. m. a. Her var han pålidelig som nogen kirkebog. Han ikke bare kendte en mængde mennesker, men han var menneskekender. Han forstod sine medmennesker. Han holdt af dem, og derfor holdt vi af ham.

L. A. Larsen.

Christian Ravn, Flensborg

Den danske Flensborg-advokat Christian Ravn døde den 27. juli 1964 i den høje alder af 87 år. Han var født i Hyrup ved Haderslev, men etablerede sig 1906 efter endt studium som advo-

kat i Flensborg. Det var egentlig hans hensigt at læse til præst, men under sit ophold ved tyske universiteter valgte han juraen.

Gennem de mange år, Ravn røgtede sin sagførergerning, var han til uvurderlig hjælp for danske kredse, som ofte søgte hans bistand. Efter den første verdenskrig, hvor Ravn blev alvorligt såret, gik han aktivt ind i det politiske danske arbejde i Flensborg. Han var medlem af Den nordslesvigske Vælgerforenings tilsynsråd og i denne egenskab medlem af Mellemslesvigsk Udvalg, der gik ind for en særskilt afstemning i 2. zone den 14. marts 1920. Efter Tysklands sammenbrud i 1918 sendte Ravn Flensborg magistrat et åbent brev med kravet om byens genforening med Danmark, som daværende overborgmester Todsøn returnerede med en bemærkning om, at han »med den største bestemthed« frabad sig den slags tilsendelser.

Hans aktivitet for danskheden kostede ham i 1923 embedet som notar. Den egentlige begrundelse bestod i, at han »som tysk embedsmand var gået om bord på et fjendtligt skib«. Han var den 26. 8. 1919 — altså efter fredens undertegnelse — sammen med andre danske flensborgere gået om bord på den franske krydser »La Marseillaise«. Først i 1926 fik Ravn sit notariat tilbage. To år forinden var han blevet indvalgt i Flensborg byråd, hvor han indtil 1929 var rådmand.

En væsentlig del af sin indsats inden for dansk foreningsliv i Flensborg kom Christian Ravn til at yde til gavn for Sct. Knudsgildet. Det var i årene omkring århundredskiftet gledet ind i en nedgangsperiode, men kom under hans ledelse atter ind i en blomstringsperiode. Gildebrødrene hædrede ham ved at gøre ham til æresoldermand.

K. Chr.

Helga Refslund, Bovlund

Den 24. december 1963 — en times tid før der ringedes til juleaftensgudstjeneste i frimenighedskirken på Bovlundbjerg — døde Helga Refslund. Igen havde menigheden mistet en af dem, der bar meget. Og mange havde mistet et menneske, der på en ganske særlig måde havde fået betydning for dem. Helga Refslund blev 77 år. Hun var født i Vellerup 10. april 1886. I »Minder« har M. Refslund Poulsen fortalt om hendes far, Thomas Refslund, en af egnens markante skikkelser. Helga Refslund var et menneske i hvem historien levede. Folkets historie, landsdelens og slægtens. Det vil ganske enkelt sige, at historien betød noget helt afgørende for hende, og hun gav den liv gennem sin fortælling. Det hun havde modtaget og selv erfaret, rakte hun videre. Hun hørte helt hjemme i det Bovlund, der har bygget frimenighedskirke og gennem årene har samlet til folkelige og kristelige møder på grundtvigsk vis. Og dog mærkede man hos hende en stærk samhørighed med hele det sogn, hun boede i. Et af de sidste møder, hun deltog i, var et fællesmøde for hele Agerskov sogn. Hun var meget optaget af, at et sådant møde kom i stand, og hendes indlæg ved denne lejlighed gav på en smuk måde udtryk for samhørigheden.

Uden på nogen måde at bindes af teorier levede Helga Refslund ud fra et grundtvigsk livssyn, vakt og næret af bl. a. plejemoderen, Maren Friis, der stammede fra Kopsholt, pastor Rosenstand, V. Vedsted og L. B. Poulsen. Selv blev hun i sit stille virke og sin stærke medleven en styrke for den menighed og den kreds, der søgte samme skole og forsamlingshus.

Hans Erik Madsen.

Jacob R. Fromm, Grarupgård

Gårdejer Jacob R. Fromm, Grarupgård, døde den 18. oktober 1963 på Haderslev Amts Sygehus. Han blev født på slægtsgården i Grarup den 13. juni 1893 som næstældste søn af gårdejer Tho-

mas Fromm og hustru, født Rudbeck, fra Medstedgård i Halk sogn. Grarupgård var fra gammel tid et adeligt herresæde, en såkaldt frigård med særlige privilegier, udstedt 1493 til slægten Gunge, som da ejede gården. Jacob R. Fromms bedstefar, der var sognefoged og dannebrogsmænd, overtog gården i 1836, da han giftede sig med datteren af Grarupgårds sidste ejer af Gunge-slægten. Dygtighed og nøjsomhed, flid og sparsommelighed har alle dage haft til huse på Grarupgård. Guds frygt og trofasthed mod konge og fædreland var grundpiller, man byggede på i det gode, danske hjem, som i fremmedherredømmets tid og for øvrigt også i tiden efter hørte til danskhedens faste støtter. Fra dette hjem tog Jacob R. Fromm en folkelig-kulturel og landbrugsmæssig god arv med ud i livet, og han forvaltede den vel, satte altid en ære i at leve op til slægtens gode og rige traditioner.

Han besøgte som ung Hejls Efterskole, blev derefter uddannet ved landbruget både nord for Kongeåen som også syd på. Oktober 1914 blev han indkaldt til tysk krigstjeneste og måtte gøre krigen med til den bitre ende. 1. november 1920 overtog han slægtsgården. Som den dygtige mand, han var, kom der tidligt bud efter ham fra samfundets side, og der er gennem årene vist ham ualmindelig stor tillid til varetagelsen af mange offentlige hverv. Han var medlem af Lunding Andelsmejeris bestyrelse i 30 år, deraf 21 år som formand. Han var som ung formand for Haderslev Østeramts Ringriderforening, fra 1933 til 1955 medlem af Haderslev Amts Landboforenings bestyrelse som kasserer. Han var formand for Grarup sogns danske Samfund, medlem af Grarup sogneråd i 30 år, deraf 14 år som formand. I 1928 blev han formand for Haderslev Næs Elektricitetsforsyning, som han ved sin død var formand for på 14. år, og siden 1949 var han tillige medlem af bestyrelsen for Sønderjyllands Højspændingsværk. Han var formand for Danske Landbrugeres Kødforsyning i Haderslev amt, i besættelsesårene formand for beskæftigelsesudvalgene i Haderslev valgkreds. Han var mangeårig tillidsmand

for Haderslev Østeramts Grænseforening og medlem af bestyrelsen for Selskabet Harmonien i Haderslev.

Et omfattende og meget krævende virke lagde således beslag på ham, og han sparede sig aldrig. Hvad han påtog sig blev udført nidkært og med en sjælden trofasthed. Og ved siden af det alt-sammen ledede han gårdens drift mønsterværdigt, i de sidste år dog støttet af sin søn som driftsleder.

C. P.

Niels H. Skov, Løgumkloster

Fhv. gårdejer Niels H. Skov, Løgumkloster, som døde i sit hjem på Vænget i Løgumkloster d. 9. oktober 1963, blev født den 11. november 1884 i et godt dansk gårdmandshjem i Løgumkloster. Han var ældste søn, en yngre broder var blandt de første, som faldt i 1. verdenskrig i efteråret 1914. Selv gjorde han hele 1. verdenskrig med, men kom hjem uden mén. Efter genforeningen toges hans evner i brug på forskellig vis. Han var således den 1. formand for skolekommissionen i 15 år til 1935, og havde det bedste samarbejde med skoleinspektør og lærerkollegiet og fulgte med forståelse arbejdet i skolen. I en årrække var han formand for Løgumkloster og Omegns Landboforening, der siden udnævnte ham til æresmedlem, ligesom han har været formand for Løgumkloster Andelsmejeri. Skov var med til at stifte Løgumkloster Forsamlingshus, hvis første formand han var fra 1927 til 1942. Desuden har han været medlem af Løgumkloster byråd i et par perioder efter genforeningen, valgt på den danske fællesliste som sin stands repræsentant, og her gjorde han god fyldest. — Fra 1937 til 1954 sad han som næstformand for Løgumkloster Skattekreds. — En søn har nu overtaget slægtsgården.

Niels H. Skov vil vi mindes med respekt for hans altid uegenyttige virke og hans venlige og redelige færd.

P. P. Thomsen.

Alfred W. Albertsen, Flensborg

Den 2. august 1964 døde rådmand, malermester Alfred W. Albertsen, Flensborg. Albertsen, der var født i Flensborg den 10. august 1899, var ikke de store ords mand, men frem for alt en arbejds mand. Hans energi, samvittighedsfuldhed og dybe indsigt i forholdene gjorde ham til en skattet medarbejder i alle udvalg og institutioner, hvor man havde brug for hans rige evner.

Kun 17 år gammel blev han i 1916 indkaldt til tysk krigstjeneste på vestfronten. Efter krigen blev han, kun 23 år gammel, mester og overtog sin fars forretning, som han under ofte yderst svære forhold skabte en smuk position. På et meget tidligt tidspunkt kom Albertsen med ind i det danske foreningsarbejde. Han var en af medstifterne af Flensborg Håndværkerforening i tyverne og tog del i Sydslesvigsk Forenings og Skoleforenings virke

som tillidsmand. I slutningen af den anden verdenskrig, hvis første år han måtte deltage i som tysk soldat, blev han formand for Flensborg Håndværkerforening. I årene efter 1945 var han medvirkende ved oprettelsen af en hel række danske håndværkerforeninger rundt omkring i Sydslesvig, og det skyldtes også hans initiativ, at der blev oprettet en fællesrepræsentation for dansk håndværk i Sydslesvig, en organisation, han var formand for i en lang årrække. Han lagde et særlig stort arbejde i alle bestræbelser for at dygtiggøre håndværker-ungdommen. Til fordel for denne ungdom kom han også til at virke inden for ledelsen af Sydslesvigsk Erhvervsfond.

Albertsens betydeligste indsats kom dog til at omfatte det kommunalpolitiske område. Allerede før krigen var han knyttet til Flensborg bys kommunale selvforvaltning, og efter 1945 var han til sin død medlem af byens byråd og magistrat. Han var i alle lejre højt respekteret for sin dygtige, af megen medmenneskelighed og sagkundskab prægede indsats på byens rådhus.

K. Chr.

Carl Borch, Tønder

Carl Borch blev født den 16. april 1874 i Klovtoft. Han kom i 1909 som købmand til Tønder. Kredsen af danske tøndringer var ikke stor på det tidspunkt, så han og hans familie blev hilst velkommen til at være med i arbejdet. Sammen med Charlotte Borch,

f. Mærsk, skabtes der et dansk, gæstfrit hjem, der blev et aktiv i nationalitetskampen. »Tønder Læseforening« var Carl Borch med til at støtte fra dens start i 1912. Det var på hans initiativ, at der allerede dengang kunne oprettes en »Sygeplejeforening for Tønder og Omegn«. Han var medarrangør af dyrskuet i 1914 — en dansk dag i et tysk Tønder. Stilfærdig, men trofast og varmhjertet tog han del i det på den tid så påkrævede arbejde, der bedst kan betegnes ved ordet »Kleinarbeit«.

Straks ved krigens udbrud i 1914 blev Borch indkaldt som »Sanitätsunteroffizier« og måtte

være borte fra hjemmet i 4 år, en stor del af tiden i Galizien. Ved hjemkomsten fra krigstjenesten fik han ikke blot tid til igen at oparbejde sin forretning, men også til at tage imod C.J.S.' henstilling om at blive medlem af den kontrolkommission, der skulle overvåge valghandlingerne den 20. februar 1920, og han var ligeledes medlem af valutakommissionen.

I 1924 oprettedes »Foreningen til støtte af den tønderske Knipplingsindustri«, og Carl Borch blev dens formand. Som »Sønderjysk Fond«s tillidsmand var det ham altid en særlig glæde at kunne uddele støtte til gamle kniplersker.

Gennem årene foregik der adskilligt i Borchs kontor i Allégade. Der opsøgte branddirektøren, skatterådsformanden, repræsentanten for »Ny jydsk Kjøbstad-Creditforening« og selvfølgelig også købmanden, der solgte olie. Med gammeldags flid og grundighed arbejdedes der fra morgen til aften. Fra sin kontorstol fulgte Borch Tønder bys udvikling og glædede sig over den.

Det var en stor dag for ham, da han udnævntes til Ridder af Dannebrog — en velfortjent anerkendelse af hans trofasthed.

Han døde den 10. marts 1962. De døde rider hurtigt — men mindet om en af de sidste danske tøndringer, der var med til at gøre et stykke arbejde dengang, det kostede noget at være dansk, vil leve i os, der har kendt Carl Borch. Vi ærer dette minde i taknemlighed.

Helene Moltke.

Jørgen Nielsen Sorgenfri, Haderslev

Den 12. marts 1964 døde snedkermester Jørgen Nielsen Sorgenfri, Haderslev, 87 år gammel.

Jørgen Sorgenfri var født i Stubbom ved Christiansfeld den 25. december 1876. Hans far var snedkermester, men på grund af sygdom i hjemmet blev han fra sit niende år opdraget i gårdejer Peter Fink og hustrus hjem, og ånden i dette hjem kom til at præge ham for livstid, både nationalt og kristeligt.

Snedkerhåndværket lærte Jørgen Sorgenfri hos snedkermester Bennike i Middelfart, hvis datter senere blev hans hustru. Efter videreuddannelse i faget i Sverige, Finland og København, startede Jørgen Sorgenfri i 1902 sin egen virksomhed i Haderslev, og i ejendommen Gåskærgade 48 stiftede han sammen med sin hustru et af de gode danske hjem, der fik så stor betydning under nationalitets-

kampen. I sine unge år gjorde Jørgen Sorgenfri blandt andet et stort arbejde indenfor Haderslev Gymnastikforening, og lige fra starten var han et trofast medlem af den danske frimenighed, der fik sin egen smukke kirke i Laurids Skaugade. Ved afslutningen af den første verdenskrig var han primus motor i den kreds af danske Haderslev-borgere, der ved oprettelse af en privatskole sørgede for, at børn fra danske hjem endnu før genforeningen kunne få undervisning på deres modersmål. Efter genforeningen var han medstifter af »15. Juni-Foreningen«, der i en lang årrække arrangerede de smukke børne-flagtog på Valdemarsdagen.

Fru Sorgenfri, der i mange år var svagelig, døde i 1944. Jørgen Sorgenfri overlevs af fire sønner og to døtre.

N.P.-II.

Johan Wrang, Flensborg

Kun 14 dage efter sin gode ven, malermester Alfred Albertsens død, sank bankdirektør, vicebyrådspræsident Johan Wrang, Flensborg, død sammen under et samvær i Sct. Knudsgildet den 19. august 1964. Med ham døde en af Flensborgs mest kendte danske skikkelser. Han var lige højt agtet både i danske og tyske kredse. Wrang blev 73 år gammel.

Johan Wrang kom til Union-Bank i 1927 som fuldmægtig, og i 1951 avancerede han til direktør for det kendte danske pengeinstitut i grænsebyen. Men der var også bud efter ham fra andre sider. Han var medlem af bestyrelsen for Slesvigsk Kreditforening, en lang årrække næstformand i Dansk Skoleforening for Sydslesvig og dansk byrådsmedlem og som sådan fra 1955 til sin død vicebyrådspræsident. Det hverv, han holdt mest af, var dog uden tvivl gerningen som oldermand for Sct. Knudsgildet. Med stilfuld værdighed præsiderede han i oldermandens stol og vogtede nøje over, at de århundredgamle traditioner blev respekteret og efterlevet.

Johan Wrang var en god rådgiver, ikke blot i pengesager, men også når det gjaldt problemer af menneskelig art, var han villig til at delagtiggøre andre ud fra sit rige menneskekundskab og sin store erfaring. Hans minde vil blive bevaret med taknemmelighed.

K. Chr.

Laust Nielsen Eriksen, Sdr. Sejerslev

Gennem mange led havde Laust Eriksens fædrene og mødrene slægt haft hjemme i Sdr. Sejerslev by, hvor han blev født den 22. november 1876, og hvor han døde juledag 1963 efter et langt livs virke. Han var selvskreven arving til fædrengården, som han

overtog efter faderens død 1908, og han var både praktisk og teoretisk uddannet til en bondes gerning. Efter to vintres ophold på Askov udvidede Højskole havde han forskellige pladser som tjenestekarl, bl. a. hos Falle Lildholdt i Løjt Kirkeby, hvorefter han kom til Tune Landbrugsskole. Her blev han imidlertid alvorligt syg og gennemgik en svær operation og et langt hospitalsophold i København. Dette ændrede i nogen grad hans livsbane. Gården beholdt han, men lejede efterhånden jorderne ud og ofrede sine kræfter på andre opgaver. Han var med til at stifte Selskabelig Forening for Emmerlev Sogn, da rigsforeningsloven af 19. april 1908 havde gjort dette muligt. Møderne holdtes på Højkro, hvor han også ledede gymnastik for de unge. Fra gammel tid havde Højkro været samlingsstedet for alt dansk mødeliv og arbejde. Men forholdene havde ændret sig. Kroen var kommet på tyske hænder. Et forsamlingshus var blevet en nødvendighed. 1910 stod det færdigt. Laust Eriksen havde været medlem af byggeudvalget. Til 1921 var han kasserer og protokolfører og derefter formand til 1945, da han efter eget ønske trådte tilbage.

Omtrent samtidig med forsamlingshusets oprettelse fik Laust Eriksen dannet en afholdsforening. Den havde en tid over 100 medlemmer. Som led i et nationalt samarbejde kunne den trives til 1920. Derefter gik den lidt efter lidt i sig selv. Men som afholdsmand stod Laust fast, han smagte aldrig spiritus.

Ved krigsudbrudet 1914 blev L. E. sammen med så mange andre danske mænd og kvinder interneret og sendt til Altona på et halvandet måneds ophold. Skønt kasseret på sessionen blev han indkaldt til krigstjeneste, men slap med at gøre køkkentjeneste bag fronterne. Straks efter genforeningen blev han udnævnt til sognefoged og bestred denne post i henved 40 år. Han var tillige personregisterfører. I mange år var han direktør for Den alm. Brandforsikring for Bygninger, en bestilling, der gjorde ham kendt og afholdt langt udenfor sit hjemsgn. I en periode var han medlem af sognerådet og i mange år tillidsmand i de nationale foreninger.

Laust Eriksen var en midaldrende mand, da han i 1919 holdt bryllup med Ulrikka Mikaline Bertelsen fra Ballum. Hun døde en uge før deres sølvbryllup. Et nyt hårdt slag ramte ham, da hans fædrengårds konne gamle bygninger brændte i 1953. Men han kunne bære modgang, som han kunne tåle medgang. Han fik et nyt hjem i et nabo hus, som engang havde tilhørt hans farmor, og her levede han sine sidste år sammen med en søn og svigerdatter. I en årrække var han formand for et udvalg, der arbejder med Emmerlev sogns historie. Dette arbejde havde hans store interesse, og han fulgte det til det sidste. Hans betydning for vort sogn kan vanskeligt overvurderes. Her »kastede han af i de nærmeste krav« hvad han evnede, og det blev ikke lidt. Ydre anerkendelse og æresbevisninger keredede han sig kun lidt om. Dannebrogskorset, som han modtog, fik lov at ligge i sin æske, til det blev leveret tilbage.

L. A. Larsen.

Hans Linnet, Møgeltønder

Den 21. januar 1964 afgang forpagter Hans Linnet, Møgeltønder, ved døden, 80 år gammel.

Hans Linnet fødtes den 31. oktober 1883 på Villegård i Møgeltønder sogn og voksede op i et stærkt nationalt præget hjem. Efter endt skolegang kom han på Vester Vedsted Efterskole, senere på Frederiksborg Højskole og på Tunc Landbrugsskole. Således veludrustet, både åndeligt og fagligt, overtog han i 1906, 23 år gammel, forpagtningen af gården Rosinfelt under Schackenborg gods. I 1909 blev han gift med Jane Posselt, og sammen dannede disse to dygtige og intelligente mennesker et hjem, der blev samlingssted for nationalt interesserede kredse både nord og syd for Kongeåen. I 1917 ombyttede Hans Linnet forpagtningen af Rosinfelt med forpagtningen af Store Tønde, og det er på og fra denne store ejendom, han kom til at øve en gerning, der har sat sig dybe spor, dog vel nok mest i hans vestslesvigske hjemstavn.

Efter genforeningen blev der hurtigt gjort brug af Hans Linnets

sunde økonomiske sans og kyndige overblik. Han blev således medlem af det første amtsråd i Tønder, ligesom han var opstillet til folketinget som konservativ kandidat. Det blev dog ikke indenfor det politiske liv, han kom til at gøre sig gældende, men indenfor de landbrugsfaglige organisationer. Han var fra 1924 til et par år efter 2. verdenskrig formand for Slogsherreds Landboforening, indtil han flyttede til Møgeltønder, hvor han nogle år forinden havde erhvervet en af de gamle, smukke ejendomme i Slotsgade. Det var nationalt af stor betydning, at denne forening i krisecårene havde en så dygtig leder som Hans Linnet.

Af de mange hverv, som desuden blev betroet Hans Linnet, skal nævnes, at han en overgang var formand for Fælleslandboforeningen for Nordslesvig, og at han desuden bestred en række andre tillidshverv indenfor landbruget. Han sad i Sønderjydsk Hypoteklånefonds bestyrelse fra 1927 til 1960, og han var medstifter af Nordslesvigs Kreaturesportforening og denne forenings formand i en lang årrække. Yderligere sad han i tilsynsrådet for Flensborg Avis og i bestyrelsen for Tønderhus m. m.

Når Hans Linnet ved siden af driften af sit store landbrug, som han i trediverne havde suppleret med forpagtningen af gården Gorrismark, kunne overkomme de betydelige hverv, som blev betroet ham, skyldtes det, at han alle dage var en flittig mand, der samtidig havde en nøgtern forstand og stor forhandlingsevne. Som ægte vestslesviger havde han sine kanter, og han kunne ofte virke overlegen og utilnærmelig, men han glemte aldrig under en vigtig forhandling, at det gjaldt om at opnå et resultat for de landsmænd, der havde betroet ham de mange tillidshverv, og mange er de resultater, Hans Linnet — navnlig i de vanskelige kriseår — opnåede til gavn for det sønderjyske landbrug.

Efter afståelsen af forpagtningen af Store Tønde købte Hans Linnet Hanbjerg Hovedgård ved Struer, som hans ældste søn nu ejer, samt den smukke, store marskgård Bjerremark i Udbjerg sogn. Denne gård, som ved købet var stærkt forsømt både i jord og bygninger, nåede han at få i fin drift, inden han døde, og arbejdet hermed gav ham mange glæder på hans ældre dage.

P. H.

Viggo Bancke, Tyrstrup

Den 12. februar 1964 døde degn og fhv. førstelærer Viggo Bancke, Tyrstrup, som følge af kvæstelser, han havde pådraget sig ved en trafikulykke ved Tagkjær.

Dejn Bancke var født den 15. oktober 1889 i København, hvor hans forældre på det tidspunkt havde bopæl. Men han var en fuldgod sønderjyde, idet han allerede som barn i 1893 sammen med moderen, der var bleven alene, kom til Sønderjylland og fik sit hjem i Haderslev. Han blev uddannet som lærer. og efter at have været bl. a. ved Høkkelbjerg skole, blev han i 1912 lærer i Hjerndrup, hvor han virkede, indtil han måtte med i den første verdenskrig. Efter krigen fik han i 1918 ansættelse ved Tyrstrup skolevæsen. Her blev han senere udnævnt til førstelærer, og her havde han sin gerning, indtil han i 1954 tog sin afsked, en gerning, der lykkedes i rigt mål, idet den for ham ikke blot var en opgave, men også en gave. Men ved siden af lærergerningen øvede Bancke i årenes løb en dygtig og trofast indsats af betydning ikke mindst på kirkeligt og kristeligt område. Han var degn, organist og kirkesanger ved Tyrstrup kirke, og han havde siddet i hovedbestyrelsen for Organist- og Kirkesangerforeningen. Tyrstrup kristelige Sangkor havde i ham en meget dygtig leder. Han havde været medlem af hovedbestyrelsen for de kristelige sangkor i Danmark og i en årrække redaktør af foreningens medlemsblad.

På et helt andet område, fjerkræavl, øvede han en energisk og banebrydende indsats. Han var selv en dygtig opdrætter og havde i sin tid kontrolstation for tværstribede Pl. Rocks. Fra en verdensfjerkræudstilling i Rom hjemførte han en sølvmedalje. Bancke havde været formand for Haderslev amts Fjerkrævlerforening, og han var den første formand for Sønderjysk Fjerkræslagteri, inden det i sin tid flyttede fra Haderslev til Vamdrup.

Nævnes kan endvidere til belysning af den tillid, han nød, at han var medlem af Fredningsnævnet, kasserer i sygeplejeforeningen, kommunal revisor og revisor i sognesygekassen. DSK havde i ham et trofast og interesseret medlem. Han var næstformand i den lokale afdeling. I de senere år havde han udført et stort og prisværdigt arbejde ved indsamlingen af soldaterminder fra den første verdenskrig, breve, fotografier m. m. til belysning af kår og

forhold i Tyrstrup sogn i den onde tid. Det indgik altsammen i Tyrstrup sognekarkiv, som han var medstifter af. Hjemstavnsforskningen havde hans levende interesse.

Om degn Banckes liv og virke gælder i rigt mål, hvad Grundtvig udtrykker i linjerne:

*Opklaret gang i ædle fædres spor
med lige værdighed i borg og hytte,
med øjet, som det skabtes, himmelvendt,
lysvågert for alt stort og skønt heneden,
men med de dybe længsler velbekendt,
kun fyldestgjort af glans fra evigheden.* C. P.

Thomas Svendsen, Hjemsted

Thomas Svendsen, Hjemsted ved Skærbæk, døde efter et færdselsuheld i en alder af 82 år. Med ham forsvandt en typisk dansk vesteregnsbonde, som ved hele sin færd havde været nøje knyttet til vor hjemstavns udvikling fra den nationale kamp og indtil

vore dage. Han var den sidste ejer af den gamle gård, som ligger ved randen af marsken og vejen ud til Rømø-dæmningen. Bygningen er en seværdighed, fordi dens historie går tilbage til stormfloden i 1634 og altså er et levn fra denne store begivenhed, som lagde hele egnen øde ved tab af menneskeliv og gods langs hele kysten. Den nævnte gård genopbyggedes efter uvejret i dens gamle skikkelse, og stuehuset er som sådan bevaret næsten uden forandringer. Thomas Svendsen følte det som en forpligtelse at varetage overleveringen. Det mærkedes under hans livsførelse som en slægtstradition.

Beretningen om hans gerning er derfor så fuld af omskiftelser og så righoldig, som kun hans slægtled oplevede dem. De skal i det følgende kun nævnes kortfattet. Efter at have besøgt Skibelund Efterskole, Tune Landbrugsskole, været landvæsenslev på en større gård og aftjent sin tyske værnepligt i to år, stod han godt

forberedt til at begynde virksomheden i den gamle gård og deltage i den nationale folkekamp. Nu måtte han i krig i 1914 og forlade sit hjem. I de fire onde år flyttede han fra fronten i øst til fronten i vest, hvor han til sidst havnede i amerikansk fangenskab i Tours. Omsider kom han tilbage til sin under fraværelsen forsømte ejendom, der efter evne var blevet styret af hans trofaste husbestyrerinde, Inge Böttcher, som senere blev hans hustru.

Vel udrustet tog han fat på landbruget; men samtidig var der snart ved genforeningen brug for ham i det offentlige liv. Det var en slægtsarv, som han i de mange følgende år røgtede på en måde, der vil bevare hans navn. — Han følte sig stærkt knyttet til fri-menighedskredsen, hvis formand han var i adskillige år. Ligeledes forestod han udlejningen af en del marskjord for udenbys ejere, et arbejde, der interesserede ham meget.

N. S.

Ferdinand Jensen, Egernførde

Læge dr. med. Ferdinand Jensen, der var født i Sterup den 22. 8. 1897 og døde den 27. april 1964, var en af den sydlige danskheds mest fremtrædende personligheder. Han oplevede sine drengeår i Flensborg, hvor hans far var postmester. I trediveerne oprettede dr. Jensen en lægepraksis i Vabs ved Egernførde, og nogle år senere flyttede han sin praksis til Egernførde by. Efter den anden verdenskrig kom han aktivt med ind i det gryende danske virke i Egernførde, og i 1951 indvalgte han i byrådet, hvor han på smukkeste måde varetog ikke blot danske, men også almene kommunalpolitiske interesser. I mange år var han tillige dansk kandidat ved de slesvig-holstenske landdagsvalg.

Til dr. Jensens mest iøjnefaldende egenskaber hørte hans udprægede pligtfølelse og fine sans for humor.

K. Chr.

Hans Clausen, Elsmark

Uventet afgik gårdejer Hans Clausen, Elsmark, ved døden den 10. januar 1964. Han havde tilsyneladende været sund og rask, var vendt hjem fra en vens begravelse og sad om aftenen i familiens kreds, da han pludselig rantes af det hjerteonde, som med-

førte døden. Hans Clausen blev 69 år. Han var født i Varnæs som søn af Claus Clausen, der dengang havde en gård i forpagtning. Kort efter flyttede familien til Havnbjerg, og her voksede sønnen op i et hjem, der var præget af flid og troskab. Faderen, Claus Clausen, kom efterhånden med i meget offentligt arbejde og hørte snart til den kreds af ledende mænd, der bar det danske arbejde i Als Nørherred. Hans Clausen blev draget med ind i dette arbejde, da han nåede skelsår og alder. Han var med i første verdenskrig og blev taget til fange af englænderne. Han opholdt sig til krigens

afslutning i Felthamlejren. Efter sin hjemkomst fik han overdraget forskellige tillidshverv, navnlig på det nationale område. Han var således tillidsmand for Sprogforeningen og for Skoleforeningen. Ved Danske Samfunds oprettelse blev han formand for foreningen i Havnbjerg og gjorde sig dygtigt gældende på denne post i besættelsesårene. Han var medlem af Nordals Venstreforenings bestyrelse fra foreningens oprettelse efter genforeningen til for få år siden. Her ud over kan nævnes, at han i sin tid var medlem af bestyrelsen for Havnbjerg mejeri og tog levende interesse del i forberedelserne i forbindelse med oprettelsen af Gildbro mejeri.

Med Hans Clausen har Als Nørherred mistet en af sine gode, trofaste danske mænd, der under skiftende forhold altid holdt fanen højt. Han afgav et smukt eksempel for ungdommen, som han omfattede med særlig hengivenhed.

KEL.

Hans Andresen, Flensborg

Den 14. april 1964 døde en af de gamle trofaste danske tillidsmænd i Flensborg, skibsværftarbejder Hans Andresen i en alder af 92 år. Stiltfærdig og ærekær røgtede han sin opgave som tillidsmand i en række danske foreninger i Flensborg. Gennem 25 år var han formand for Sydslesvigsk Forenings 4. distrikt. Hans Andresen var født i Aventoft og kom som 17-årig til landbruget i Nordslesvig, hvor han straks ivrigt tog del i det danske foreningsliv. Oplevelserne fra Köller-tiden, da danske sønderjyder ofte måtte afholde deres møder i dølgsmål, havde været en særlig oplevelse for ham, og han fortalte tit de yngre om sine oplevelser fra den tid. En halv snes år før den første verdenskrig flyttede han til Flensborg, hvor han fik ansættelse som borer på skibsværftet og virkede i næsten 40 år. Han deltog alle fire år i den første verdenskrig, og i den anden verdenskrig faldt en af hans sønner i Rusland.

Få dage efter hans død afgik hans hustru ved døden. Om begge kan siges, at de var tro tjenere i den danske sags tjeneste i Sydslesvig.

K.

Regering og Folketing

Ministeriet: 18 socialdemokrater.

(Folketingsvalget den 22. september 1964).

Statsminister	Jens Otto Krag
Udenrigsminister	Per Hækkerup
Finansminister	Poul Hansen
Forsvarsminister	Victor Gram
Justitsminister	K. Axel Nielsen
Kirkeminister	Bodil Koch
Kulturminister	Hans Sølvhøj
Undervisningsminister	K. B. Andersen
Indenrigsminister	Hans Hækkerup
Økonomiminister	Henry Grünbaum
Landbrugsminister	Chr. Thomsen
Fiskeriminister	Jens Risgaard Knudsen
Boligminister	Kaj Andresen
Socialminister	Kaj Bundvad
Arbejdsminister	Erling Dinesen
Handelsminister	Lars P. Jensen
Minister for offentlige arbejder ..	Kaj Lindberg
Minister for Grønland	Carl P. Jensen

(Folketingsvalget den 22. september 1964).

Valgdeltagelse 85,5 procent.

Socialdemokratiet	1.103.667 st.	76 medlemmer
Venstre	547.770 »	38 »
Konservative	527.798 »	36 »
Socialistisk Folkeparti	151.697 »	10 »
Radikale Venstre	139.702 »	10 »
De uafhængige	65.659 »	5 »
Retsforbundet	34.258 »	0 »
Kommunister	32.390 »	0 »
Dansk Samling	9.747 »	0 »
Slesvigsk Parti	9.274 »	0 »
Fredspol. Folkeparti	9.070 »	0 »
	<hr/>	
	2.529.293 st.	175 medlemmer

STEMMETAL I NORDSLESVIG

Valgdeltagelse 85,5 procent.

Socialdemokratiet	47.558	stemmer
Venstre	25.498	»
Konservative	24.836	»
Slesvigsk Parti	9.274	»
Radikale Venstre	5.394	»
De uafhængige	3.130	»
Socialistisk Folkeparti	2.216	»
Retsforbundet	2.193	»
Dansk Samling	604	»
Kommunister	403	»
Fredspol. Folkeparti	000	»
	<hr/>	
	121.106	stemmer

VALGT I NORDSLESVIG

Socialdemokrater	P. Gorrsen, Jens Bladt, Andreas Hansen.
Venstre	Simon From, Johan Philipsen.
Konservative	Poul Schlüter, Mads Eg Damgaard.
Radikale Venstre	J. P. Jensen.

Nationale foreninger og institutioner

SPROGFORENINGEN

Formand: fhv. højskoleforstander J. Th. Arnfred, Askov.

Ledelse: Hans Jørgen Hansen, Lysabildskov, fru Anne Marie Skau, Nygård, Øster Lindet, redaktør Morten Kamphøivener, Aabenraa, rektor A. Fellberg-Jørgensen, Aarhus.

Sekretær: Fru Edith Jakob Petersen, Folkehjem, telf. (046) 2 11 50.

Arsmødet afholdes sidste søndag i juni.

GRÆNSEEGNENS ARBEJDSUDVALG

Formand: Lærer Knud Nielsen, Bredebro, telf. 4 12 31. Sekretær: Lærer Tage Madsen, Bylderup, telf. 6 21 27.

SKOLEFORENINGEN

Formand: fhv. højskoleforstander Hans Lund, Tønderupgård pr. Ribe.

Næstformand: Gårdejer Svend Christensen, Burkal.

Sekretær: N. Gotthardsen, Høgsbro, kasserer.

Arsmødet afholdes sidste søndag i juni.

GRÆNSEFORENINGEN

Kontor: Peder Skramsgade 5, København K.

Formand: Direktør Fr. Helck, Viborg.

Næstformænd: Direktør K. Skat-Rørdam, landsdommer Fr. Thygesen, direktør, cand. polit. E. Haunstrup Clemmensen, M.F.

Sekretær: Kontorchef, cand. jur. Antoni Petersen.

DEN NORDSLESVIGSKE KVINDEFØRENING

Formand: Fru Margrethe Madsen, Roost pr. Branderup.

Næstformand: Fru Marie Thorup, Øster Lindet.

Kasserer: Fru Ellen Bjørn Hanssen, Haderslevvej 23, Aabenraa.

DET UNGE GRÆNSEVÆRN (D. N. U.)

Kontor: Kastanleallé 24 a, Sønderborg.

Formand: Revalideringschef Sv. A. Helleesen, Sønderborg, telf. (044) 2 49 13.

Næstformand: Assistent, frk. Astrid Due, Finsensvej 8 G., København F., telf. GO 89 38 y.

DANSK AMATØR TEATER SAMVIRKE

Formand: Viceskoleinspektør J. K. Kristensen, Østervraa.

Sekretær: Overlærer Arne Aabenhus, Solbakken 10, Graasten.

Kasserer: Ingeniør J. Agerskov, Birkealle 12, Kolding.

Landssekretariat: Box 5, Graasten, telf. 5 11 03.

UNGDOMSFORENINGERNE

Aabenraa aints hovedkreds:

Formand: Lærer Langdal Nielsen, Hjordkær.

Kasserer: Lærerinde, fru Inger Petersen, Andelsboligerne 13, Rinkenæs. (15 foreninger — 2805 medlemmer).

Haderslev østeramts hovedkreds:

Formand: Lærer A. B. Keck, Bjerning, Haderslev.
Kasserer: Gårdejer Aksel Tang, Hytkjærgård pr. Marstrup.
(21 foreninger — 2.714 medlemmer).

Røddingegnens hovedkreds:

Formand: Gårdejer Kjeld Christensen, Tornum pr. Lintrup.
Kasserer: Gårdejer Kresten Gram, Kolsnaplund pr. St. Nustrup.
(12 foreninger — 2.240 medlemmer).

Sønderborg amts hovedkreds:

Formand: Gårdejer Nis Christensen, Havnbjerg.
Kasserer: Lærer Marius Knudsen, Blans.
(15 foreninger — 3.305 medlemmer).

Løgumkloster og omegns hovedkreds:

Formand: Lærer Johannes Larsen, Jejsing.
Kasserer: Lærerinde, frk. Dorte Eskildsen, Ravsted.
(12 foreninger — 1271 medlemmer).

Skærbæk og omegns hovedkreds (for Tønder amts nordlige del):

Formand: Lærer H. E. Andreasen, Vodder pr. Frifelt.
Kasserer: Købmand Knud Hansen, Skærbæk.
(8 foreninger — 950 medlemmer).

K.F.U.M. OG K. I SØNDERJYLLAND

Haderslev-kredsen:

Kredsformand: Lærer Lassen, Hoptrup Højskole.

Gram-kredsen:

Kredsformand: Købmand Ange Poort, Gram.

Aabenraa-Tønder-kredsen:

Kredsformand: Sognepræst N. Bækgaard Thomsen, Rise pr. Rødekro.

Sønderborg-kredsen:

Kredsformand: Sognepræst Th. Hee Andersen, Egersund.

SØNDERJYDSK IDRÆTSFORENING

Formand: Førstelærer Sven Gammelgaard, Kollund.

Sekretær og forretningsfører: Overassistent Gerh. Schmpøkel, Ahornvej 21, Haderslev.

Formand for skydeudvalget: Kaptajnøjtnant P. J. Sundvang, Rådmandsløkken 4 a, Sønderborg.

Formand for gymnastikudvalget: Gårdejer Claus Christensen, Lavensby pr. Nordborg.

Formand for folkedansudvalget: Overlærer, frk. Gudrun Jensen, Graasten.

Formand for idrætsudvalget: Købmand Søren H. Schmidt, Randerup pr. Ballum.

Foreningen er delt i 5 hovedkredse. Formænd er:

Haderslev vesteramt: Inseminør Jens Chr. Nielsen, Rødding.

Haderslev østeramt: Seminarlektor Marius Riis, Haderslev.

Aabenraa amt: Førstelærer Sven Gammelgaard, Kollund.

Sønderborg amt: Højskolelærer K. E. Larsen, Idrætshøjskolen, Sønderborg.

Tønder amt: Lærer Knud Nielsen, Bredebro.

HADERSLEV VESTERAMTS GYMNASSTIKFORENING

Formand: Højskolelærer Anders Sørensen, Rødding.

Kasserer: Frode Sørensen, Højskolen, Rødding

Formand for håndboldudvalget: Gårdejer Kristian Salling, Kastbjerg, Lintrup.

Formand for Idrætsudvalget: Anders Hausted, Knorborg, Sdr. Hygum.

Formand for dommerklubben: Valdemar Jacobsen, Skodborg J.

HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

Forretningsudvalg: Landsarkivar Peter Kr. Iversen, Aabenraa, formand, ekspeditionssekretær Olav Christensen, Haderslev, kasserer, viceskoleinsp. Chr. Stenz, Aabenraa, sekretær.

Redaktionsudvalg for Sønderjyske Arbøger: Rektor Knud Fanø, Flensborg, rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt, København, landsarkivar Peter Kr. Iversen, Aabenraa.

Sekretariat og ekspedition: Landsarkivet, Aabenraa. (Arkivar H. H. Worsøe). Telf. 2 27 04.

Redaktionsudvalg for skriftrækken: Generalkonsul, dr. phil. Troels Fink, Flensborg, seminarleadjunkt H. V. Gregersen, Haderslev, (redaktionssekretær), rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt, København, landsarkivar Peter Kr. Iversen, Aabenraa, forstander Hans Lund, Tanderupgård.

Redaktionsudvalg for Sønderjysk Månedsskrift: Viceskoleinspektør W. Christiansen, Tønder, cand. polit., fru Inger Bjørn Svensson, Haderslev, viceskoleinspektør Chr. Stenz, Aabenraa.

Amtsudvalgsformænd:

Haderslev amt: Sognepræst Tage Holin, Vojens.

Sønderborg amt: Gårdejer Ernst Christensen, Asserballe.

Tønder amt: Gårdejer Cornelius Schmidt, Døstrup.

Aabenraa amt: Overassistent Holger Jacobsen, Aabenraa.

Sydslesvig: Pastor H. F. Petersen, Satrup, Angel.

DE SØNDERJYSKE DANSKE SAMFUND

Formand: Amtskontorchef J. P. Caspersen, Aabenraa.

Sekretariatet ledes af redaktør Kai Edv. Larsen, Rådhusstrøvet 3, Sønderborg.

Biblioteker

Der er biblioteker i alle Nordslesvigs kommuner med undtagelse af Emmerlev, Starup og Grarup. Af pladshensyn er telefon og åbningstider kun anført for de 20 største biblioteker.

Aabenraa, Rådhusgangen, telf. 2 25 65 og 2 25 66. Udlån og læsesal 1/9 til 30/4: 10—20, lørdag dog 10—16. Om sommeren 10—19, lørdag dog 10—16.

Rugkobbøl bibliotek, telf. 2 14 80. Mandag, onsdag og fredag 15—20, tirsdag, torsdag og lørdag 15—17. Om sommeren mandag, onsdag og fredag 17—20.

Børnebiblioteket, skolen bag rådhuset, telf. 2 25 65 og 2 25 66. Mandag og onsdag 13—19, tirsdag, torsdag og fredag 13—17, lørdag 13—15.

Augustenborg, telf. 81. Mandag 16—18, onsdag 16—18 og 19—21, fredag 19—21.

- Bov sogns bibliotek, Padborg, telf. 7 34 54. Udlån og læsesal: mandag og torsdag 13,30-17, tirsdag og fredag 13,30-20, onsdag 19-20, lørdag 10-13. Fra 1/5 til 31/8 kun åbent til kl. 19, onsdag altså lukket.
- Brønger. Mandag, onsdag og fredag 14-16 og 19-20.
- Christiansfeld, telf. 6 14 46. Onsdag 14,30-17,30, fredag 16-20.
- Gram, telf. 2 12 54. Tirsdag 19-20, fredag 16-18.
- Graasten, telf. 5 13 75. Sommer 1/4-30/9: Mandag, tirsdag, onsdag, torsdag, fredag 18-20. Vinter 1/10-31/3: Mandag, tirsdag, onsdag, torsdag, fredag 18,30-20,30, samt onsdag eftermiddag 15-17.
- Haderslev, Jomfrustien 20, telf. 2 26 56. Udlån vinter: 10-19. Udlån sommer: 10-19, lørdag 10-14 (1/5-30/9). Læsesal vinter: 10-21. Læsesal sommer: 10-19, lørdag 10-14.
- Børnebiblioteket: Mandag, tirsdag, torsdag, fredag 14-18, onsdag 14-19. Lukket i juli.
- Høtrup, telf. 7 53 11. Mandag 19-21.
- Højer, kommuneskolen. Mandag 15-16, tirsdag 19,30-20,30, fredag 19-21.
- Løgumkloster. Udlån vinter: Mandag og torsdag 19-21, torsdag 15-17. Udlån sommer 1/4-30/9: Mandag 19-21, torsdag 15-16. Læsesal vinter: 19-21, undtagen lørdag. Sommer: Samme tider som udlånet.
- Nordborg, telf. 5 16 70. Tirsdag, onsdag og fredag 16-18 og 19-21, lørdag 13-15.
- Røddekro. Mandag 14,30-16, onsdag 9,30-11, fredag 19-20,30.
- Rødning, telf. 4 11 08. Mandag og onsdag 19,30-20,30, fredag 15,30-18.
- Skærbæk. Mandag 16-18, tirsdag og torsdag 19-21.
- Sønderborg, Jernbanegade 10, telf. 2 26 31. Udlån 10-19, lørdag dog 10-14. Læsesal vinter: 10-21, lørdag dog 10-14. Sommer 1/5-31/8: 10-19, lørdag 10-14.
- Børnebiblioteket: 14-18, undtagen lørdag.
- Tinglev: Vinter 1/10-31/3: Mandag, tirsdag, onsdag, torsdag, fredag 19-21, tirsdag og fredag desuden 16-18. Sommer 1/4-30/9: Samme dage 19-20, tirsdag og fredag desuden 16-17. Juli lukket.
- Toftlund, telf. 79. Mandag og fredag 17-19,45.
- Tønder, Richtsensgade 10, telf. 2 12 06. Udlån og læsesal vinter: 10-20, lørdag dog 10-16. Sommer 1/5-30/9: 10-19, lørdag dog 10-16.
- Børnebiblioteket: 14-17, lørdag dog 14-16.
- Vojens. Mandag, tirsdag, onsdag, fredag 19-21.

SØNDERJYDSK LANDSARKIV, AABENRAA

Landsarkivar P. Kr. Iversen. Arkivarer: H. Helleisen og H. H. Worsøe.
Åben 9-12 og 13-16. Telf. 2 27 04.

Sønderjyllands Kreditforening Haderslev

Erhvervs-institutioner og organisationer

(Formænd, sekretærer og sønderjydske medlemmer)

I. Statsinstitutioner

STATENS JORDLOVSUDVALG

Kontor: Set. Annæ Plads 19, København K.

Formand: Afdellingschef i landbrugsministeriet T. H. Kaare.

Administrationschef: N. Wermuth.

Medlem for Haderslev og Sønderborg amtsråds kredse:

Gårdejer Einar Simonsen, Fløvtgård pr. Øsby.

Medlem for Aabenraa og Tønder amtsråds kredse:

Husmand Fr. W. Telchert, Søgaard pr. Kliplev.

Kontoret i Tønder ledes af: Kontorchef E. Ibsen.

Leder af det tekniske kontor i Tønder: Civilling. Th. Claudi Westh, Tønder.

JORDFORDELINGSKOMMISSIONERNE

Jordfordelingskommissionen for 9. område, omfattende Haderslev og Sønderborg amtsråds kredse:

Formand: Gårdejer Einar Simonsen, Fløvtgård pr. Øsby.

Medlemmer: Gårdejer Jørgen Lyck, Vester Sottrup, og husmand Johs. Petersen, Halk.

Dommer: Joh. Pedersen, Haderslev.

Forstander Karlskov Jensen, Graasten Landbrugsskole.

Jordfordelingskommissionen for 10. område, omfattende Tønder og Aabenraa amtsråds kredse:

Formand: Folketingsmand Fr. W. Telchert, Søgaard pr. Kliplev.

Medlemmer: Gårdejer Cornelius Schmidt, Døstrup, og husmand Jørgen Jørgensen, Nørre Hjarup pr. Hovslund.

Dommer: H. Fogh, Tønder.

Gdr. Claus Clausen, Harres pr. Bredebro.

Jordfordelingssekretariatet: Holbergsgade 23, København K.

KOMMISSIONER ANG. OPRETTELSE AF HUSMANDSBRUG, ARBEJDERBOLIGER m. m.

Formænd: Haderslev amt: Gårdejer Viggo Larsen, Skodborg.

Aabenraa amt: Gårdejer Jørgen Jørgensen, Nr. Hjarup, Hovslund.

Sønderborg amt: Husm. Jørgen Clausen, Himmarnk, Svenstrup, Als.

Tønder amt: Husejer Carl Olesen, Spandet pr. Arnum.

II. Private selskaber og landbrugsorganisationer

DET KGL. DANSKE LANDHUSHOLDNINGSELSKAB

Rollighedsvej 26, København, telf. (01) 35 02 27.

Ledende præsident: Kammerherre E. Tesdorpf, Gjorslev, Store-Heddinge.

Kontorchef: H. Wraae-Jensen.

I bestyrelsesrådet: Direktør Fr. Heick, Hedeselskabet, Viborg, og gårdejer Andr. Hørlück, Skodborg.

DET DANSKE HEDESELSKAB

Hovedkontor: Viborg.

Formand: Kammerherre, hofjægermester Chr. Lüttichau, Tjele pr. Ørum
(Sønderlyng).

Direktør: Fr. Heick, Viborg.

Mose- og engafdeling: Afdelingschef C. V. Schledermann Larsen, Viborg.

Distriktskontor i Haderslev: Bestyrer V. Lindebo Hansen.

Distriktskontor i Tønder: Bestyrer J. Bjerregaard.

Distriktskontor i Aabenraa: Bestyrer N. Jespersen.

Kulturteknisk afdeling: Afdelingschef F. Ebert, Viborg.

Distriktskontor i Kolding: Distriktsingeniør A. Fredborg.

Fillalkontor i Tønder: Afdelingsingeniør A. Sørensen.

Plantningsafdelingen: Afdelingschef B. Steenstrup, Viborg.

Plantagedistrikt: Skovrider B. Lindskov Christiansen, Skærbæk.

LANDBRUGSRÅDET

Kontor: Axelborg, København V.

Præsident: Folketingsmand Anders Andersen, Benzonslyst, Voldby, Grenaa.

Direktør: N. Kjærgaard.

LANDBOFORENINGER

DE SAMVIRKENDE DANSKE LANDBOFORENINGER

Kontor: Axelborg, København V.

I formandskabet: Gårdejer Anders Andersen og forstander Johs. Larsen.

Sønderjyder i bestyrelsen: Gårdejer Holger Hansen, Tinggård, Stubbæk,
Aabenraa,, gårdejer Anders Hørlück, Skodborg, og gårdejer Chr. Speggers,
Mjang, gårdejer Paul la Cour Møller, Bispegården, Ketting, Als.

FORENINGEN AF JYDSKE LANDBOFORENINGER

Kontor: Bispetorvet, Aarhus C., telf. (061) 3 09 99.

Formand: Gårdejer, folketingsmand Anders Andersen, Benzonslyst, Voldby.

I bestyrelsen: Gårdejer Holger Hansen, Tinggård, Stubbæk, Aabenraa, og
gårdejer Anders Hørlück, Skodborg.

Sekretær: Anders R. Holm.

FÆLLESLANDBOFORENINGEN FOR NORDSLESVIG

Formand: Gårdejer Holger Hansen, Tinggård pr. Aabenraa.

Sekretær og kasserer: Konsulent Carl Poulsen, Rødekro.

Bestyrelsen består af de enkelte landboforeningers og de to førstnævnte
fællesledelsers formænd.

Husdyrbrugskonsulenter: Kr. Dahlgård Jensen, Vester Sottrup, og B. Vinge
Madsen, Vojens.

1. DEN NORDSLESVIGSKE LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Ejnar Hansen, Hjerting pr. Rødding.

Sekretær: Gårdejer Marquard Mathiasen, Møjbjøl.

Konsulenter: Georg Nissen, Niels Lassen; i samarbejde med eguens hus-
mandsforening havebrugskonsulent Arne Knudsen og husdyrbrugskonsu-
lent H. P. Fogtmann, og i samarbejde med Kolding og Omegns og Kolding
Herreds Landboforening maskinkonsulent M. Baesgaard, Ladelund,
bygningskonsulent Aage Beldringe, Kolding.

2. HADERSLEV AMTS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Erik Boesen, Stubbom pr. Fjelstrup.

Sekretær: Gårdejer Aage From, Fjelstrup.

Konsulenter: P. R. Madsen (planteavl), Andreas Hansen (husdyrbrug), Per Koustrup (maskin), H. Jensen, J. Høj Nielsen (regnskab), Ingrid Petersen (husholdning).

Landboforeningens kontorer: Marlesminde, Aastrupvej 36, Haderslev, telf. 2 48 31. (2165 medlemmer).

3. NR. RANGSTRUP HERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Kristian Lund, Gestrup pr. Toftlund.

Sekretær: J. Have, Toftlund.

Konsulenter: Th. Petersen (husdyrbrug), K. Harnis (regnskab), J. Have (planteavl).

4. AABENRAA AMTS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Holger Hansen, Tinggård pr. Aabenraa.

Sekretær: Carl Poulsen, Rødebro.

Konsulenter: C. Poulsen, Rødebro (planteavl), E. Larsen, Rødebro (husdyrbrug), P. Mølgård, Aabenraa (regnskab). (1000 medlemmer)

5. VIS HERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Laurits Nielsen, Buskmose pr. Rinkenæs.

Sekretær: N. A. Drewsen, Høkkerup pr. Tørsbøl.

Konsulenter: N. A. Drewsen, Høkkerup (planteavl og ungdomsarb.), Erik Larsen, Rødebro (husdyrbrug), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs (havebrug). (400 medlemmer).

6. DEN SUNDEVEDSKE LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Tøge Sibbesen, Marlegård, Broager.

Sekretær: Gårdejer Viggo Alexandersen, Vanggård, Vester Sottrup.

Konsulenter: Filt Jensen, Vester Sottrup (planteavl), Winther (planteavl og ungdomsarb.), P. Nielsen, Kirkehørup (husdyrbrug), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs (havebrug). (508 medlemmer).

7. ALS NØRHERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Jakob Jørgensen, Brandsbøl pr. Nordborg.

Sekretær: Gårdejer Jacob Hollænder, Stevning pr. Svenstrup.

Konsulenter: Filt Jensen, Vester Sottrup, A. Winther, Ulkebøl (planteavl), Peder Nielsen, Kirkehørup (husdyrbrug), H. Frederiksen, Nordborg (regnskab), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs (havebrug). (250 medlemmer).

8. DEN ALSISKE LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Chr. Jørgensen, Tandsgård pr. Over Tandslet.

Sekretær: Gårdejer Jørgen Vehl, Tandsvæel, Over Tandslet.

Konsulenter: Filt Jensen, Vester Sottrup (planteavl), P. Nielsen, Kirkehørup (husdyrbrug), P. J. Hansen, Hørup (regnskab), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs (havebrug), fru Else Hansen, Rødebro (husholdning).

9. DET BLANDEDE DISTRIKTS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Niels N. Lund, Vester Gammelby pr. Højer.

Sekretær: Claus Clausen, Svenstrup, Bredebro.

Konsulenter: L. Nørgaard, Bredebro (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), K. P. Kristensen, Tønder (regnskab), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs (havebrug), fru Inger Marie Petersen, Bredebro (husholdning). (700 medlemmer).

10. SLOGS HERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Niels Overgaard, Bøgvad pr. Øster Højst.

Sekretær: Gårdejer Hans Schack, Ravsted.

Konsulenter: Laust Aalling, Bylderup-Bov (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs (havebrug). (550 medlemmer).

11. LANDBOFORENINGEN FOR LØGUMKLOSTER OG OMEGN

Formand: Gårdejer Verner Antonius, Landeby, Løgumkloster.

Sekretær og kasserer: Gårdejer Hans Nissen, Nørre Løgum pr. Løgumkloster.

Konsulenter: Bent Maybom, Løgumkloster (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs (havebrug). (320 medlemmer).

12. LANDBOFORENINGEN FOR SKÆRBÆK OG OMEGN

Formand: Gårdejer Hans Kjær, Gaansager pr. Frifelt.

Sekretær: Gårdejer Johs. Hamann, Haved, Rejsby.

Konsulenter: P. V. Johnsen, Skærbæk (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), M. Dencker, Brøns (regnskab), Carstensen, Graasten (maskin). (587 medlemmer).

LANDWIRTSCHAFTLICHER HAUPTVEREIN FÜR NORDSCHLESWIG

Formand: Forpagter H. H. Johannsen, Skelde.

Sekretær: Konsulent P. Rasmussen, Aabenraa.

Konsulenter: M. N. Bruhn, Aabenraa (planteavl), Hans K. Agerley, Haderslev (planteavl), E. Wittmann, Aabenraa (bogføring), H. U. Petersen, Tønder (bogføring).

(1480 medlemmer i 6 foreninger).

HUSHOLDNINGSFORENINGER

DET SØNDERJYDSKE HUSHOLDNINGSDUDVALG

Formand: Fru Henny Blrk, Arrild.

Fællesudvalg for nedennævnte husholdningsforeninger, som alle er tilsluttet Foreningen af Jydske Landboforeningers Husholdningsudvalg:

HADERSLEV AMTS LANDBOHUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Marie Kortbeck, Anslet pr. Fjelstrup.

Konsulent: Ingrid Petersen, Haderslev. (600 medlemmer).

*) Samtlige husholdningskonsulenter sorterer under De sønderjydske Husholdningsforeninger.

NR. RANGSTRUP HERREDS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Martha Hansen, Agerskov mejeri, Agerskov.

Konsulent: Fru Birgit Barsballe, Øster Lindet. (280 medlemmer).

LØGUMKLOSTER OG OMEGNS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Ruth Antonius, Landeby pr. Løgumkloster.

Konsulent: Inge Marie Petersen, Bredebro. (210 medlemmer).

DET BLANDEDE DISTRIKTS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Anna Jensen, Daler.

Konsulent: Inge Marie Petersen, Bredebro. (800 medlemmer).

DE SAMMENSLUTTEDE HUSHOLDNINGSFORENINGER I AABENRAA OG SØNDERBORG AMTER

Formand: Fru Ruth Nissen, Skelbækgård.

Konsulent: Jørgine Frank-Jensen, Bodum, Aabenraa, telf. 4 23 98.
(2400 medlemmer).

SLOGS HERREDS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Karen Uth, Havsted, Ravsted.

Konsulent: Fru Inge Marie Petersen, Bredebro, telf. 4 13 25.
(574 medlemmer).

HUSMANDSFORENINGER

DE SAMVIRKENDE DANSKE HUSMANDSFORENINGER

Kontor: Rådhuspladsen 14 I, København V.

Formand: Husmand Peter Jørgensen, Agervej, Slagelse.

I bestyrelsen bl. a.: Husmand Jens P. Jensen, Agerskov,
husmand Joh. Pedersen, No, Ringkøbing.

Sekretariatets chef: Jørgen Petersen, Bagsværd.

DE SAMVIRKENDE JYDSKE HUSMANDSFORENINGER

Kontor: Viborgvej 128, Aarhus V., telf. 5 52 33.

Formand: E. Vestbo, Baunbækvej 11, Tarm.

I bestyrelsen: Husmand Broder Brødersen, Rufas, Avnbøl.

Sekretær: Th. Christensen, Aarhus.

DE SAMVIRKENDE SØNDERJYDSKE HUSMANDSFORENINGER

Formand: Husmand J. P. Jensen, Agerskov.

Sekretær, kasserer og konsulent i planteavl: A. Laisen, Bjernligrød
pr. Haderslev.

Konsulenter: (Se enkeltforeningerne).

AABENRAA AMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Jørgen Jørgensen, Nr. Hjarup, Hovslund.

Konsulenter: O. A. Mortensen, Gram (husdyrbrug), Erik Christensen, Løgum-
kloster (ungdomsarbejde), fru M. Dahl Nielsen, Simmerstedvej 117,
Haderslev (husholdning), Erik Larsen, Rødekro, N. Berg, Ringvej 1,
Løgumkloster (driftsvejledning). (574 medlemmer).

TØNDER AMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Hans Mathiesen, Brodersgård pr. Tønder.

Kasserer: Jens Vinum, Høgsbro pr. Hvidding.

Konsulenter: Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), Ammitsbøll, Rødekro, (fjerkræ), Erik Christensen, Løgumkloster (planteavl), Jens Berg, Løgumkloster (planteavl og driftsvejledning), fru Mary Dahl Nielsen, Haderslev (husholdning).
(1400 medlemmer).

HADERSLEV VESTERAMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Husmand Jens P. Jensen, Agerskov.

Sekretær: Husdyrbrugskonsulent A. Mortensen, Gram.

Konsulenter: H. P. Fogtmann, Rødding, og Th. Pedersen, Toftlund (husdyrbrug), Arne Knudsen, Gram (havebrug).
(1200 medlemmer).

HADERSLEV ØSTERAMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Husmand Johs. Petersen, Halk, Hejsager.

Sekretær: Svend A. Petersen, Havremark pr. Haderslev.

Konsulenter: Andr. Hansen, Fasanvej 26, Haderslev (husdyrbrug), A. Lalsen, Bjerningrød pr. Haderslev (landbrugskonsulent).
(1277 medlemmer i 18 foreninger).

SØNDERBORG AMTS HUSMANDSFORENINGER

(herunder er tilsluttet Kredsforeningen »Sønderjyden«)

Formand: Husmand, sognerådsformand Broder Brodersen, Rufas pr. Avnbøl, telf. Avnbøl 109.

Konsulenter: Erik Knudsen, Broager, telf. 258 (planteavl), Elgild Christensen, Vester Soltrup, telf. 128 (husdyrbrug), Arne Lund-Mikkelsen, Bovrup (driftsvejledning), frk. Didda Danielsen, Over Tandslet, telf. Over Tandslet 4 77 10). Fælleskonsulent sammen med amtets landboforeninger: Peder Nielsen, Kirkehørup, telf. Kirkehørup 74 (fodring og hygiejne).
(22 foreninger — 1274 medlemmer).

KVÆGAVLSFORENINGER

SØNDERJYDSK FÆLLESLEDELSE AF KVÆGAVL

Formand: Gårdejer Jakob Ravn, Olufsminde, Simmersted.

Konsulent: B. Vinge Madsen, Vojens.

11 kvægavlsforeninger, deraf 8 med kunstig sædovertfryng = 45.000 køer.
87 kontrolforeninger, omfattende 4.200 besætninger med ialt 50.000 køer.

SØNDERJYDSK FÆLLESLEDELSE

Sønderborg-kredsen

Formand: Gårdejer Hans Skau, Lillehave, Aabenraa.

Konsulent: Kr. Dahlgaard Jensen, Vester Soltrup.

Fællesledelsen omfatter 33 kontrolforeninger med ca. 20.000 køer, og 1 kvægavlsforening med ca. 2700 medlemmer og godt 34.000 køer.

SØNDERJYDSK AVLSFORENING

FOR SORTBROGET DANSK MALKEKVÆG

Formand: Gårdejer Jens Holm, Langager pr. Skodborg J.

Konsulent: B. Vinge Madsen, Vojens.

(237 medlemmer — 4.700 køer).

HESTEAVLSFORENINGER

DE SAMVIRKENDE JYDSKE HESTEAVLSFORENINGER

Kontor: Østergade 9, Aarhus.

Formand: Gårdejer H. Chr. Hansen, Robdrup pr. Randers.

Næstformand: Gårdejer Erik Bundgaard, Fuglsang, Nørager.

Konsulent: Chr. Hansen, Aarhus.

STAMBOGSFØRING

STAMBOGSFØRINGEN FOR HESTE AF JYDSK RACE

Udvalgets formand: Gårdejer H. Chr. Hansen, Robdrup, Randers.

Stambogsfører: Landskonsulent Chr. Hansen, Aarhus.

FJERKRÆAVL

FÆLLESUDVALGET FOR FJERKRÆAVLEN I SØNDERJYLLAND

Arbejdsområde i samtlige sønderjydske landbo-, husmands- og fjerkræavlerforeninger.

Formand: P. J. Buchard, Kliplev, telf. 8 79 59.

Konsulent: Anker Ammitsbøll, Rødebro, telf. 0 23 12.

SLAGTERIER

DE SAMVIRKENDE DANSKE ANDELS-SVINESLAGTERIER

Kontor: Axelborg, København V.

(Omfatter 62 andelsslagterier og 20 bl-virksomheder).

Formand: Forstander Johs. Dons Christensen, Stendetgård, Haderslev.

Sekretær: Direktør H. Behnke.

SLAGTERIER I NORDSLESVIG

ANDELSSLAGTERIER

Aabenraa:

Formand: Gårdejer Jesper Th. Hansen, »Roosthøje«, Roost pr. Branderup J.

Direktør: Fr. Johansen.

Graasten:

Formand: Joh. Phillipsen, Lundtoftbjerg.

Direktør: H. Thede Bossen.

Rødding:

Formand: Gårdejer R. Mathiasen, Stenderup pr. Rødding.

Direktør: C. J. Rübner-Petersen, Rødding.

Sønderborg:

Formand: Gårdejer Jens Iversen, Paradisgård, Lambjergskov pr. Kirkehørup.

Direktør: O. F. Bagge.

Tønder:

Formand: Gårdejer Knud Madsen Knag, Østerende pr. Ballum.

Direktør: Holger Andresen.

Vojens:

Formand: Gårdejer Jørgen Fallesen, Tørning pr. Hammelev.

Direktør: Th. Mossing Jensen.

PRIVATSLAGTERIER

A/S Bylderup-Bov og Omegns Eksportslagteri.

Direktør: H. Enderlein.

A/S J. D. Koopmanns Svineslagteri, Haderslev.

Direktør: A. Blum Hansen.

A/S Skærbæk og Omegns Esportslagteri, Skærbæk.
Formand: Gårdejer Svend Aage Hansen, Ballum.
Direktør: Jacob Scherrebeck, Skærbæk.

D. L. K.

Aabenraa afdeling:

Formand: Gårdejer Jes Jessen, Rugbjerg pr. Hovslund.
Salgsleder: Gårdejer V. Søndergaard, Sdr. Ønlev, Hjordkær.
Bogholderi: Aabenraa Andels-Svineslagteri.

Haderslev afdeling:

Formand: Gårdejer Jakob Fromm, Grarupgård pr. Haderslev.
Salgsleder: Gårdejer Jens Lund, Gabøl.
Bogholderi: Andelsbanken.

Tønder afdeling:

Formand: Gårdejer Johs. Petersen, Vestermærk, Abild.
Salgsledere: Jørgen Petersen, Døstrup, Nikolai Dellefsen, Højer,
Lorenz Johansen, Bredevad.
Bogholderi: H. Christlansen, Strucksallé, Tønder.

Sønderborg afdeling:

Formand: Jens Iversen, Paradisgård, Als.
Salgsleder: Direktør O. Bagge, Andelsslagteriet.
Bogholderi: Sønderborg Andels-Svineslagteri.

MEJERIFORENINGER

DE DANSKE MEJERIFORENINGERS FÆLLESORGANISATION

Kontor: Rådhuspladsen 3, Aarhus.
Formand: Gårdejer Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup.
Direktører: T. Mathiassen og V. P. Kock Henriksen.

DE SAMVIRKENDE JYDSKE MEJERIFORENINGER MEJERIKONTORET, AARHUS

Formand: Gårdejer K. L. Knudsen, Agdrup, Taars.

SØNDERJYDSK MEJERIFORENING

Formand: Gårdejer Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup.
Sekretær og kasserer: Statskonsulent Johs. Jensen, Aabenraa. (96 mejerler).

SØNDERJYDSK SMØREKSPORTFORENING, VOJENS

Formand: Gårdejer Jacob Jacobsen, Skærbæk.
Direktør: Th. Jensen. (42 mejerler).

SØNDERJYDSKE LANDMÆNDS ANDELS SMØREKSPORTFORENING, SØNDERBORG

Formand: Gårdejer Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup.
Direktør: S. Røygård Petersen, Sønderborg. (35 mejerler).

DANSK MEJERISTFORENING

Kontor: Vindegade 74, Odense.
Formand: Mejeribestyrelse Frillev Nielsen, Tørring, Lemvig.
Sekretær: M. Jeppesen, Odense.
Aabenraa amtskreds: Formand: Mejeribestyrelse K. Frosch, Røddekro.
Haderslev amtskreds: Formand: Mejeribestyrelse O. Damgaard, Øsby.
Sønderborg amtskreds: Formand: Mejeribestyrelse Korsholm Petersen, Ketting.
Tønder amtskreds: Formand: Mejeribestyrelse P. Petersen, Løgumgaard.

III. Handelsorganisationerne GROSSERER-SOCIETETETS KOMITE, BØRSEN

Formand: Grosserer Chr. Saugman, København.

PROVINSHANDELSKAMMERET

Formand: Grosserer Henry J. Jakobsen, Aarhus.

Øvrige kammermedlemmer:

Købmand Erik Genefke, Hobro

Direktør Hans Flinch, Odense

Borgmester J. Hagemann-Petersen, Kalundborg

Direktør Hans Petersen, Sønderborg

Direktør Henry Pedersen, Maribo

Direktør Hans Kargnard-Thomsen, Slagelse

Direktør Viggo Østergaard, Aarhus

Direktør H. Tinglev-Hansen, Randers.

Sekretariat: Kompagnustræde 32 a, København K.

Jyllands-afdelingen: Ny Banegårdsgade 45, Aarhus.

HANDELSSTANDSFORENINGERNE I SØNDERJYLLAND

Handelsstandsforeningerne i

Haderslev: Formand: Købmand A. Hundevadt.

Aabenraa: Formand: Direktør Tage Fink.

Graasten: Formand: Købmand Alfred Johansen.

Sønderborg: Formand: Grosserer T. Møller.

Tønder: Formand: Grosserer H. M. Riggelsen.

HANDELS- OG HÅNDVÆRKERFORENINGER

Toftlund Handelsforening: Formand: Otto Frej.

Toftlund Håndværkerforening: Formand: Niels Høeg.

DE SAMVIRKENDE KØBMANDSFORENINGER I DANMARK

Formand: Købmand Knud Angaard, Aarhus.

Med 130 afdelinger, fordelt i 4 centralorganisationer.

Centralorganisationen for Jylland, formand: Købmand Chr. Johanson, Fredericia.

Derunder De samvirkende sønderjydske Købmandsforeninger,

Formand: Købmand Poul Thomsen, Krusaa.

Haderslev og omegn:

Formand: Købmand Johs. Mathiesen, Storegade 71, Haderslev.

Midtsønderjyllands Købmandsforening:

Formand: Købmand Jeppe Gaarde, Toftlund.

Aabenraa og omegn:

Formand: Købmand Lütje Hansen, Aabenraa.

Graasten og omegn:

Formand: Købmand Georg J. Jessen, Trappen, Graasten.

Tønder Amts Købmandsforening:

Formand: Købmand Chr. Muusmann, Bylderup-Bov.

Tønder Kolonialhandlerforening:

Formand:

Løgumkloster Handelsforening:

Formand: Bogholder Frode Hansen.

Sønderborg Købmandsforening:

Formand: Købmand C. Degn, Sønderborg.

Sønderborg Amts Købmandsforening:

Formand: Købmand Hans Krogh, Lavensby.

BRUGSFORENINGER

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, hovedkontor: Njalsgade 15, København S.

Formand for bestyrelsen: Professor, dr. oecón. P. Nyboe Andersen, Humleblæk.
Førstedirektør: cand. polit. Ebbe Groes, København.

Medlem af repræsentantskabet: Gårdejer Laur. Nielsen, Buskmose, Rinkenæs.
Handelsafdeling i Sønderborg, Kongevej 48-51.

Forretningsfører: E. Skovmand, Vejen.

INDKØBSFORENINGER

Dansk Andels Gødningsforretning.

Hovedkontor: Axelborgs, København V.

Formand for bestyrelsen: Gårdejer Jens P. Just, Enghavevej 14, Skive.

Direktør: Finn Thøgersen, København.

Medlemmer af repræsentantskabet: Gårdejer Hans Claussen, Blans Skov, Avnbøl, og forpagter Holger Behrens, Grøngård, Jejsing.

Afdelingskontor i Aabenraa, Nyhavn.

Forretningsfører: Axel Nielsen, Aabenraa.

HANDELSGØDNING

er

ANDELSGØDNING

Bliv medlem af lokalforeningen og drag fordel af de økonomiske goder, som sammenslutningen D. A. G. har tilvejebragt.

DANSK ANDELS GØDNINGSFORRETNING

Nyhavn

Telf. 2 28 82

Aabenraa

Jydsk Andels-Foderstofforretning.

Hovedkontor: »Axelborg«, København V.

Formand for bestyrelsen: Gårdejer, folketingsmand Ejnar Hansen,
»Bjørnekær« pr. Rødding.

Direktør: J. E. Olesen, København.

Medlem af repræsentantskabet: Gårdejer Laurits Nielsen, »Buskmose«
pr. Rinkenæs.

Afdelingskontor i Aabenraa.

Forretningsfører: T. G. Petersen, Aabenraa.

IV. Håndværk og industri

HANDVÆRKSRADET

Kontor: H. C. Andersens Boulevard 20, København.

Formand: Oldemand, skrådermester Poul Persson, K., DM. p.p., København.

I bestyrelsen: Snedkermester N. Høyberg-Larsen, R., Aabenraa, tømrermester
Chr. Jensen, Bolderslev, snedkermester Haus Sørensen, Vollerup.

HANDVÆRKER- OG INDUSTRIFORENINGER I SØNDERJYLLAND

Aabenraa Haandværker- og Industriforening:

Formand: Snedkermester N. Høyberg-Larsen, Aabenraa.

Christiansfeld og Omegns Haandværkerforening:

Formand: Smedemester N. Holm.

Graasten Haandværkerforening:

Formand: Glarmester Alnor.

Haderslev Haandværkerforening:

Formand: Murermester Johs. Hansen. Telf. 2 23 68.

Løgumkloster Haandværkerlaug:

Farværmester P. Pors.

Sønderborg Haandværker- og Industriforening:

Formand: Malermester Chr. Paulsen, Løngang 7, Sønderborg.

Telf. (044) 2 21 48.

Håndværkerskolen i Sønderborg. Telf. (044) 2 47 44.

Tønder Haandværkerforening:

Formand: Vulkanisørmester A. J. Rasmussen, Tønder. Telf. 2 14 53.

V. Kreditinstitutioner

SØNDERJYLLANDS KREDITFORENING

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktion: S. Marcussen, M. Thuesen, H. Bayer.

Repræsentantskabet: Formand: Gårdejer J. Ravn, Simmersted, næstformand:
murermester Johs. Hansen, Haderslev, gårdejer Hans Lyck, Varnæs, gård-
ejer Claus Clausen, Havnbjerg, gårdejer Hans Mattesen Boesen, Sønder-
næs, gårdejer Haakon Fink, Brændstrupgård, købmand Anton Hundevadt,
Haderslev, gårdejer Laue Frederiksen, Sillerupgård, gårdejer Morten Holm,
Halk, gårdejer Laurids Møller, Bovlund, ingeniør Jes Eegholm, Sønder-
borg, gårdejer Jens Ravn, Holm, gårdejer P. Heisel, Kassøgård, gård-
ejer Asmus A. Lyck, Vibøge, borgmester Erik Jessen, Aabenraa, byg-
mester P. Villadsen, Sønderborg, købmand Chr. Muusmann, Bylderup,
gårdejer Niels Nielsen, Daler.

VEST- OG SØNDERJYDSKE KREDITFORENING

Kontor: Ringkøbing.

Direktion: Adm. direktør P. Valeur, Ringkøbing, og landbrugsyndige direktører: Gårdejer Jens Jensen, Sdr. Esp pr. Tim, og gårdejer Ejnar Puggaard, Gredstedbro.

Formand for repræsentantskabet: Gårdejer Marius Bisgaard, L. Thoustrup, Mejrup pr. Holstebro.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gårdejer Fedder Mathiesen, Rønderup pr. Ballum, gårdejer Poul H. Outzen, Ellum pr. Løgumkloster, og gårdejer Peder N. Pedersen, Oxluudgård pr. Fole.

JYDSK GRUNDEJER KREDITFORENING, HERNING

Direktion: Holger Jepsen, J. Møller, O. Nielsen.

Repræsentanter for Sønderjylland:

Fritz Blehl, Graasten, for Aabenraa-Sønderborg amt.

Jørgen Brodersen, Bredebro, for Tønder amt.

Hans Timmermann, Gram, for Haderslev amt.

NY JYDSKE KJØBSTAD-CREDITFORENING, AARHUS

Direktion: Arkitekt, m. a. n. Ejnar Poulsen, exam. jur. J. Juul-Nielsen og cand. jur. Svend Dal.

Formand for repræsentantskabet: Landsretssagfører Karmark Olsen, Randers. Medlem af repræsentantskabet: Konsul Jørgen M. Hansen, Aabenraa, direktør J. P. Skøtt, Haderslev, arkitekt P. J. Petersen, Tønder, og ejendomsmandler S. Albrechtsen, Sønderborg.

JYDSK HYPOTEKFORENING

Kontor: Aarhus.

Direktion: Landsretssagfører Holger Nielsen (adm.)

Arkitekt Jep Fink, Aabenraa, og

Landsretssagfører Olaf Smødegaard Andersen, Herning.

KREDITFORENINGEN AF EJERE AF MINDRE EJENDOMME PAA LANDET I JYLLAND

Landsretssagfører A. Brink Jensen, adm. direktør.

Medlem af repræsentantskabet for Sønderjylland: Husmand Jørgen Petersen, Blans pr. Avnbøl, J. Horsbøll, Toftlund.

LANEKASSEN FOR SØNDERJYLLAND

Bestyrelsen:

Administrative udvalg: Afdelingschef i finansministeriet P. Bjørn Olsen (formand), kontorchef i finansministeriet L. Frederiksen, R. af D.

Øvrige bestyrelse:

For Haderslev amt:

Sparekassedirektør P. K. Lyck, Rødding, og medlem af ligningsrådet Andreas Frils, Vonsbæk.

For Tønder amt:

Fhv. landstingsmand Alfred Kristensen, Bylderup-Bov, og skyldrådsformand Chr. Hansen, Visby.

Før Sønderborg og Aabenraa amter hhv.:

Amtsrådsmedlem Anders Schmidt, R. af D., Faurholm, Over Tandslet, og
folketingsmand P. W. Teichert, Søgaard pr. Klitlev.

Sekretær for udvalget: Ekspeditionssekretær H. Dyrskjøt, Finansministeriet.

Administration: Finansministeriets 1. statsaktivkontor, Store Kongensgade 47,
København K.

LANDEVÆRNET

Kontor: Tinglev.

Formand: Fhv. lærer J. Refslund Poulsen, Bjerndrup pr. Løgumkloster.

Næstformand: Gårdejer Math. Christensen, Ll. Grøndgård pr. Jejsing.

Sekretær: Gårdejer Karsten Th. Gregersen, Frøslev, Padborg.

Forretningsfører: Sparekassedirektør V. Beyer, Tinglev.

Solofabriken A/S
Sønderborg

Danske organisationer og institutioner i Sydslesvig

SYDSLESVIGSK FORENING (SSF)

Formand: Højskoleforstander Niels Bøgh Andersen, Jaruplund Højskole, Jaruplund, telf. Barderup 182.

186 distrikter og afdelinger med ialt 28.067 medlemmer.

8 amter med hver 1 sekretariat og 1 sekretær:

Flensborg by:

Formand: Lærer Claudius Christensen, Skovgade 43, Flensborg, telf. 44 25.

Sekretariat: Nørregade 76, Flensborg, telf. 47 66.

Sekretær: Hans Wolff.

Flensborg amt:

Formand: Gårdejer Christian Mahler, Havrup Mark, telf. Barderup 130.

Sekretariat: Nørregade 76, Flensborg, telf. 58 27.

Sekretær: Nils Petersen.

Gottorp amt:

Formand: Skoleinspektør Jørgen Hentschel, Erdbeerenberg 34, Slesvig, telf. 29 91.

Sekretariat: Lølfod 69, Slesvig, telf. 20 88.

Sekretær: Magnus Bichel.

Egernførde amt:

Formand: Johs. Rönnau, Meiningergade 21, Egernførde.

Sekretariat: H. C. Andersensvej 20, Egernførde, telf. 25 27.

Sekretær: Günther Dreller.

Rensborg nørreamt:

Formand: Kulhandler Johs. Petersen, Rosenvej 2, Bydelsdorf, telf. 34 17.

Sekretariat: »Amtmandsgården«, Portgade 4, Rensborg, telf. 33 76.

Sekretær: Peter Häbel.

Ejdersted amt:

Formand: Gårdejer Otto Andresen, Vollervik, telf. Garding 325.

Sekretariat: Joh. Adolfs-Gade 22, Tønnung, telf. 412.

Sekretær: Hans Heinrich Ruge.

Husum amt:

Formand: Gårdejer Hans Perschke, Hatsted Mark.

Sekretariat: Klaus-Groths-Gade 47, Husum, telf. 25 27.

Sekretær: Wilhelm Müller.

Sydtønder amt:

Formand: Skoleleder Ernst Meyer, Medelby, telf. 183.

Sekretariat: Østervej 55, Nibøl, telf. 328.

Sekretær: Willy Fries.

SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING (SSV)

Formand: Chefredaktør Karl Otto Meyer, Flensborg Avis, telf. 78 55.

Ved Forbundsvalgvalget i 1961 opnåede SSV 25.449 stemmer; ved Kommunalvalgvalget i 1962 opnåede SSV 28.262 stemmer; ved Landdagsvalget i 1962 opnåede SSV 26.883 stemmer. Har for tiden 1 landdagsmand, 11 byrådsmedlemmer i Flensborg (overfor 28 tyske), 15 medlemmer i de sydslesvigske kredsudvalg og 174 i de sydslesvigske kommunale råd.

SSV's Landssekretariat: Nørregade 76, Flensborg, telf. 2 31 53.

Landssekretær: Hermann Bornholdt.

Sekretær: Jakob Meyer.

FORIINING FOR NATIONALE FRASHE

(Friserforening)

Formand: Gårdejer Carsten Boysen, Risum, telf. Nibøl 586.

Sekretariat: Lindholm, telf. Nibøl 435.

Sekretær: Alfred Boysen.

* * * *

CHRISTIANSLYST

(Ungdomshjem). — Nottfeld pr. Sønderbrarup, telf. Sønderbrarup 229.

Ungdomskonsulent Knud Mortensen.

DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG

Nørregade 59, Flensborg, telf. 79 54.

Overbibliotekar: Torben Glahn.

Biblioteker i Slesvig og Husum. Derudover har Flensborg tre filialer + en filial i Alderdomshjemmet. I alt findes der 78 udlånssteder i hele Sydslesvig (bogblivelsesomhed), af disse omfattes også filialerne i Harreslev, Kappel, Frederiksstad og Tønning.

12 bibliotekarer (deraf 1 i Slesvig og 1 i Husum).

Bogbestand i alt 133.272 (82.911 til voksne og 50.361 til børn).

1963-64 udlånt i alt 177.596 bøger (76.227 til voksne og 101.369 til børn).

DANSK GENERALSEKRETARIAT

Nørregade 76, Flensborg, »Flensborghuse«, telf. 78 21 . 78 22 . 78 29.

Generalsekretær Hans Ronald Jørgensen.

Kontorchef Lars Heinrich Schubert.

Afdelingsleder Lene Dørffler.

Fuldmægtig Gertrud Reich.

DEN DANSKE KIRKE I SYDSLESVIG

Dansk Kirkekontor, Wrangelgade 14, Flensborg, telf. 2 29 25.

Forretningsfører: Erik Matthiesen.

Førstepræst: Provst H. Kvist, Wrangelgade 14, Flensborg, telf. 2 29 25.

8 sekretærer, 25 præster, 55 menigheder, 97 prædikesteder.

DANSK LÆRERFORENING FOR SYDSLESVIG

Formand: Skoleleder Jørgen Petersen, Ladelund, telf. 167.

DANSK MENIGHEDSPLEJE, FLENSBORG

Forstanderinde: Frk. Astrid Matthiesen, »Ansgar«, Toosbøygade 7, Flensborg, telf. 58 39.

DANSK PIGESPEJDERKORPS SYDSLESVIG

Korpschef: Gymnasieoverlærer, frk. Grethe Blerring, Riddergade 27, Flensborg, telf. 2 27 76.

7 troppe og 5 flokke.

DANSKSINDEDE SYDSLESVIGSKE KRIGSDELTAGERE

Formand: Johs. Ankersen, Toosbøygade 31, Flensborg, telf. 50 86.

DANSK SKOLEFORENING FOR SYDSLESVIG

Formand: Bibliotekar Fr. Mommsen, Nørregade 59, Flensborg, telf. 851/21 98.
Skoleinspektør, cand. mag. Chr. Thorup Nielsen, Riddergade 27, Flensborg,
telf. 2 24 98.

Kontor: Riddergade 27, Flensborg, telf. 74 55.

79 skoler med 3.966 elever, 301 lærere.

44 børnehaver med 1.120 børn, 70 børnehavslærereinder.

1 gymnasium og 3 mellemskoler med tysk-anerkendte examina.

DANSK SPEJDERKORPS SYDSLESVIG

Korpschef: Lærer Dirch Jørgensen, Flensborggade 3, Slesvig, telf. 23 45.
(5 troppe).

DANSK UNGDOMS- OG VANDRERHJEM

Neuwerkstrasse 6, Slesvig, telf. 35 37.

Bestyrerinde: Fru Gertrud Lempert.

DANSK SYGEPLEJEFORENING, FLENSBORG

Formand: Fru Kristiane Fischer, Eckenersgade 9, Flensborg, telf. 2 38 43.

DE SYDSLESVIGSKE FOLKEDANSERE

Formand: Knud Sørensen, Norderallé 1, Flensborg.

DE SYDSLESVIGSKE FOLKEKOR

Formand: Skoleinspektør Hans M. Futterup, Paulineallé 2, Lyksborg, telf. 547.
Overdirigent: Skoleleder Alfred Sonne Jakobsen, Harreslev Mark, dansk skole,
telf. Flensborg 52 89.

Vicedirigent: Skoleleder Børge Krebs Lange, Tarup, dansk skole,
telf. Flensborg 2 20 88.

9 korforeninger. (4 kor er f. t. uden dirigent).

DE SYDSLESVIGSKE HUSMODERFORENINGER

Formand: Fru Line Mommsen, Nørregade 59, Flensborg, telf. 851/21 98.

Konsulent: (Vakant). — 20 lokalforeninger.

DEN SLESVIGSKE KVINDEFÖRENING

Formand: Fru Anna Büchert, Husby, telf. 508.

Konsulent: Frk. Gudrun Jensen, Søndergade 48, Harreslev Mark,
telf. Flensborg 2 33 95.

63 lokalforeninger.

FLENSBORG AVIS

Storegade 83-85, Flensborg, telf. 78 55.

Chefredaktør Karl Otto Meyer. Direktør Peter Jans.

FLENSBORG HANDELSKREDS

Formand: Grosserer C. Peetz, Holm 9, Flensborg, telf. 58 00.

FORENINGEN AF SYDSLESVIGS STUDERENDE (FSS)

Formand: Jørgen Dellefsen, 1 Berlin 21, Turmstrasse 6, c/o Holl.

FRIVILLIGT DRENGEFORBUND I SYDSLESVIG

Distriktsleder: Pastor Walther Jessen, Nørregravene 72, Flensborg, telf. 2 35 21.
Forbundssekretær: Lærer Jens Døssing, Wrangelgade 4, Flensborg, telf. 2 84 67.
10 kredse — 1 orkester i Flensborg. Dirigent: Lærer Henning Nielsen, Am
Lachsbaeh 8, Flensborg, telf. 2 37 86.
Sommerlejr ved Tarp (»Trene-hyttens«).

FÆLLESLANDBOFORENINGEN FOR SYDSLESVIG

Formand: Gårdejer Erik Paulsen, Musbæk, telf. Flensborg 44 68.

Kontor: Storegade 2, Flensborg, telf. 54 05.

Landbrugskonsulent: Aage Sørensen.

1. Landboforeningen for Flensborg og Omegn

Formand: Gårdejer Erik Paulsen, Musbæk, telf. Flensborg 44 68.

Konsulent: Aage Sørensen, Jaruplund Mark, telf. Flensborg 45 60.

2. Landboforeningen for Sydangel

Formand: Gårdejer Detl. Lassen, Struxstrup, telf. Ulsby 250.

Konsulent: Christen Møller, Sønderhrarup, telf. 249.

3. Landboforeningen for Gottorp Amt

Formand: Claus Buck, Christiansholm, Rensborg amt, telf. 20.

Konsulent: Hans Chr. Paulsen, Sligade 40, Slesvig, telf. 34 45.

4. Landboforeningen for Husum og Omegn

Formand: Thomas Brodersen, Büttjebüll, Post Sterdebüll.

Konsulent:

5. Landboforeningen for Ejdersted

Formand: Gårdejer Otto Andresen, Vollervik, telf. Garding 325.

Konsulent:

6. Landboforeningen for Sydtønder Amt (gest)

Formand: Peter Andresen, Kalleshøve pr. Læk, telf. Læk 427.

Konsulent: Harald Holm Jacobsen, Sdr. Løgum, telf. 306.

7. Den nordfrisiske Landboforening (marsken)

Formand: Gårdejer Carsten Boysen, Risum, telf. Nibøl 586.

Konsulent: Harald Holm Jacobsen, Sdr. Løgum, telf. 306.

GAMLES VÆRN

Formand: Fru Valborg Glahn, Nørregade 59, Flensborg, telf. 45 18.

HÅNDVÆRKETS FÆLLESREPRÆSENTATION I SYDSLESVIG

Formand: Malermester Alex Herz, Hornbrunnen 8, Slesvig, telf. 23 03.

Kontor: Storegade 2, Flensborg, telf. 2 29 49.

Sekretær: Hellmut Tledemann.

5 lokale håndværkerforeninger. 6 repræsentationer.

JARUPLUND HØJSKOLE

Forstander: Niels Bøgh Andersen, Jaruplund, telf. Bårderup 182.

KFUM OG K I SYDSLESVIG

Kredsformand: Pastor Werner Stensgaard, Arnæs, telf. Kappel 187.

Distriktssekretær: Jørgen Bundesen, Bogholm ved Lyksborg, telf. 691.

8 foreninger og klubber.

SLESVIGSK KREDITFORENING

Formand for tilsynsrådet: Gårdejer Christian Mahler, Havrup Mark,
telf. Bardenup 130.
Kontor: Storegade 2, Flensborg, telf. 59 75.
Forretningsfører: Nis Hansen.

SUDSCHLESWIGISCHE HEIMAT-ZEITUNG

Storegade 83-85, Flensborg, telf. 74 44.
Chefredaktør Carl Hagens. — Direktør Peter Jans.

SYDSLESVIGS DANSKE KUNSTFORENING

Formand: Magister Lorenz Rerup, Nørregade 59, Flensborg, telf. 79 54.

SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFORENINGER

Formand: Skoleleder Wilh. Klüver, Læk, telf. 403.
Dansk Ungdomssekretariat: Mariegade 20, Flensborg, telf. 51 56.
Forretningsfører: Karl Kring.
97 enkeltforeninger og 11 ungdoms- og fritidshjem samt 28 »Ungdommens
Dagligstuer«.

SYDSLESVIGSK ERHVERVSFOND

Formand for tilsynsrådet: Grosserer Hans Paulsen, Fritz-Reuter-Weg 8,
Flensborg, telf. 77 11.
Kontor: Skilbroen 41, Flensborg, telf. 66 21.
Forretningsfører: Rolf Lehfeldt.

SYDSLESVIGSK SUNDHEDSTJENESTE

Formand for Sundhedsrådet og Arbejdsudvalget: Stadsskoleinspektør Heinrich
Fischer, Eckenersgade 9, Flensborg, telf. 2 38 43.
Kontor: Skovgade 45, Flensborg, telf. 2 31 18.
Forretningsfører: Franz Wingender.
1 overlæge, 1 skolelæge, 1 skoletandlæge, 24 hjemmesygeplejersker, 6 sund-
hedsplejersker og 1 stationssygeplejerske.

SØNDERJYSK ARBEJDERFORENING (S.A.F.)

Formand: Heinz Homann, Højgade 15, Flensborg.

UNION-BANK A/S

Storegade 2, Flensborg, telf. 77 57.
Direktør Christian Schütt.

KGL. DANSK KONSULAT

Nørregravene 19, Flensborg, telf. 2 33 05.
Generalkonsul, professor dr. phil. Troels Fink.
Vicekonsul Holger Nyvang Knudsen.

Undervisning

HØJSKOLER OG LANDBRUGSSKOLER

- Rødding Højskole, Rødding. Forstander Fog Pedersen.
Hoptrup Højskole, Hoptrup. Forstander Axel Nielsen.
Danebod Højskole, Fynshav, Als. Forstander Gunner Rasmussen.
Graasten Landbrugsskole. Forstander Karlskov Jensen.
Rønshoved Højskole, Rinkenæs. Forstander Hans Haarder.
Telf. Hokkerup 5 87 30.
Idrætshøjskolen i Sønderborg. Forstander A. Sjøgaard Jørgensen.
Telf. Sønderborg 2 18 48 og 2 18 50.
Bibelhøjskolen, Løgumkloster. Forstander S. Jul Nielsen.

EFTERSKOLER

- Agerskov Ungdomsskole, Agerskov. Forstander Agnete Tang.
Hoptrup Efterskole, Hoptrup. Forstander Axel Nielsen.
Vojens Ungdomsskole, Vojens. Forstander E. Hugelsø.
Sommersted Ungdomsskole. Forstander M. Linderoth.
Nordborg Efterskole, Nordborg, Als. Forstander Boye Andersen.
Sundeved Ungdomsskole. Forstander Ange Rasmussen.
Rinkenæs Ungdomsskole. Forstander G. Peters-Lehm.
Højer Ungdomsskole. Forstander Hans Bøgh.
Luthersk Missionsforbunds Efterskole, Løgumkloster.
Forstander H. P. Mogensen.

HUSHOLDNINGSSKOLER

- Als Husholdningsskole, Vollerup. Forstander Johanne Hansen.
Graasten Husholdningsskole, Graasten. Forstander Olga Reppen og
Ebba Drewes.

Cimbria

TØMMERHANDEL - AKTIESELSKAB

Telefon 2 20 00*

Aabenraa

JAGTTABEL

PATTEDYR

Må jages hele året:

Egern, grævling, husmår (skovmår er totalfredet), hvaler, ilder, kanin, muldvarp, ræv, sæler og væseler.

Må jages til følgende tider:

Råbuk og sikahjort	15. maj-14. juli og 1. okt.-31. dec.
Dåhjort og kronhjort	1. sept.-28. febr.
Hare	1. okt.-18. dec.
Rå og sikahind	1. okt.-31. dec.
Dåhind, kronhind og disses kalve	1. okt.-28. febr.
Odder	1. aug.-28. februar

Totalfredet:

Elsdyr, pindsvin, skovmår og flagermus.

FUGLE

Må jages hele året:

Gråspurv, husskade, krage, råge og alle vildgæs (undtagen bramgås, der er totalfredet, samt grågås og kanadisk gås, der kun må jages fra 1. august—31. december).

Må jages til følgende tider:

Fiskehejre	1. juli-31. dec.
Havmåger og skarver	1. aug.-30. april
Blisgås	1. aug.-31. dec.
Regnsponer	1. aug.-31. dec.
*) Svømmeænder (undtagen gravand, der er totalfredet), grågås, huldue, ringdue, skovskade, vadefugle (undtagen fiskehejre, klyde, præstekraver, rørdrum, skehejre, skovsneppe, stenvender, storke, trane og trapper) samt vandhøns	15. aug.-31. dec.
Måger (undtagen havmåger)	1. aug.-31. januar
Taffeland	15. aug.-31. januar
Duehøg og spurvehøg (alle andre rovfugle er totalfredet)	1. nov.-31. marts
Musvåge	1. nov.-31. januar
Ederfugl	25. sept.-28. febr.
Fasanhaner	1. okt.-31. dec.
Fasanhøner	21. okt.-31. nov.
Dykænder (undtagen ederfugl, der kun må jages fra 1. september til 28. februar, rødhovedet and, der er totalfredet, skalleslugere, der kun må jages fra 18. september til 31. januar, og taffeland, der kun må jages fra 15. august til 31. januar)	1. sept.-28. februar
*) Svømmeænder har i de senere år været fredet til og med 14. aug.	

Agerhøne, grouse og vagtel	18. sept.-1.nov.
Urthane (hønen er totalfredet)	18. sept.-31. dec.
Alkefugle, allike, kjoever, lappedykkere, lommer, skalleslugere, stormfugle, sjagger, solsort og andre drosler ..	18. sept.-31. januar
Skovsneppe	24. sept.-7. april

Totalfredet: Bramgås, gravand, gøg, klyde, præstekraver, ravn, samtlige rovfugle, der ikke er nævnt forud, altså alle falke (undt. vandrefalk), fiskeørn, glenter, gribbe, vintermusvåge og ørne; dernæst rødhovedet and, rørdrum, skehejre, spætter, stenvender, steppehøne, storke, sule, svaner, terner, tjurhane og -høne, trane, trapper, turteldue, tyrkisk due, ugler, urhøne og vende Hals.

Desuden er alle i jagtloven ikke særlig nævnte fugle totalfredet.

Dykænder samt andre fugle og pattedyr (undt. sæler) må fra motorbåd ikke jages fra 31. maj til 1. oktober og i Øresund overhovedet ikke hele året.

Iøvrigt henvises til meddelelserne i »Dansk Jagttidende«.

UNDTAGELSER

Øen Als:

- Råbukke fra 15. maj til 15. juli.
- Råvildt fra 1. november til 31. december.
- Harer fra 1. november til 18. december.
- Fasanhaner fra 1. november til 31. december.
- Fasanhøner fra 21. november til 30. november.
- Skovduer fra 15. august til 31. december.

SÆRFREDNINGER

for de sønderjydske landsdele undtagen Als

- Fasanhaner fra 15. november til 31. december.
- Fasanhøner totalfredet i 1964.

Ribe amt:

Fasanhøner fredet.

Ringkøbing amt:

Fasanhøner fredet.

Vedrørende særfredninger tilrådes det at følge med, hvad der kommer af bekendtgørelser fra landbrugs- og statsministeriet i sommerens løb.

FREDNINGSTIDER FOR FERSKVANDSFISK

Gedde	40	cm	ingen
Laks	40	cm	1. okt.—31. marts
Havørred	40	cm	1. novbr.—31. jan.
— (i laksevande)	40	cm	1. okt.—31. marts

Sørrred	40	cm	1. novbr.—31. jan.
Bækørred	25	cm	1. novbr.—31. jan.
Sandart	40	cm	1. maj—31. maj
Al	34,5	cm	ingen
Helt og Snæbel	35	cm	15. novbr.—14. dec.
Krebs, hun	9	cm	1. okt.—31. juli
— han	9	cm	1. okt.—31. marts

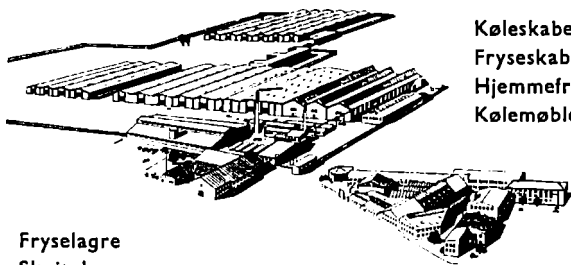
For fisk af nedennævnte art er fastsat følgende mindstemål, regnet fra snudespids til halefinnens spids (total længde).

Al	345	mm
Laks	400	mm
Havørred	400	mm
Helt	350	mm
Snæbel	350	mm
Gedde	400	mm
Bækørred	250	mm

Mere end 60 års erfaring i
KØLETEKNIK —

— bag hver detalje ...

Køleskabe
Fryseskabe
Hjemmefrysere
Kølemøbler

Fryselagre
Skøjtebaner
Industrialanlæg
Iskremmaskiner
Transportkøling

BRØDRENE GRAM A/S, VOJENS. TELF. (045) 4 14 21

DEN NORDSLESVIGSKE FOLKEBANK

GRAASTEN BANK

HADERSLEV BANK

FOLKEBANKEN FOR ALS OG SUNDEVED

TØNDER LANDMANDSBANK

GODE BANKFORBINDELSER

5

PORTO-TAKSTER

INDLANDET

Breve indtil 50 g	frankerede		35 øre
over 50—250 g	»		60 »
over 250—1 kg	»		120 »
Brevkort, enkelte	»		25 »
med betalt svar	»		50 »
Tryksager indtil 50 g			15 øre
over 50—250 g			25 »
over 250 g—1 kg			90 »
do. indtil 7 kg, alene indeholdende reliefskrift til brug for blinde er portofrie.			
Vareprøver			
indtil 50 g	frankerede		15 øre
50—250 g	»		25 »
250—500 g	»		90 »

Blandede forsendelser:

Som for forretningspapirer, såfremt forsendelsen indeholder sådanne, ellers som tryksager.

Brevpakker indtil en vægt af 250 g koster 60 øre, over 250 g indtil 1 kg koster 90 øre. — 45×20×10 cm.

Rulleform 45×15 cm. *Må ikke indeholde skriftlige meddelelser. Skal påtegnes »brevpakke«.*

For anbefaling af breve, brevkort, tryksager, vareprøver, blandede forsendelser og brevpakker betales yderligere 60 øre; anbefalede forsendelser skal forudfrankeres.

Søndagsbreve (kun almindelige breve og brevkort til bymæssig bebyggelse ved postkontorer og visse postekspeditioner på landet). Forsendelserne skal på forsiden tydeligt være påtegnet »Søndagsbrev« og tillige være forsynet med et diagonal-kryds. Foruden den almindelige porto erlægges 55 øre.

Værdiporto

indtil 1000 kr.	150 øre
for hver følg. 2000 kr. eller del deraf	10 »

Pakker må som regel ikke være over 1,50 m i nogen retning, dog kan pakker i rulle- eller stangform være indtil 2 m lange.

Rumfang ikke over 1 m³

Pakker må ikke veje over 20 kg.

Taksten for alm. pakker er:

Vægtporto

	Voluminøse pakker og forsigtig- pakker øre	alm. pakker øre	Grønland øre
Vægt indtil 1 kg	180	120	225
over 1 til 5 kg	230	150	350
over 5 til 10 kg	420	275	600
over 10 til 15 kg	750	500	1000
over 15 til 20 kg	1430	950	1500

Foruden alm. pakkeporto skal betales tillægstakst for:

Ilpakker: pr. 5 kg eller del heraf 300 øre |

Anbefaling: pr. forsendelse 150 øre |

Værdipakker: værdiporto som for breve.

Luftpostpakker: pr. kg 100 øre |

Il- og luftpostpakker, der ønskes udbragt straks efter ankomsten til bestemmelsesposthuset, må tillige sendes som »Eksprespakke«.

Postanvisninger

Beløb indtil 25 kr.	50 øre
» 25—1000 »	80 »
» 1000—2000 »	120 »
» 2000—3000 »	150 »
Indbetalingskort (Giro)	40 »

Postoprævninger*) og postindkasseringer

Beløb indtil 25 kr.	120 øre
» 25—1000 »	150 »
» 1000—2000 »	225 »
» 2000—3000 »	300 »
Kun giro » 3000—4000 »	360 »
for hver følgende 1000 kr. eller del heraf indtil 10.000 kr.	60 »

*) For postoprævninger betales desuden porto for forsendelsen (brev, pakke e. l.).

Ekspresudbringning

Foruden alm. porto skal betales tillægskast for:

Pakker	160 øre pr. 5 kg
Andre forsendelser ..	150 øre

For udbringning mellem kl. 21,30 og 7,00 betales det dobbelte. Sådant udbringning finder kun sted, når forsendelsen bærer en af afsenderen underskrevet påtegning derom.

UDLANDET

	Finland, Island Norge og Sverige	Øvrige udland	
Breve indtil 20 g	35 øre	60 øre	Største vægt
250 g	60 »	pr. overskydende	2 kg
250—500 g	120 »	20 g 35 øre	
Breve over 500 g takseres som til øvrige udland efter <i>hele</i> vægten.			
Brevkort, enkelte	25 øre	35 øre	
m. svar	50 »	70 »	
Tryksager, indtil 50 g	15 øre	15 øre	3 kg
» » 250 g	25 »	pr. 50 g (en enkelt bog	
» » 1000 g	90 »	dog 5 kg)	
» over 1000 g	som øvrige udland efter hele vægten.		

Særlig grænseporto*) til Tyskland (især Flensborg): Brevkort 25 øre og breve i n d t i l 20 g: 35 øre, 30 km i luftlinie fra afsendes-posthus til modtager-posthus.

Udlandspakketakster: Spørg postkontoret.

Banepakker

Enkelte stykker ilgods af indtil 25 kg's vægt befordres uden fragtbrev mellem alle jernbanestationer og billetsalgssteder samt flere dampskibsselskabers anløbspladser, når de er påklæbet banemærker, som nedenstående skema viser:

Vægt	indtil		
	5 kg	175 øre
over 5 kg	» 10 kg	250 øre
» 10 kg	» 15 kg	325 øre
» 15 kg	» 20 kg	400 øre
» 20 kg	» 25 kg	475 øre

*) Om grænseportoområdets udstrækning spørg postkontoret.

Drægtighedstabel

Drægtighedens begyndelse	Fødsel kan ventes hos:			
	Hopper 329-345 dage	Køer 279-282 dage	Får 144-152 dage	Søer 112-115 dage
Januar 1	December 2	Oktober 8	Juni 2	April 25
" 8	" 9	" 15	" 9	Maj 2
" 15	" 16	" 22	" 16	" 9
" 22	" 23	" 29	" 23	" 16
" 29	" 30	November 5	" 30	" 23
Februar 5	Januar 6	November 12	Juli 7	Maj 30
" 12	" 13	" 19	" 14	Juni 6
" 19	" 20	" 26	" 21	" 13
" 26	" 27	December 3	" 28	" 20
Marts 5	Februar 3	December 10	August 4	Juni 27
" 12	" 10	" 17	" 11	Juli 4
" 19	" 17	" 24	" 18	" 11
" 26	" 24	" 31	" 25	" 18
April 2	Marts 3	Januar 7	September 1	Juli 25
" 9	" 10	" 14	" 8	August 1
" 16	" 17	" 21	" 15	" 8
" 23	" 24	" 28	" 22	" 15
" 30	" 31	Februar 4	" 29	" 22
Maj 7	April 7	Februar 11	Oktober 6	August 29
" 14	" 14	" 18	" 13	September 5
" 21	" 21	" 25	" 20	" 12
" 28	" 28	Marts 4	" 27	" 19
Juni 4	Maj 5	Marts 11	November 3	September 26
" 11	" 12	" 18	" 10	Oktober 3
" 18	" 19	" 25	" 17	" 10
" 25	" 26	April 1	" 24	" 17
Juli 2	Juni 2	April 8	December 1	Oktober 24
" 9	" 9	" 15	" 8	" 31
" 16	" 16	" 22	" 15	November 7
" 23	" 23	" 29	" 22	" 14
" 30	" 30	Maj 6	" 29	" 21
August 6	Juli 7	Maj 13	Januar 5	November 28
" 13	" 14	" 20	" 12	December 5
" 20	" 21	" 27	" 19	" 12
" 27	" 28	Juni 3	" 26	" 19
September 3	August 4	Juni 10	Februar 2	December 26
" 10	" 11	" 17	" 9	Januar 2
" 17	" 18	" 24	" 16	" 9
" 24	" 25	Juli 1	" 23	" 16

Drægtighedstabel

Drægtighedens begyndelse	Fødsel kan ventes hos:			
	Hopper 329-345 dage	Køer 279-282 dage	Får 144-152 dage	Søer 112-115 dage
Oktober 1	September 1	Juli 8	Marts 2	Januar 23
" 8	" 8	" 15	" 9	" 30
" 15	" 15	" 22	" 16	Februar 6
" 22	" 22	" 29	" 23	" 13
" 29	" 29	August 5	" 30	" 20
November 5	Oktober 6	August 12	April 6	Februar 27
" 12	" 13	" 19	" 13	Marts 6
" 19	" 20	" 26	" 20	" 13
" 26	" 27	September 2	" 27	" 20
December 3	November 3	September 9	Maj 4	Marts 27
" 10	" 10	" 16	" 11	April 3
" 17	" 17	" 23	" 18	" 10
" 24	" 24	" 30	" 25	" 17

MARKEDSFORTEGNELSE 1965

Haderslev amt

Haderslev, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg. Hver mandag grisemarked.

Aabenraa amt

Aabenraa, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg. 2. marts, 20. juli og 14. dec. heste.
Hellevad, 5. maj og 13. okt. marked med heste og levekvæg.
Kliplev, 8. april og 9. sept. marked med heste og levekvæg.

Sønderborg amt

Sønderborg, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.
Skovby (Als), 24. sept. heste.

Tønder amt

Arnum, 3. maj og 6. okt. marked med heste og levekvæg.
Logumkloster, 17. august heste.
Rønø, 21. august fåremarked, (afholdes hvert år 3. lørdag i aug.).
Skærbæk, hver onsdag marked med heste og slagtekvæg. Anden og fjerde fredag hver måned levekvæg.
Tønder, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.

Vejle amt

Brande, 2. marts, 6. april, 4. maj, 23. juli, 7. sept. og 12. nov. heste.

Egtved, 3. maj og 7. okt. heste.

Give, hver tirsdag marked med slagtekvæg.

Jelling, 28. sept. heste.

Kolding, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Vejle, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg, 4. febr., 1. og 29. april og 23. sept. heste.

Ringkøbing amt

Dalager, 26. august heste.

Herning, hver tirsdag eksportmarked for slagtekvæg. Torvedag hver tirsdag og lørdag, grisemarked hver torsdag.

Holstebro, hver mandag eksportmarked for slagtekvæg. Hver lørdag marked for levekvæg og grisemarked, 8. jan., 12. febr., 19. marts, 23. april, 5. maj, 10. juni, 23. juli, 9. sept., 8. okt. og 19. nov. heste samt levekvæg.

Lemvig, hver torsdag marked for heste og slagtekvæg.

Skjern, hver onsdag marked for heste og slagtekvæg. Hver lørdag marked for levekvæg.

Ulfborg, 25. august heste og levekvæg.

Vinderup, 27. april og 6. okt. heste.

Ribe amt

Brørup, hver mandag eksportmarked for heste og slagtekvæg. 20. jan., 17. febr., 17. marts, 7., 14. og 28. april, 19. maj, 21. juli, 18. august, 1. og 15. sept., 6., 20. og 27. okt., 3. og 17. nov., 1. og 15. dec. levekvæg. 10. marts, 5. maj og 22. sept. heste og levekvæg.

Bække, 12. maj og 17. sept. heste.

Esbjerg, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg.

Grindsted, 11. marts, 22. april, 13. maj, 30. juni, 24. juli, 2. sept., 12. okt. og 20. nov. heste. Hver mandag marked for heste og slagtekvæg. Torvedag samt grisemarked hver torsdag.

Ho, 28. august fåremarked.

Holsted, 4. jan., 8. april, 30. august og 10. nov. marked med heste og slagtekvæg.

Ribe, 12. marts, 23. april, 7. maj, 6. august, 10. sept., 8. og 22. okt. og 12. nov. marked med heste og levekvæg. Hver mandag marked for slagtekvæg.

Varde, hver torsdag i april og okt. og hver første og tredje torsdag i de øvrige måneder marked med heste og levekvæg. Torvedag hver torsdag.

Vejen, 21. april, 25. juni og 8. sept. heste.

Vorbasse, 3. april, 22. juli og 11. okt. heste.

Ølgod, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

Kvæg- og hestemarkeder i Sydslesvig 1965

Husum amt

Bredsted, (magerkvæg) 23. og 30. april, 7., 14., 21. og 28. maj, 1., 8., 15., 22. og 29. okt., 5., 12., 19. og 26. nov., (heste) 13. marts, 11. juni, 18. sept. og 15. okt. — om fredagen afholdes der grisemarked (falder denne dag på en helligdag, afholdes grisemarkedet om lørdagen).

Fjølde (Viöl), (kvæg og heste) 20. april, 20. sept., (hornkvæg) 4. maj.

Husum, (hornkvæg, magerkvæg og får) 6., 13., 20. og 27. jan., 3. 10., 17. og 24. febr., 3., 10., 17., 24. og 31. marts, 7. 14., 21. og 28. april, 5., 12., 19. og 26. maj, 2. juni, 7., 14., 21. og 28. okt., 4., 11., 18. og 25. nov., 1. og 8. dec., (slagtekvæg) 23. og 30. juni, 7., 14., 21. og 28. juli, 4., 11., 18. og 25. august, 1., 8., 15., 22. og 29. sept., 6., 13., 20. og 27. okt., 3., 10., 16. og 24. nov., — om torsdagen afholdes grisemarked, (falder denne dag på en helligdag, afholdes grisemarkedet på en onsdag).

Langhorn, (kvæg og får) 24. april, 16. okt., (heste) 7. august (2 dage).

Flensborg amt

Æggebæk, (kvæg og heste) 3. og 10. maj, 4. og 25. okt.

Flensborg, hver mandag formiddag afholdes grisemarked (falder denne dag på en helligdag, afholdes markedet den efterfølgende hverdag).

Slesvig amt

Frederiksstad, (heste) 20. juli, 7. sept., 5. okt. og 16. nov.

Slesvig, (heste og føl) 10. sept. Om lørdagen afholdes grisemarked (dog ikke, hvis denne dag falder på en helligdag).

Sønderbrarup, (heste) 2. august.

Sønder Stabel, (kvæg og heste) 8. oktober.

Ejdersted amt

Tønning, (magerkvæg) 5., 12. og 26. april, 3., 10., 17., 24. og 31. maj, 14. juni, (kvæg) 30. juni, 7., 14., 21. og 28. juli, 4., 11., 18. og 25. august, 1., 8., 15., 22. og 29. sept., 6., 13., 20. og 27. okt., 3. og 10. nov., (heste og kvæg) 28. maj (3 dage) og 20. august (3 dage). Der afholdes grisemarked mandag formiddag (falder denne dag på en helligdag, afholdes grisemarkedet på den forudgående lørdag).

Rensborg nørreamt

Rensborg, (hornkvæg og heste) 11. jan. og 29. marts, (Rotenhöferhornkvæg og heste) 26. april, (magerkvæg) 3. maj, (hornkvæg og heste) 28. juni og 27. sept., (Rotenhöferhornkvæg og heste) 25. okt., (magerkvæg) 1. nov., »Nutzvieh« (heste, hornkvæg, får og svin) hver mandag (falder denne mandag på en helligdag, afholdes markedet på den efterfølgende hverdag, tirsdag), om torsdagen afholdes grise- og fjerkræmarked (falder denne torsdag på en helligdag, afholdes markedet på den forudgående hverdag, onsdag).

Sydtønder amt

Læk, (grise) 4., 11., 18. og 25. jan., 1., 8., 15. og 22. febr., (grise og får) 1., 8., 15., 22. og 29. marts, (heste) 5. marts, (grise og får) 5., 12., 20. og 26. april, (heste) 26. april, (grise og får) 3., 10., 17., 24. og 31. maj, (heste) 10. og 24. maj, (grise og får) 8., 14., 21. og 28. juni, (grise) 5., 12., 19. og 26. juli, (magerkvæg og grise) 2., 9., 16., 23. og 30. august, (heste) 2. og 30. august, (magerkvæg og grise) 6., 13., 20. og 27. sept., (heste) 13. sept., (magerkvæg og grise) 4., 11., 18. og 25. okt., (heste) 4. og 18. okt., (magerkvæg og grise) 1., 8., 15., 22. og 29. nov., (heste) 1. nov., (grise 6., 13., 20. og 27. dec.

Nibøl, (grise) 5., 12., 19. og 26. jan., 2., 9., 16. og 23. febr., 2., 9., 16., 23. og 30. marts, (grise, får og magerkvæg) 6., 13., 20. og 27. april, 4., 11., 18. og 25. maj, (grise og får) 1., 8., 15., 22. og 29. juni, (heste og føl) 14. juni, (grise) 6., 13., 20. og 27. juli, (slagtekvæg) 20. og 27. juli, (grise og slagtekvæg) 3., 10., 17., 24. og 31. august, 7., 14., 21. og 28. sept., 5., 12., 19. og 26. okt., (heste) 19. okt., (grise, slagtekvæg, får og hornkvæg) 2., 9., 16., 23. og 30. nov., (grise) 7., 14., 21. og 28. dec.

Vyk/Føhr, (kvæg og heste) 16. okt.

Krammarkeder i Sydslesvig 1965

Bredsted, 11., 12. og 13. juni, 17., 18. og 19. sept.

Egernførde, 21., 22. og 23. marts (f. m. den 20. marts), 20., 21. og 22. juni (f. m. den 19. juni, 26., 27. og 28. sept. (f. m. den 25. sept.).

Flensborg, 2., 3., 4., 5. og 6. april, 17., 18., 19., 20. og 21. sept.

Frederiksstad, 20. og 21. juli.

Garding, 10. og 11. juni.

Husum, 18., 19., 20. og 21. juni, 23., 24., 25. og 26. september.

Kappel, 2. og 3. maj, 7. og 8. november.

Langhorn, 7. og 8. august.

Læk, 9. og 10. maj (f. m. den 8. maj), 10. og 11. oktober (f. m. den 9. oktober).

Nibøl, 12., 13. og 14. juni.

Rensborg, 26., 27., 28. og 29. marts, 25., 26., 27. og 28. juni, 24.
25., 26. og 27. september.

Satrup, 10., 11. og 12. september.

Slesvig, 30. april og 1., 2. og 3. maj, 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. og 12.
september.

Svabsted, 21. september.

Sørup, 21., 22. og 23. maj.

Sønder Brarup: 31. juli og 1., 2. og 3. august.

Sønder Stabel, 8. oktober.

Tønning, 28., 29. og 30. maj, 20., 21. og 22. august.

Fjorde (Viöl), 20. april, 20. september.

Vesterland: 24., 25., 26. og 27. september.

Vyk/Føhr, 16., 17. og 18. oktober.

(f. m. = formarked).

De sønderjyske dagblade

Dannevirke

Haderslev

Hejmdal

Aabenraa

Dybbøl-Posten

Sønderborg

Tønder Amtstidende

Tønder

— ét blad, blot med forskellig titel

Kendingsbogstaver for motorkøretøjer

Indførelsen af den nye bogstav-betegnelse på bilernes nummerplader har gjort det vanskeligere at finde ud af, hvor bilerne hører hjemme, men også muliggjort, at det er lettere at fastslå bilernes hjemsted og politikreds. De har også til formål at rationalisere motorkontorernes arbejde. Her følger en fortegnelse:

AA	Frbrg. Birk	HH	Store Hedinge
AB	Frbrg. Birk	HM	Præstø
AH	Kbhvns. amts nordre Birk	HR	Vordingborg
AJ		HU	Stege
AK		JA	Rønne
AR	Kbhvns. amts søndre Birk	KA,	KB, KC o.s.v. København
AS		LA	Nykøbing F.
AT		LE	Sakskøbing
AV	Roskilde	LK	Nysted
AY	Køge	LN	Rødby
AZ	Haslev	LR	Maribo
BA	Helsingør	LU	Nakskov
BB	Helsingør	MA	Odense købst.
BE	Hørsholm	MB	Odense købst.
BL	Hillerød	MH	Odense herred
BP	Helsinge	MM	Kerteminde
BS	Frederikssund	MP	Bogense
BV	Frederiksværk	MT	Assens
CA	Holbæk	MX	Middelfart
CE	Nykøbing Sj.	NA	Haderslev
CM	Kalundborg	ND	Frøs
CR	Samsø	NH	Aabenraa
DA	Herning	NL	Sønderborg
DE	Holstebro	NP	Lundtofte-Nybøl
DL	Lemvig	NT	Tønder
DP	Ringkøbing	OA	Nyborg
DS	Skjern	OH	Svendborg
EA	Slagelse	ON	Rudkøbing
ED	Høng	OR	Ærø
EK	Skelskør	OT	Faaborg
EN	Korsør	PA	Sæby
ES	Ringsted	PD	Dronninglund
EX	Sorø	PH	Frederikshavn
HA	Næstved		

PK	Skagen	VL	Randers
PN	Hjørring	VM	Randers
PS	Brønderslev	VR	Mariager
PV	Pandrup	VV	Hobro
RA	Horsens	XA	Aarhus
RB	Horsens	XB	Aarhus
RJ	Silkeborg	XH	Hasle
RR	Skanderborg	XJ	Hasle
SA	Thisted	XL	Hammel
SE	Hassing-Refs	XR	Hads-Ning
SK	Nykøbing M.	XU	Viby
TA	Skive	YA	Fredericia
TH	Viborg	YH	Kolding
TE	Viborg	YJ	Kolding
UA	Nibe	YP	Vejle
UC	Løgstør	YR	Vejle
UH	Aalborg	ZA	Varde
UJ	Aalborg	ZB	Varde
UP	Nørresundby	ZH	Esbjerg
VA	Grenaa	ZN	Ribe
VE	Æbeltoft	ZR	Holsted

FELLA mejetærskere
FELLA pick-up pressere
SIMPLEX-AMAZONE centrifugalspredere
SIMPLEX-AUTOMAT roefodervogne
SIMPLEX-COMBI universalvogne
SIMPLEX-REKORD stålpladekværne
SIMPLEX-SUPER grønthøstere
SIMPLEX-TURBO korntørningsanlæg
 samt alt i landbrugsmaskiner og -redskaber.

Dansk Maskinoplæg A/S

Aabenraa . Telefon (0 46) 2 20 44.

**Aksel Lassen
og Ole Karup Pedersen**

SLÆGTENS SPOR

Slægtens Spor har særlig tilknytning til Sønderjylland. Den fortæller 400 års dansk historie set fra en landsby — fra reformationen til genforeningen.

• Hekseri, pest og trediveårs-krig gøres til nærværende realiteter. Den store nedgang og den store opgang igennem det 19. århundrede får krop. Demokratiets gennembrud viser sig som ansigter på mænd af idéer, og ikke bare som idéer.

— *Hans Jørgen Lembourn*

Rigt illustreret. Kr. 24,75

Gyldendal

*En ting
der står
fast:*

NORA plast ... **skridsikkert fodtøj**

NORA-plast støvlen er landmandens
støvle fordi den

- tåler syrer, olie og kemikalier
- er skridsikker på glatte gulve
- er let at rengøre både ud- og indvendig
- smitter ikke af på gulve og tøj

NORA FODTØJ

Generalimport: C. Borregaard Nielsen
Aabenraa . Telefon (046) 2 29 50*
Forhandlere over hele landet

Har De en **HYGGEKROG**

hvor De rigtig kan
slappe af efter dagens
arbejde?

Hviler De ordentlig i
Deres **SENGE**, og giver
Deres øvrige møbler
Deres sind ro og hvile?
Det er meget vigtigt i
vor forjagede tid at
have et harmonisk sted
at trække sig tilbage til.

Nybro 10 . Aabenraa . Telefon (046) 2 24 20

**FJERNSYN - RADIO
LYSEKRONER
EL-ARTIKLER**

Et moderne STORMAGASIN

— midt i
Sønderjylland

Moderne **BRILLER** leveres efter lægerecept
Leverandør til sygekassen

Carl A. Lassen

Urmager og guldsmed

Nørreport 20 . Aabenraa Telefon 2 30 58

Moderne møbler

- så gå til

JENSEN & LARSEN

STOREGADE 5, AABENRAA

^{A/S} Sønderjysk Frøforsyning

FRØAVL og FRØHANDEL

Klinkbjerg 1 . Aabenraa . Telefon (046) 2 30 47

Kontor . Lager . Renseri

Antager avlere af kløver-, græs- og roefrø. Fordelagtige vilkår. Sælger markfrø af de bedste i forsøgene fastslåede sorter og stammer. - Samtlige leveringer underkastes Statsfrøkontrollens selvvirkende kontrol.

Landbrugsbøger - Regnskabsbøger - Faglitteratur

PETER N. ANDRESEN

Boghandel AABENRAA Telefon 2 20 69

J. Thorsmark

Indeh. BRDR. THORSMARK

Aabenraa

Telefon 2 26 73

GULD- og SØLVVARER
URE og OPTIK

BRILLER leveres uden og
med lægerecept

Jasmunds Kiosker

Aabenraa

Nørreport

Telefon 2 28 12 . 2 22 44

Søndertorv

Telefon 2 28 88 . 2 28 09

*Det store udvalg
til de små priser*

Vestergade 29 . Aabenraa . Telefon 2 35 20
Sønderborg . Telefon 2 45 00

Ældste special-
forretning i

**TÆPPER
GARDINER
og UDSTYR**

Landbrugsmaskiner

*KØB DERES MASKINER, HVOR DE
KAN FÅ DERES RESERVEDELE —*

Indhent tilbud fra

ALFRED PAULSEN %

Ramsherred 1 . Aabenraa . Telefon 2 30 73

J. P. Top's Eftf. %

Aabenraa

Telefon 2 13 63 . Grundlagt 1897

**JERN og STÅL . SMEDEARTIKLER
LANDBRUGSREDSKABER
CENTRALVARME-
og SANITETSARTIKLER**

Niels A. Nielsen & Søn

FARVE- og TAPETHANDEL

Aabenraa . Telefon 231 28

Indeh.: H. H. Nielsen

... altid noget nyt på tapetet -

Rosenvold
SØNDERGADE N. TLF. (046) 22110
AABENRAA

Sadelmager

Søndergade 6 . Aabenraa . Telefon 221 16

LÆDERVARER GENNEM 125 ÅR

LORENZ HANSEN JR.

AABENRAA

Telefon 2 21 38

Central-Mejeriet

Aabenraa

anbefaler sine 1. klasses produkter

Aabenraa Andels- Svineslagteri

Telefon 2 39 23

Bøger . Reproduktioner

Hans F. Beck BOGLADEN

Ramsherred 14 . Aabenraa . Telefon (046) 2 38 96

„PALO“
PLANTEMARGARINE

Forlang DEN hos
Deres købmand...

Aabenraa Margarinefabrik

Telefon 2 24 69

Herre- og drengetøj ...

FIRMAET MED
DE KENDTE
MÆRKEVARER

HUSK at alt i herrekonfektion, arbejdstøj, skotøj
og gummistøvler til damer og herrer køber De
bedst og billigst hos

Christian Jacobsen
Herreekvipering & Fodtøj

Søndertorv . Telefon 2 23 56 . Aabenraa

Gælder det **TRICOTAGE** - så

Sønnichsens Varehus

Storegade 13

Aabenraa

Telefon 2 27 09

Lad Deres **kontormaskiner** rense og reparere på vort special-værksted -

Asmus Schultz

William Boje's Eftf.
Grundlagt 1905

Aabenraa . Telefon 2 35 26

Forretningen med *det store udvalg*

C. C. RODE

JUVELER og *GULDSMED*
Grundlagt 1855 . Indehaver Chr. Rode

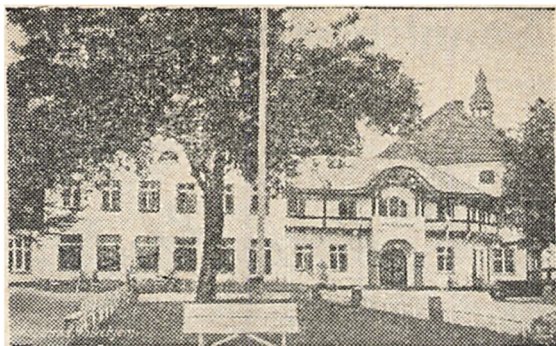
Storegade 28 . Aabenraa . Telefon 2 22 60

Stort lager i guld-, sølv-, tin- og nikkelvarer

Alt i ISENKRAM og til SPORT

Aabenraa . Telefon 2 32 21

» FOLKEHJEM «

J. HINRICHSSEN . TELEFON 2 28 48 . AABENRAA

Dansk litteraturhistorie

Bind I-IV fra Runerne til Ribbjerg, pr. bind 27,50. Første bind er udkommet - kom ind og se det.

Niels Thomsens Boghandel

WOHLENBERG's EFTFL.

Grundlagt 1818

Storetorv 5

Aabenraa

Telefon 2 22 29

„CERES”

KORN- OG FODERSTOFFORRETNING . AKTIESELSKAB

Aabenraa . Telefon 2 13 21°

Graasten

**MAGASIN
ALFRED JOHANSEN**

Carl C. Biehl

Graasten . Telefon 5 10 16 . 5 10 17

PAPIR EN GROS . BOGTRYKKERI

Brdr. H. & K. Overgaard

TØMRERFORRETNING

Fredensgade 2 . Graasten . Telefon (046) 5 16 46

det er dog stadig
den bedste!

Andreas M. C. Holst's
Efterflg., Graasten

Graasten Boghandel

v/Chr. L. Thiesgaard

Nygade 1 . Graasten

BØGER - PAPIR - FYLDEPENNE

N.C. BOCK's BOGHANDEL
yens ældste **B** Telefon 5 12 34

Folmer Berentzen Graasten
FOTO - KONTORARTIKLER - LYS

Jylland
GRAASTEN

Radio-Toft

Graasten . Telefon 5 12 72

Uldall-Jessen

GRAASTEN . TELEFON 5 10 56

ALT I MANUFAKTUR

J. LAUSTEN

ISENKRAM . GLAS . PORCELÆN . KØLESKABE

DUKKEVOGNE . LEGETØJ

Telefon 5 10 44 . Graasten

Helmer & Jørgensen

Sønderborg . Nordborg

**BEDSTE INDKØBSSTED for manufakturvarer,
konfektion, udstyr, herre- og drengebeklædning**

Kulhandel Aktieselskab

Sønderborg

Telefon 2 21 41 (flere linier)

**DIREKTE IMPORT AF FAST OG
FLYDENDE BRÆNDSEL**

Brødrene Eegholm

Sønderborg . Telefon 2 12 12

ELEKTRISKE ARTIKLER EN GROS

KØB GODT . KØB BILLIGT . KØB HOS

Hans Hansen & Co. A/S

Sønderborg

DET FØRENDE HANDELSHUS

J.H.KOCK A/S

Sønderborg

Grundlagt 1897 . Telefon 23031 (fl. linier)

**MANUFAKTUR
UDSTYR
TRIKOTAGE**

**Sønderborg
GARN**

- KVALITETSKONTROLLERET
- STRIKKENEMT

HANS KNUDSEN

JERN- & STÅLFORRETNING A/S

Sønderborg

Telefon (044) 24311•

Netzler Efters.^{ca}/₅

PAPIR EN GROS

Sønderborg . Telefon 2 36 77

Hotel Alssund

Sønderborg

DERES HOTEL-HJEM I SØNDERJYLLAND

Telefon 2 30 70

Ny indehaver: Povl Jensen

A/S BROK & CO.

SØNDERBORG . TELEFON • 2 31 76

BYGGEMATERIALER og STØBEGODS

Den Danske Landmandsbank

Aktieselskab

Sønderborg

Perlegade 26 - Dybbølgade 19 - Rojumvej 71

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

Ulkebøl afdeling . Broager afdeling

Axel Helmer A/S

Kongelig hofleverandør

*Telefon (044) 2 37 77 **

Isenkram . Glas . Porcelæn

Spare- og Laanekassen for Ulkebøl Sogn

Sønderborg

Jernbanegade 25 . Telefon (044) 2 26 44

ANDREAS CLAUSEN

BOG- og KUNSTHANDEL

Sønderborg . Telefon 2 38 00

BØGER I STUEN . KUNST PÅ 1. SAL

Tøj til hele familien

*M*AGASIN
JØRGEN ANDERSEN A/S

... det betaler sig

Telefon 2 19 45 . Sønderborg

Haderslev-Vojens

SPAREKASSEN

FOR HADERSLEV BYES OMEGN

HJØRNET
GRAVENE—NØRREGADE

Haderslev

Haderslev Kul- & Koks-Kompagni ^{Å/s}

KULIMPORT

BRÆNDELSOLIE og PETROLEUM

Telefon 2 20 12 (3 linier)

Kontor: Nørregade 27

J. C. Dirks

INSTALLATIONSFORRETNING

Haderslev . Telefon (045) 2 26 31

**ALT I MODERNE BELYSNING, VARME
OG SANITÆRE INSTALLATIONER**

Haderslev Amts Sparekasse

GRAVÉNE 7 . TELEFON 2 25 44

INDLÅN :

modages til bedst mulige forrentning

UDLÅN :

hypoteker, håndpant, kaution, kassekreditter

Michelsen & Jacobi

- KENDT FOR GODE KVALITETER ...

V. Fabrendorff & Søn

GULD . SØLV . URE . OPTIK

Nørregade 20 . Haderslev . Telefon 2 26 44

RESERVERET

SSV

Carl Nielsen's Boghandel

Grundlagt 1765

BOGBINDERI

Kontorartikler . Regne- og skrivemaskiner
Nørregade 25 . Haderslev . Telefon 2 23 71

Ole Jensen's bageri

anbefales

Gåskærgade . Haderslev . Telefon 2 26 70

Filial: HJORTEBROVEJ . Telefon 2 24 33

J. B. Jørgensen

Gravene 5 . Haderslev . Telefon (045) 2 27 29

GARN og TRIKOTAGE

Denham Tweed

fra

M. Schaumann's

Klædefabrik

v / M. & K. SCHAUMANN

Haderslev

Telefon 2 29 62 . Haderslev . Nørregade 2
BYENS FØRENDE FORRETNING I BRANCHIEN

A/s Nicolai Outzen

Haderslev . Telefon 2 30 20

KUL . KOKS . BRIKETTER

BRÆNDSOLSOLIER

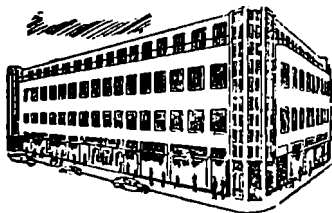
PETROLEUM

FARVET BENZIN . SMØREOLIER

Holm & Molzen A-S

Haderslev

Telefon (045) 2 37 01 (flere linier)

A. Hundevadt-Haderslev

Haderslev Bys Spare- og Laanekasse

Nørregade 32 . Telefon 2 11 22

UDFØRER ALLE SLAGS SPAREKASSEFORRETNINGER

Boxanlæg

Paul Christiansen og Søn A/s

BYGNINGSARTIKLER . BETONVAREFABRIK

FÆRDIGBLANDET BETON

Haderslev . Telefon 2 35 70

SPEDITION KLOSTER

Haderslev

Peter Henningsen

URE . GULD- og SØLVVARER

Haderslev

Telefon 2 21 69

Eneforhandling af ALPINA-ure

J. S. Christensen

Aktieselskab

Haderslev . Telefon (045) 2 27 45

JULIUS NIELSEN

KORN- OG TØMMERFORRETNING A/S

Vojens . Telefon 4 13 15

Skodborg

Skodborg Korn- og Foderstofforretning ^{A/S}

Telefon (048) 4 81 04

KORN . FODERSTOFFER . KUNSTGØDNING

Skodborg og Omegns Spare- og Laanekasse

Stiftet 1884

Skodborg . Telefon (048) 4 81 06

Kontor i Københoved

Garantikapital og reserver: ca. 556.000 kr.

Toftlund - Branderup - Agerskov

Andels - Kartoffelmelsfabrikken

»Sønderjylland«

Toftlund

Chr. Tandrup

Urmager- og guldsmedeforretning
Toftlund . Telefon 3 13 42

A. H. ULLERUP & SØN - TOFTLUND

Kolonialafdelingen: Telefon 3 12 33 . Postgiro 42923

Isenkramafdelingen: Telefon 3 12 34 . Postgiro 8599

VELKLÆDT - så

Otto Frej

Toftlund . Telefon 3 12 58

Skræddermester . Herreekvipering

Haglskade-Forsikrings-Foreningen for Nordslesvig

(oprettet 1875, gensidig) . Reservekapital ca. 250.000 kr.

Indmeldelser modtages af tillidsmændene, kredformændene
og ved henvendelse til D. Sørensen, Toftlund, telefon 3 13 43
(bedst mellem kl. 9-12). - (Efter kl. 17 ved telefon 3 13 19)

CARL TRUELSEN

v/Peter Truelsen . Agerskov . Telefon 3 33 03

KOLONIAL og ISENKRAM

Peter Henriksen

Aut. forhandler

Toftlund . Telefon 3 11 22 (fl. linier)

DUCOLAKERERI

MATHIAS P. HØEG

v/Niels Høeg

Toftlund

BUTIKSMONTAGE

for kolonial og manufaktur m. m.

BUTIKSINVENTAR

Telefon 3 11 11 . 3 11 12

Godsk Hansen & Søn

Møbelforretning

Toftlund . Telefon 3 10 33

P. OLESEN

Telefon 3 10 35 . Toftlund

KOLONIAL og KØKKENUDSTYR

Chr. Jensen

v/SØREN JENSEN

Grundlagt 1877

MANUFAKTUR . KONFEKTION

Toftlund . Telefon 3 13 37

Toftlund og Omegns Sparekasse

Telefon 3 13 38

INDSKUD MODTAGES TIL FORRENTNING

Indbetalingssteder: **Branderup** og **Arrild**

Anton Petersen

KORN . FODERSTOFFER . BRÆNDSEL

Toftlund . Telefon 3 10 36 (fl. linier)

M. Skov

FJERNSYN og RADIO

Telefon Toftlund 3 11 45

Toftlund Trælasthandel ^{A/S}

L A S S E N S C H M I D T

TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER . STØBEGODS

Toftlund . Telefon 3 14 12

BEDRE KAFFE NÆPPE
END DEN FRA

JEPPE
Telefon Toftlund 3 13 53

Toftlund Korn- og Foderstofforretning A/S
Telefon 3 15 46

Thomas Bojsen, »Frem«
Branderup . Telefon 3 52 31

**KOLONIAL
KORN - og
FODERSTOFFORRETNING**

Tirslund Brugsforening

Telefon Bevtoft 4 42 30

Agerskov Sogns Spare- og Laanekasse
Telefon Agerskov 3 31 13

Rødning Tømmerhandel

CHR. J. RAVN

Telefon (048) 4 11 49 . Telefon (048) 4 12 09

- maskiner . FARMALL traktorer

P. LINDBERG

MASKINFORRETNING

Rødning . Telefon (048) 4 12 34 . 4 12 35

Frøs Herreds Sparekasse

i Rødning

Stiftet 1872

Telefon (048) 4 13 36

Rødning og Omegns Brugsforening

Rødning . Telefon (048) 4 13 10

Holst's Boghandel

Rødning . Telefon (048) 4 11 33

KUNST . PAPIR . FYLDEPENNE . KONTORARTIKLER

MØBELHUSET

»VESTA«

v/V. Andersson

Rødning . Telefon (048) 4 14 42

Det moderne bolighus -

Stort udvalg i

MØBLER . TÆPPER . SENGETØJ m. m.

GRAM SLOTSKRO

ET PLETSKUD I SØNDERJYLLAND -

Telefon (048) 2 16 14 . 2 16 18

GRAM OG NYBØL GODSER A/S

Gram Tæppefabrik A/s

Gram . Telefon (048) 2 14 28

⅔ GRAM BANK

»HOTEL GRAM«

LIGE I CENTRUM

RESTAURATION . PENSION . STOR DANSESAL

A . Lautrup . Telefon (048) 2 14 22

Tønder Andelsslagteri

Tønder . Telefon 2 23 56 . 2 23 57

Tønder Mejeri A/S

v/Chr. Petersen

anbefaler alle mejeriprodukter

Vor Bager

KONDITIONER . CAFE . KONFEKTURE

Tønder . v/Chr. Buch

J. N. Jepsen, Storegade 5, Tønder

Telefon 2 23 41

BØGER . PAPIR . KUNST

ANBEFALER ALT I SKØN- OG FAGLITTERATUR

Tønder Kafferisteri A/S

Telefon 2 23 17 . Tønder . Telefon 2 23 18

JOHS. THOMSENS EFTF.

Indeh. Peter Christensen
Telefon privat 2 14 51

Tønder
Telefon 2 14 50

Trælast . Bygningsartikler
Støbegods

Kul . Brændselolier

Altid gode, rene olier fra eget
elektrisk tankanlæg

Den Danske Landmandsbank

Aktieselskab

TØNDER AFDELING

Telefon 2 21 22

ENHVER ART AF BANKFORRETNINGER UDFØRES

Vekselkontor i Sød

AKSEL MICHELSEN

Telefon Tønder 2 11 11*

KUL og TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER . STØBEGODS
Formbrændselsfabrik. ORA brændselolier. Cementvarefabrik

Th. Laursens Bogtrykkeri

Jernbanegade 8 . Tønder . Telefon 2 15 50

BOGTRYK . OFFSET . BOGBIND

Rømø

Alfred Schmidt

Kongsmark . Telefon Rømø 5 52 10

KOLONIAL . ISENKRAM . TEKSTILVARER

Kaffe i bedste kvaliteter . Fineste vine

TURISTVARER

Stort udvalg i vellagrede tobaksvarer

Løgumkloster

ENHVER HUSMODERS ØNSKE er at få VASKET hos
CENTRALVASKERIET . Løgumkloster

Telefon 4 36 47

HURTIGT . BEHAGELIGT . ØKONOMISK

De kender vognen - den kommer overalt!

HANDELSBANKEN

- altid med i billedet

LØGUMKLOSTER . Tlf. 435 18

Kontor i Bedsted Lø . Tlf. 471 37

Sydslesvig

DANSK BOGHANDEL

Nørregade 74 . Flensborg . Telefon 57 09

- SOM SENDER OVERALT ...

*** UNDER OPHOLD I FLENSBORG**

bor og spiser man godt på det nyrestaurede

»FLENSBORGHUS«

Nørregade 76

Flensborg

Telefon 61 05

SÜDSCHLESWIGISCHE
HEIMAT **ZEITUNG**

ARTHUR WIESE

ROM . LIKØR . VIN
STORT UDVALG . AFLAGREDE KVALITETER

Salg: Storegade 48 . Nørregaardender 19 a . Telf. 2 39 03
Flensborg

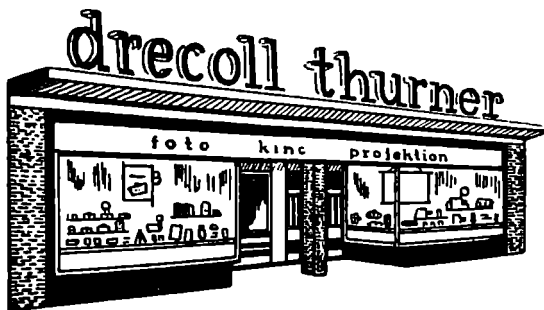
UNION BANK

Aktieselskab

FLENSBORG

(Opr. 1875)

**anbefaler sig med oprettelse af DM-konti, især for
danske eksportører. - Mange handelsfirmaer
benytter sig allerede af denne mulighed.
Rejsevaluta købes og sælges.**

drecoll - thurner

Holm 10 . Flensborg . Telf. 72 27

FLENSBORG AVIS

GRÆNSELANDETS ÆLDSTE DAGBLAD

Siden 1869

Borgerforeningen

Holm 17 . Flensborg . Telf. 2 33 85

SELSKABSLOKALER . RESTAURANT

Huset med de gamle traditioner, moderne og hyggeligt

Egen parkeringsplads

Europavej 3 - overfor ZOB

VINE - SPIRITUOSA

DELIKATESSER - CHOKOLADE

C.C. Petersen

Nørregade 78

Flensborg

Telf. 51 03

BAST . BAMBUS . PEDDIGRØR

Camping artikler

Stort udvalg fiskeredskaber

JAPAN og CHINA MÅTTER

I nærheden af ZOB

**GRAM
TÆPPER**

Eneforhandling for Vesttyskland:

DIMEX
Flensburg

Tag en flaske med hjem fra Sydslesvig

Rom fra Flensborg . Den berømte Bommer-
lunder . Tysk og fransk Cognac . Vodka fra
Rusland og Slivovitz fra Balkan . Vin
fra Rhinen, Mosel, Frankrig og Italien.
Og alt meget billigere end i Danmark.

VINHANDELEN »NEPTUN«
Flensborg Nørregade 62

20 skridt fra »Flensborghus«

— OG SELVFØLGELIG TALER VI DANSKI

Værktøj - Værktøjsmaskiner - Sanitet

J. H. BECKMANN & CO

FLENSBORG

Nørregade 30-32 - Telefon 71 07 . 71 08 . 71 09

Gør holdt hos Holdt

SKANDINAVISK

KIOSK HOLDT

Slesvig . Lølfuss 85 . Telefon 38 17

**ALT GODT PÅ FLASKER
LÆKKERIER og KNAS**

Kyndig arrangement af
alt vedrørende Deres
udflugt til Slesvig.

Mandag lukket

LÆR OM SYDSLESVIG

med udgangspunkt i **SLESVIGS DANSKE HOTEL**

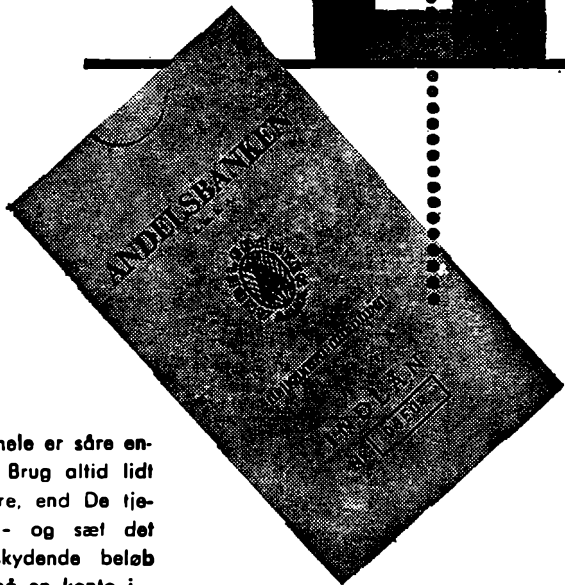
HOTEL SKANDIA

Lølfuss 89 . Slesvig . Telefon 22 90

BO OG SPIS GODT HER!!!

Tryghed i tilværelsen

Har man orden i sin økonomi, kan man altid være tryk overfor eventuelle ubehagelige overraskelser af økonomisk art, og det giver tryk i den daglige tilværelse.

Det hele er såre enkelt: Brug altid lidt mindre, end De tjener - og sæt det overskydende beløb ind på en konto i

ANDELSBANKEN

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

Telefon *5 12 11

UDSALG I

GRAASTEN

Telefon 5 16 55

TINGLEV

Telefon 4 40 07

PADBORG

Telefon 7 33 03

